

Hi5 - mrva Splita za dicu svita

Dešković, Nora

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

University of Split, Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy / Sveučilište u Splitu, Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:123:155174>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

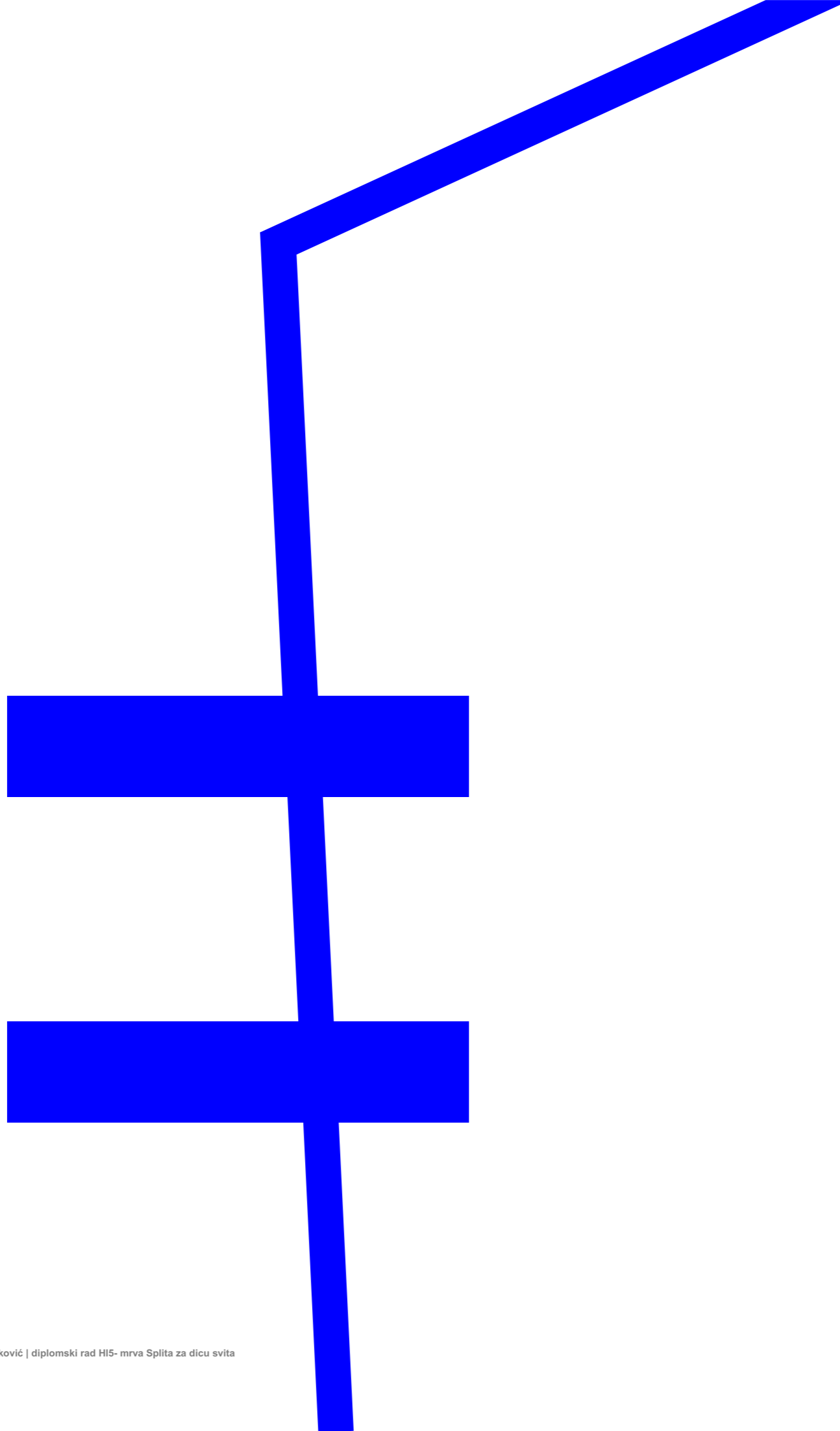
Repository / Repozitorij:

[FCEAG Repository - Repository of the Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy, University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

hi

5

MRVA SPLITA ZA DICU SVITA

Ideja projekta

Razvoj djeteta kroz interakciju s prostorom te suočavanje sa socijalnim i kulturološkim izazovima

Reakcija na vrtiće Splita

Analize lokacije

Urbanističke analize i rješenje

Koncept i Parametri

Arhitektonsko rješenje
\ rješenje sklopa dječjeg doma i vrtića
| 1:500

Arhitektonsko rješenje dječjeg vrtića HI5
| 1:200

Perspektivni prikazi

Izvori

Ime HI5 je zasnovano na kontaktu i interakciji. High 5 - (eng. daj 5) HI - hi (eng. pozdrav), hi - skraćeno od hibrid

Ovaj projekt je reakcija na manjak kapaciteta predškolskih ustanova u Splitu i rastućom potrebom za smještajem rastućeg broja maloljetnih azilanata bez pratnje u republici Hrvatskoj, kao i poticanja razvoja naselja s niskom stopom urbanog razvoja. Projekt je reakcija na lokalnu potrebu naselja grada Splita koji nema vrtić i globalnu potrebu zbrinjavanja maloljetnih azilanata bez pratnje čiju je nužnost istaknuo UNHCR. Kombinirano rješenje ovih dviju potreba može imati uzročno-posljedičnu vezu, na način da se djeca zajedno razvijaju i uče jedna od drugih. Djeca se najbrže napreduju u predškolskoj dobi, a kohabitacijom lokalne djece s azilantima, ona se suočavaju s kulturološkim i socijalnim razlikama, što ih uči toleranciji i poštovanju. S druge strane, azilanti se asimiliraju i uče zapadnjačkoj kulturi, te hrvatskom jeziku, i običajima.

Treći sloj projekta je sanacija naselja zaostalog u razvoju. Izgradnjom objekta vrtića i azilantskog doma oni postaju generatori urbaniteta naselja.

Postavlja se pješačka os koja prolazi kroz objekte vrtića i doma, čime se povezuje crkva s rekreacijskom zonom te se nastavlja prema planiranoj osnovnoj školi i sportskom centru. Određene vanjske prostore sklopa javnost može nesmetano koristiti, a kad se potreba ukaže i PVN i proširenja hodnika postaju dio javnog prostora. Osjećaj povezanosti i društva naglašavaju vizualne veze između lokalne djece i azilanata, ali i djece i stanovništva Sirobuje, dok se fizički kontakt odvija na zajedničkom trgu. Tim vezama sklop vrtića i doma se otvara javnosti, oni nisu ograđeni poput većine odgojno-obrazovnih objekata, nego pozivaju korisnike u svoju unutrašnjost.

Ovo nije samo institucija, ovo je mrva Splita za dicu svita!

hi

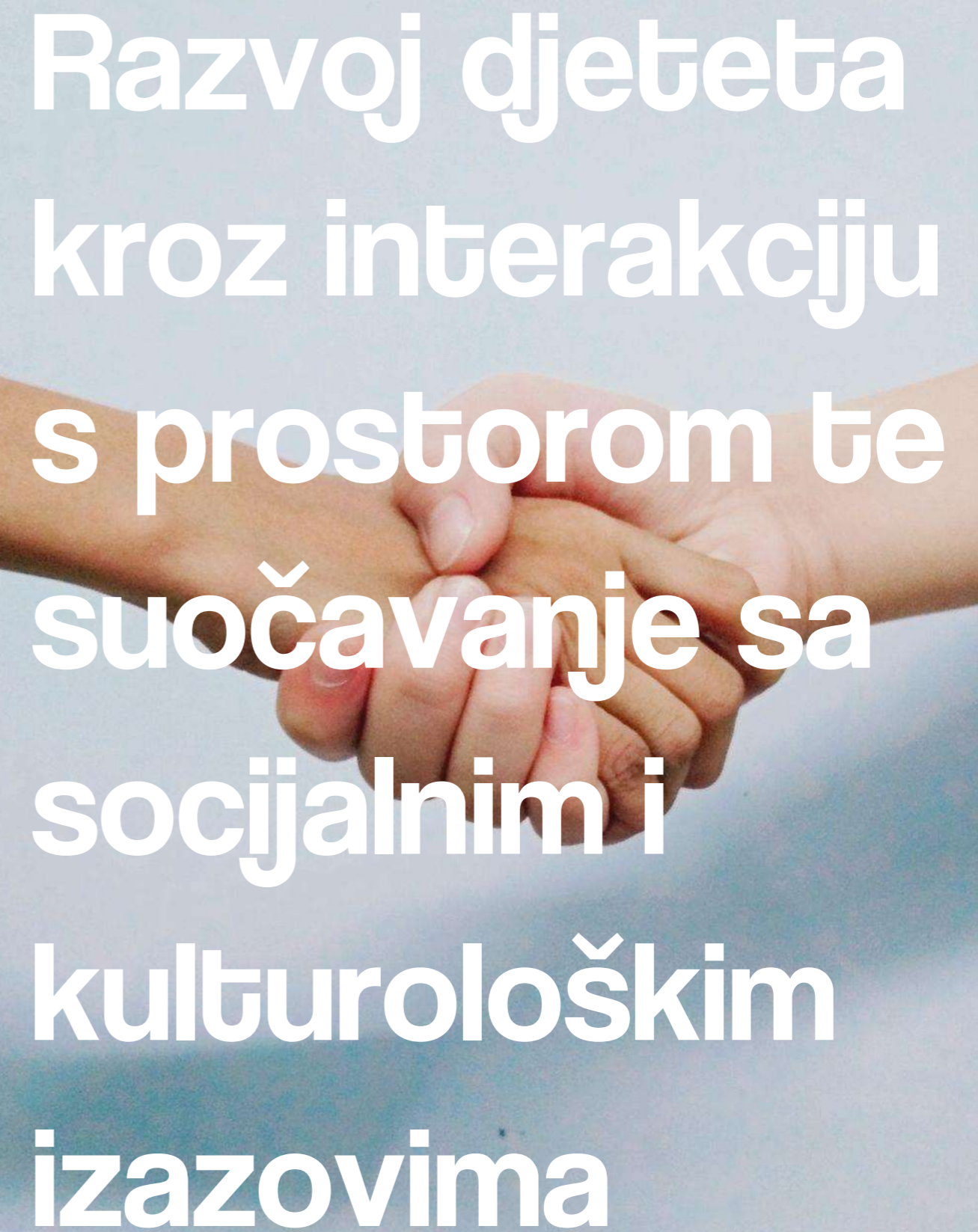
5

MRVA SPLITA ZA DICU SVITA

komentor:
mr. spec. Žana Pavlović , prof. psih.

tema odabranog područja

Razvoj djeteta kroz interakciju s prostorom te suočavanje sa socijalnim i kulturološkim izazovima

A photograph of two hands shaking, symbolizing agreement or partnership, set against a light blue background. The hands are positioned in the center of the page, with the fingers interlaced.

Razvoj djeteta kroz interakciju s prostorom te suočavanje sa socijalnim i kulturološkim izazovima

Natječaj za izradu idejnog arhitektonsko-urbanističkog rješenja dječjeg vrtića Kila u Splitu

GRAD SPLIT raspisuje, a DRUŠTVO ARHITEKATA SPLITA (DAS) organizira i provodi NATJEČAJ za izradu idejnog arhitektonsko-urbanističkog rješenja DJEČJEG VRTIĆA KILA U SPLITU

SPLIT // IDE TO POMALO

Raspisan natječaj za izradu idejnog arhitektonskog-urbanističkog rješenja za dječji vrtić na Pujankama: nagradni fond je preko 200.000 kuna

PIŠE PSD

25. studenog 2021. - 12:48

UVOD

Dijete današnjice ima mnogo veću važnost i značaj nego u prijašnjim epohama. U zadnjih stotinjak godina intenzivnije se vodi računa o njegovom odgoju i razvoju. A danas se već samo dijete stavlja u centar promišljanja o prostoru i edukaciji, ipak je ono naša budućnost. Pažnja se usmjerava na dijete, njegovu igru i razvoj koji stječe igrom, dok su prijašnje pedagoške metode imale dijete za sporednu stvar.

Splitsko „dite“ doduše još uvijek može imati bolje danas. Osim što su vrtići većinski neadekvatni, sa manjkavim ili u potpunosti bez vanjskih prostora za igru i parkova namijenjenih djeci, organizirane predškolske ustanove ne zadovoljavaju potrebe grada. Uz prekoračenje svojih kapaciteta za više od 15 % godišnje svejedno ostane 200njak neupisane djece. Uz gradske vrtiće koji imaju kapacitet od 218 skupnih jedinica, postoje 23 privatna vrtića koji su najčešće svi integrirani u prizemlja stambenih objekata. Privatni vrtići, iako ne pokrivaju zahtjeve građana, najbrojniji su u istočnom rubnom dijelu grada, u još nedefiniranim gradskim četvrtima, gdje je općenito nedostatak javnih ustanova. Upravo je tijekom pisanja ovog rada grad Split i DAS raspisao natječaj za izradu idejnog arhitektonsko-urbanističkog rješenja za dva dječja vrtića na istočnom dijelu grada - Pujanke (25.11.2021.) i Kila (25.01.2022.).

S druge strane, na globalnoj sceni, pred dijete se postavljaju neljudski katastrofalni uvjeti života, gdje politička i ratna događanja remete razvoj i djetinjstvo onih najranjivijih i najmlađih. To dijete došlo je i do nas, u potrazi za slobodom i srećom, pravom na igru, boljim sutra. Trenutno su u Hrvatskoj po UNHCR-u u sustavu socijalne skrbi 40-ak maloljetnika azilanta bez pratnje, većim dijelom smještenim u domovima za odgoj raspršenim po cijeloj Hrvatskoj. Uzimajući u obzir prepunjenost kapaciteta prihvatnih kampova u susjednim zemljama, za očekivati je veći priljev novih migranata, potencijalnih tražitelja azila u Hrvatskoj, a s njima i djece bez pratnje.

Dijete apsorbira prostor i sredinu u kojoj se nalazi. Ovaj rad bavi se svime navedenim s naglaskom na utjecaj prostora na razvoj djeteta poticanjem mašte, kreativnosti, odnosno znatiželje i igre, utjecajem socijalnih, kulturoloških prepreka na razvoj individue djeteta.

DIJETE I RAZVOJ

Što je dijete?

"Children are one third of our population and all of our future." (Select Panel for the Promotion of Child Health, 1981)

S biološkog aspekta, dijete je ljudsko biće u periodu od rođenja do puberteta, dok se u pravosuđu djetetom smatra maloljetnik, tj. osoba mlađa od doba punoljetnosti. Riječ dijete također može označavati vezu s roditeljem, skrbnikom ili pripadnost nekoj grupi u klanu, plemenu ili religiji. Ta riječ može se odnositi i na osobu na koju jako utječe određeno mjesto, vrijeme ili okolnosti, npr. "dijete prirode", "dijete 60-ih" i sl.

U prvobitnim zajednicama djeca su promatrana kao sredstvo za svrhu odraslih, odgajana za preživljavanje i pomaganje odraslima, dok su u antičkim civilizacijama djeca smatrana svojinama koju se može razmjenjivati i trošiti.

Društvo je sliku djeteta kao minijaturne odrasle osobe promijenilo tek početkom renesanse, kada se ono počinje smatrati osobom nižeg stupnja zrelosti kojoj je potrebna zaštita, ljubav i njegovanje odraslih, što je popraćeno i u slikarstvu. Otvaraju se dobrotvorne ustanove, domovi za bolesnu, izgubljenu i neželjenu djecu. Od kasnog 17. stoljeća nadalje, djecu su prikazivali kako se igraju igračkama, a kasnije se u to vrijeme počela razvijati i književnost za djecu.

„Dijete nije strano biće koje odrasla osoba može promatrati izvana, s određenim ciljevima. Dijete je najvažniji dio života odrasle osobe. Dijete je stvaratelj odrasle osobe.“ (M.Montessori: Tajne djetinjstva)

Prava djeteta

"Svako dijete zaslužuje djetinjstvo i priliku da ostvari svoje snove." \ UNICEF

20. studenoga 1989. postignut je međunarodni dogovor između 196 zemalja da djeci treba osigurati sve što im je potrebno za rast i razvoj i da je to odgovornost odraslih – roditelja, skrbnika, medija, donositelja odluka, stručnjaka i vlada. Taj dogovor utjelovljen je u tekstu Konvencije o pravima djeteta – CROC, koja je danas najšire prihvaćen međunarodni sporazum na svijetu pa se baš na taj dan obilježava Međunarodni dan djeteta. Dječja prava temelje se na potrebama svakog djeteta da preživi (pravo na život, pravo na prehranu, pravo na zdravstvenu pomoć), odraste (pravo na igru, pravo na obrazovanje, pravo na slobodno vrijeme), ispuni svoje potencijale (prava na zaštitu od zlouporabe, zapostavljanja i izrabljivanja, prava na zaštitu djece izbjeglica) i sudjeluje u životu svoje zajednice (pravo na slobodno izražavanje svojih misli). Ona se odnose na svako dijete, na svaku osobu mlađu od 18 godina bez iznimke.

Organizacija UNICEF - United Nations International Children's (Emergency) Fund, osnovana je 11. prosinca 1946. godine s ciljem hitne pomoći djeci nakon Drugog svjetskog rata. Cilj UNICEF-a bio je osiguravanje hrane, odjeće i medicinskog materijala za djecu u ratom pogođenim državama, osobito u Europi, dok danas nastoje osigurati da svako dijete ostvari svoje pravo na zdravstvenu skrb, obrazovanje, zaštitu i jednakost. To je organizacija koja aktivno provodi i osigurava djeci ono utvrđeno Konvencijom o pravima djece.

Dijete i igra

"Ako želite da vaša djeca budu inteligentna, čitajte im bajke. Ako želite da budu inteligentniji, pročitajte im više bajki." \ Albert Einstein

„Igra je djetetov život, ona mu daje smisao i pomaže razumjeti svijet u kojemu živi.“ \ Susan Isaacs

“Play is the highest form of research.” \ Albert Einstein

„Igra je djelo djetinjstva.“ \ Jean Piaget

„Igra je najviši izraz ljudskog razvoja u djetinjstvu jer je samo ona slobodni izraz onoga što je u djetetovoj duši.“ \ Fröbel

Po Fröbelu, slobodna igra potiče dijete da otkrije kako stvari funkcioniraju, kroz svrhovite aktivnosti koje su aktivne, praktične i zanimljive za pojedino dijete.

Igra zahtijeva specifične uvjete zaštite i psihološke sigurnosti koje su ključne za angažiranje djeteta u opuštenim, otvorenim i istraživačkim aktivnostima. Igra uključuje istraživačka ponašanja koja podrazumijevaju manipulaciju predmetima, igračkama i ostalim materijalima, a ova istraživačka priroda igre često prethodi stvarnoj fokusiranoj igri usmjerenoj na istraživanje i spoznavanje. Igra je važno evolucijsko ponašanje, ključno za zdrav razvoj u svim područjima: socijalnom, spoznajnom, komunikacijskom, tjelesnom i kreativnom. Igra je ponašanje koje održava zdrav odnos djeteta s njegovim užim i širim sociološkim i kulturološkim okruženjem.

Proces učenja djeteta i igra se uvelike preklapaju, te ih nije nimalo primjereno razdvajati, kaže Slunjski. Slično tome, nije primjereno razdvajati niti simboličku igru i aktivnosti u kojima dijete koristi slova i brojevi, prije svega zato što djeca u raznim igrama na vrlo svrhovit način uče dok koriste upravo te znakove (pošta, bolnica, škola). (Slunjski, 2015)

Dijete i razvoj

“Djeca su poput mokrog cementa što god padne na njih ostavlja dojam.” \ Haim Ginott, dječji psiholog

Descartesov dualistički sustav u kojem ne-fizički um upravlja mehaničkim funkcioniranjem fizičkog tijela, otvorio je put k objektivnom istraživanju fizičkog, pa tako i prvim modelima ljudskog razvoja. Od Lockeove teorije empirizama prema kojoj je um novorođenčadi tabula rasa, Rousseauove teorije nativizma prema kojoj se djetetovo ponašanje razvija na osnovi urođenih ideja i procesa, Darwinove teorije evolucionizma prema kojoj se svi pripadnici međusobno razlikuju po svojim karakteristikama, do Haeckelove rekapitulacijske teorije u kojoj se razvoj pojedinca odvija kroz stupnjeve koji su sukladni razvoju cijele vrste, postavljeni su temelji za formiranje razvojne psihologije.

Razvojna psihologija djetinjstva je grana razvojne psihologije koja proučava promjene u ljudskom ponašanju i doživljavanju u ograničenom periodu, tj. bavi se istraživanjem i proučavanjem dječjeg psihičkog razvoja (od začeca do puberteta). Pod razvojem djeteta podrazumijevamo slijed promjena u osobinama, sposobnostima i ponašanju djeteta koje dovode do toga da ono postaje sve veće, sposobnije, spretnije (Starc, Čudina-Obradović i sur., 2004.). Na razvoj se gleda kao na cjeloživotni proces, odnosno na razvoj pojedinca od njegova začeca pa sve do smrti, a najintenzivniji je u ranim godinama života. Također, prisutni su posebni vremenski „prozori“ u kojima dijete posjeduje najveću mogućnost umrežavanja određene vještine ili osobine. (Schiller, 2010).

Sva područja ljudskog razvoja, tjelesno, emocionalno, socijalno i spoznajno međuovisni su što kao krajnji rezultat naglašava činjenicu da razvoj jedne komponente utječe i pod utjecajem je drugih komponenta.

Jedan od primjera navedene međuovisnosti možemo primijetiti prilikom razvoja djetetovog limbičkog sustava (središte emocija) za što mu je potreban emocionalni dodir tj. tjelesni kontakt s majkom. Ako se dijete razvija u zanemarujućoj okolini limbički centri mogu atrofirati. Takve promjene u tom dijelu mozga proizvest će socijalno povlačenje i ravnodušnost, pojačanu sklonost agresivnom ponašanju, neprepoznavanje emocija te nesposobnost doživljaja ljubavi. Zbog izostanka brižne i tople obiteljske okoline u prvoj godini djetetova života, u živčanom se sustavu događaju i promjene koje utječu na djetetov spoznajni razvoj. Veze između limbičkog sustava i prefrontalnog korteksa omogućuju utjecaj emocionalnih doživljaja na izvršne spoznajne funkcije, a to su: pozornost, radna memorija i osjetljivost na nagradu. Na navedeni način takva rana iskustva, osobito društvena i emocionalna (koja se često zanemaruju), utječu na razvoj moždane strukture i njezine aktivnosti što će imati dalekosežne posljedice na perceptivni, socijalni, emocionalni i spoznajni razvoj (Joseph, 1999).

Nadalje, jedna od relevantnih značajki razvoja djeteta je inkluzivnost okoline u kojoj se dijete nalazi. Razlog tome leži u činjenici da je dijete puno otvorenije novim iskustvima te vrednovanju vlastitih novih saznanja ukoliko se nalazi u okolini koja potiče i stimulira takva ponašanja nego u nekoj gdje to nije slučaj. Primjerice, učenik koji je dio razreda gdje postoji zdrava konkurencija u savladavanju gradiva biti će motiviraniji i odlučniji u postizanju boljih rezultata ishoda učenja od nekoga tko ne dijeli takvo ili slično okruženje.

Inkluzivnost se također može manifestirati i kroz način na koji se djetetu prikazuju zahtjevi koji se od njega očekuju. Primjerice, dijete kojemu je određen zadatak dodijeljen u formi igre ili zagonetke puno će ga lakše i otvorenije prihvatiti nego ono dijete kojemu je isti zahtjev nametnut bez nekog vanjskog podražaja.

Iz svega navedenog razvidna je važnost djetinjstva u razvoju osobe kao perioda najintenzivnijeg ali i najdeterminantnijeg razdoblja zbog toga što se greške počinjene u ovoj fazi razvoja jako teško ispravljaju te nose svoje posljedice neprestano kroz život bilo u formi poremećenog razvoja i izgradnje ličnosti, manjka samopouzdanja ili nekom trećem obliku.

PREDŠKOLSKI ODGOJ

Što je vrtić?

„Brinemo se što će dijete postati sutra, ali ipak zaboravljamo da je ono netko i danas.“ | Stacia Tauscher

„Procesi odgoja i obrazovanja su imanentno društveni fenomeni. Kao takvi, oni su reflektivni, povijesno utemeljeni i utkani u određeni intelektualni i društveni kontekst“ (Carr, Kemmis, 1983).

Dječji vrtić je predškolska ustanova u kojoj se provode organizirani oblici izvan obiteljskog rada, njege i skrbi o djeci predškolske dobi, kaže Stevanović. To je prva odgojno obrazovna ustanova s kojom se dijete susreće, kao svojevrsna priprema daljnjem obrazovanju i postupno usvajanje društvenih pravila i pronalaženja svoje uloge u društvu. (Stevanović, 2000)

Istraživanja djetinjstva i razvoja djeteta unutar različitih ustanova (primjerice vrtića, škola, klubova i sportskih grupa), pokazuju kako razvoj nije nešto što postoji u djetetu, nego nešto što se događa njegovim sudjelovanjem u življenju njegove (kulturne) zajednice (Hedegaard, prema McLachlan, 2010). Pritom bi trebalo imati u vidu da kontekst djetetova boravka u ustanovi vrtićkog odgoja čini međudnos različitih strukturalnih i kulturnih elemenata vrtića, a nikad ne samo jedna od njih, već ukupnost cijelog doživljaja. Vrtić je po Stroziju kompleksan sustav koji je stalno aktivan, odnosno "živi organizam" koji je toliko "zdrav", koliko zdravo i usklađeno funkcioniraju svi njegovi "organi" (podsustavi). (Slunjski, 2015)

Vrtić kroz povijest

"Djeca su žive poruke koje šaljemo vremenu koje nećemo vidjeti.", John F. Kennedy.

U jeku industrijske revolucije i teških uvjeta rada u manufakturnoj proizvodnji, s ciljem poboljšanja životnih uvjeta radničkim obiteljima počela se razvijati ideja o vrtiću. Upravo je Robert Owen, filozof i pedagog, 1816. godine u sklopu svoje tvornice u Škotskoj za djecu radnika formirao prvi organizirani društveni predškolski odgoj. U svojem vrtiću potičući poslušnost, savladavanje pismenosti i računanja pružao je dobru moralnu edukaciju mogućim budućim radnicima. Mađarska grofica i pedagoginja po uzoru na Owena i utjecaju švicarskog pedagoga J. H. Pestalozzija, 1928. godine, otvara „Angyalkert“ - u prijevodu „vrt anđela“, te ubrzo popularizira ideju diljem kraljevstva.

Njemački pedagog Friedrich Fröbel kao sociološki eksperiment 1837. godine otvara institut za „igru i aktivnosti“ u kojem promiče svoju tezu da djeca najbolje uče kroz svoje prirodno ponašanje: igru. Smatrao je da kroz vrtlarstvo, istraživanje i igru na otvorenom, djeca razvijaju razumijevanje prirodnog svijeta kroz neposredno iskustvo s njim, počinju cijeniti njegovu ljepotu i uče se brinuti o njoj. Fröbel svoj predškolski institut, mjesto gdje su se djeca mogla razvijati slobodno i učiti vlastitim tempom, ali pod nadzorom „poput biljaka u vrtu“, 1840. godine preimenuje u „Kindergarten“ (njem. djeca u vrtu, dječji vrtić). Svako dijete imalo je svoju malu parcelu u Froebelovom vrtu. Sađenjem i njegovanjem biljaka, branjem plodova, djeca su mogla iskusiti ritam prirode i vidjeti učinak promjene godišnjih doba na vrt. Vrtlarstvo je pomoglo djeci razumjeti cikluse života i smrti, rasta i propadanja na izravne i smislene načine.

Navedeni progresivni edukatori i pedagozi uveli su ideju o djeci kao dobrim i aktivnim učenicima, što je za to je vrijeme bilo prilično radikalno. Dotadašnji opći stav o odgajanju i edukaciji najmlađih, igru je smatrao neadekvatnom i gubitkom vremena, a prednost se davala poslušnosti i disciplini, s ciljem spasenja od „dječje zle naravi“.

Fröbel je prepoznao da su učenje i razvoj aktivan proces, a djecu je smatrao aktivnim, znatiželjnim, kreativnim učenicima. Igre prstiju, pjesme, ples i kretanje predmeta ključne su značajke Froebelovog pristupa podučavanja djece. Zaključio je da djeca stječu kognitivne i socijalne vještine kroz samoaktivnost, koristeći svoju prirodnu znatiželju i želju za spoznajom, rješavanje problema, igranje i razgovor. Poticao je korištenje motorike, umijeća i interakcije s slagalicama i kocakama za igru (koje je i sam kreirao), te ideju "kruga", kako bi djeca učila u grupi i od grupe.

Suvremena pruska vlada je 1851. godine zatvorila sve vrtiće u strahu od nastanka socijalističkog revolucionarnog pokreta. Usprkos tome, Fröbelov inovativni koncept pa i sam naziv „Kindergarten“ ubrzo se proširio Europom i svijetom i do kraja 19. stoljeća mnoge države su započele s programima vrtića za djecu srednje klase.

Početkom 20. stoljeća Engleska i Francuska kreću s programima besplatnih vrtića za siromašne. S vremenom odgojni cilj predškolskih ustanova nije više toliko bio samo na opismenjavanju već u cjelovitom razvoju kognitivnih i socijalno-emocionalnih vještina - početak razmatranja "cjelovitog djeteta", što je ostavilo otisak na razvoj i planiranje objekata dječjih vrtića.

Vrtić danas

"Djeca nisu stvari koje treba oblikovati, već su ljudi koje treba rasklopiti." | Jess Lair

Rastuća svijest o važnosti odgoja djece kako za njihovu tako i budućnost društva kao cjeline dovela je kroz povijest do pojave različitih filozofskih i praktičkih pravaca u pedagogiji odgoja djece.

Jedna od prvih takvih škola koja se javlja u 20. stoljeću je Waldorfska pedagogija, koja se temelji se na holističkom pristupu odgoju i obrazovanju, te na čovjeka gleda kao na duhovno biće. Osnovna namjera waldorfskih vrtića je omogućiti razvoj slobodne ličnosti koja će razviti svoje potencijale i na taj način pridonijeti razvoju društva.

Maria Montessori, osnivačica Montessori vrtića (početak 20.st.), razvila je pedagoški koncept u kojemu se dijete nalazi u središtu odgojno-obrazovnog procesa – konstruktivistički pristup. Vodila se ciljem rada na djetetovom samopouzdanju, razvijanju djetetove samostalnosti u pogledu njegovoga ohrabivanja i samostalnog istraživanja te otkrivanja vlastitih sposobnosti i mogućnosti.

Reggio Emilia pristup nastao je u razdoblju nakon Drugoga svjetskog rata na inicijativu majki udovica i pod koordinacijom novinara i pedagoga Loris Malaguzzija. U vrijeme poslijeratne urbane obnove, primarna briga grupe bila je formiranje novih škola, gdje su željeli stvoriti mirno, gostoljubivo i veselo okruženje, s domaćom atmosferom u kojoj su djeca mogla boraviti dok njihove majke rade. Razumijevanje dječjih interesa i osiguravanje prikladnog okruženja za istraživanje i eksperimentiranje jedna je od žarišnih točaka ove pedagogije. Stvaranje sigurnog i poticajnog okruženja tj. prostora ističe se kao temelj odgoja pa se u mnogim literaturama imenuje i trećim odgajateljem.

Sljedeći zanimljiv projekt i pogled na potrebe predškolskog odgoja je Skogsmulle ili Šumski vrtić. Može se opisati kao vrtić "bez stropova ili zidova" gdje se edukacija gotovo isključivo održava na otvorenom bez obzira na vremenske uvjete. S radom je započeo 1957. a za svoju ideju vodilju promiču razvoj samostalnih individua koje će svojim kritičkim razmišljanjem i pogledom na stvari mijenjati svijet na bolje.

Najmlađi i najnoviji sustav predškolskog odgoja su takozvani NTC sustavi učenja za djecu predškolske dobi. Baziraju se na ideji znanstveno utemeljeni sustav ranog poticanja inteligencije kod djece kroz igru. Djeluju od 2010. godine.

Splitska mižerija

Splitski vrtići ne zadovoljavaju potrebe grada. Iako su gradski vrtići prekoračili svoje kapacitete za više od 15 %, a privatni vrtići primaju 1400 djece, godišnje ostane oko 200 neupisane djece.

Evidentan je nedostatak vrtićkih kapaciteta u svim dijelovima grada. U različitim kvartovima su različiti uvjeti rješavanja tog problema. Zapadni dijelovi grada imaju puno kvalitetniju pokrivenost vrtićkim ustanovama u odnosu na istočne. Ipak, razlozi nedostatka vrtića na istoku su više ekonomske i političke naravi, odnosno političke volje za ulaganjem u nove projekte i otkup privatnih zemljišta u još nedefiniranim gradskim četvrtima. Istočni dijelovi grada, koji imaju prostorni potencijal za planiranje novih objekata, zapostavljaju se i prepuštaju divljoj gradnji koja ubrzano povećava broj stanovništva, ali ne nudi adekvatne uvjete života građana.

Dobiti mjesto u vrtiću - nemoguća misija

Objavljeno: 1. srpnja 2021., prije 118 dana | Autor: Željko Valčić/Dominique Bratović Vela/HRT

Ilustracija

Foto: - / Pixabay

Mnogo djece ostalo je neupisano u vrtić. Problem je to koji se u Zagrebu pojavljuje godinama, sve je izraženiji i u drugim dijelovima Hrvatske. Vrtići su preopterećeni. U skupinama je i do 25 djece na jednog odgojitelja. Struka upozorava na kršenje pedagoških standarda, a udruga Sidro od mjerodavnih traži jednako dostupan i jednako kvalitetan vrtić za svako dijete.

Dobiti mjesto u vrtiću za sve više obitelji - iz godine u godinu - postaje nemoguća misija. I to ne samo u velikim gradovima. "Koliko znam da je 250 zamolbi predano, a da će oko 155 djece biti primljeno. Znači, oko 100 djece će ostati bez mjesta", kaže **Jasna Puljić**, odgojiteljica u vrtiću u Ivankovu.

A samo ove pedagoške godine u Hrvatskoj su otvorena 54 nova vrtića - po svemu sudeći, kap u moru stvarnih potreba. Posebno za jasljučku dob. Nema više baka servisa, kapaciteti se moraju širiti kao i suradnja s privatnim vrtićima, najavljuje Mate Omazić, pročelnik Službe za društvene djelatnosti Grada Splita.

Puno djece u skupinama, manjak odgojitelja

I odgojitelja nedostaje pa je poštovanje pedagoškog standarda koji propisuje od 8 do 12 djece u jasljučkoj skupini često nemoguće, grupe dosežu preko 20 djece. Zato Udruga odgojitelja Sidro peticijom traži jednako dostupan, siguran i kvalitetan vrtić za svako dijete u Hrvatskoj.

U Splitu je završen prvi krug upisa u gradske dječje vrtiće. Zaprimljeno je 1585 zahtjeva, 130 više nego lani. Kapaciteti su ograničeni, pa će dio mališana ostati neupisan. Nova gradska vlast najavljuje gradnju novih objekata.

Puljak garantira izgradnju najmanje tri vrtića u Splitu

Kroničan nedostatak mjesta u dječjim vrtićima gradskoj administraciji godinama izaziva glavobolju jer svake godine raste broj prijava, uključujući i one za jasljučki program. U prvom ovogodišnjem krugu upisano je 764-ero mališana, a odbijeno njih 265 zbog neispunjavanja uvjeta. Ostalo je još 137 slobodnih mjesta, no to ni izdaleka nije dovoljno. Dio potreba pokrit će privatni vrtići a cijena za gradske i privatne vrtiće izjednačena je, što će povećati broj upisa, tvdi gradonačelnik **Ivica Puljak**.

I Najnovije Najčitanije

prije
2 dana
**Jarni za Marcu: Kovačić može
perfektno zamijeniti Modrića
u hrvatskoj reprezentaciji**

prije
2 dana
**Zekić nakon Šibenika:
Tražimo Europu preko
Kupa!**

prije
2 dana
**Kvalifikacije za SP:
Nogometašice uvjerljivo
porazene u Švicarskoj**

169 kaznenih djela
zlostavljanja i iskorištavanja
djece na internetu

Pravni stručnjaci kritiziraju
ukidanje pravne osobnosti
centara za socijalnu skrb

'Love under masks', roman
srednjoškolke Ele

Sudoku - u prvom natjecanju
čak 5.000 učenika

Splićani bez 'baka servisa' na rubu sloma: 'Moramo raditi, a malena nije upala u vrtić! Dogodine možda upadne ako se razvedemo, to nosi dodatne bodove za upis...'

PIŠE ANA FRANIĆ
10. kolovoza 2021. - 15:35

I ove godine u Splitu je aktualan problem oko neupisane djece u vrtiće. Ukupno 263 mališana nije dobilo mjesto, što zadaje muke njihovim roditeljima. Oni bez 'baka servisa' hvataju se za glavu jer rujan je blizu, a oni još uvijek ne znaju gdje će s djecom dok oni rade. Taj problem muči i splitsku obitelj koja nam se obratila za pomoć.

- Molim vas da meni kao ogorčenom roditelju i ostalima kojima djeca nisu upisana u vrtić pomognete i dođete do odgovora što da radimo pošto nam dijete nije upisano u jaslice. Malenu nam nema tko čuvati, a mi moramo raditi. Ostaje nam odreći se posla i polovine primanja ili rastava braka jer su nam to dodatni bodovi za sljedeći upis, govori nam otac koju svoju djevojčicu nije uspio upisati u vrtić.

SPLIT // DI ĆE S DICOM?

Splitski vrtići su puni, obrti za dadilje zatrpani upitima, pa se puno roditelja okreće dobrim starim 'tetama čuvalicama'. Sretni su oni koji ih mogu platiti, donosimo cjenik

PIŠE MERIEN ILIĆ
6. rujna 2021. - 09:25

Započela je nova pedagoška godina u predškolskim ustanovama u kojima se vječno traži mjesto više. Ove godine njih čak više od dvije stotine, jer upravo je toliko mališana ostalo neupisano u ustanove čiji je osnivač Grad Split nakon upisnog i žalbenog roka.

Postoje neke male šanse da se koje dijete ipak uspije upisati ako se nekim čudom oslobodi neko mjesto, odnosno roditelj čije je dijete bilo na listi ne potpiše ugovor s vrtićem ili pak odustane zbog bilo kojeg razloga.

S druge strane, roditelji ovih 200 i nešto mališana na mukama su kako organizirati život jer su računali na mjesto u nekoj od vrtićkih grupa. Ako nemaju kao rezervu baka-servis, zbilja imaju veliki problem.

- Tetu čuvalicu ne mogu si priuštiti, pa mi jedino ostaje dati otkaz! - komentirala je jedna mama, koja nam je poslala e-mail na adresu redakcije žaleći se kako joj 2,5-godišnje dijete ima potrebne bodove za vrtić, no mjesta u jaslicama ni za lijek. Nema joj druge nego potražiti neku dadilju.

Na području Splita djeluju samo dva obrta za dadilje koje Grad sufinancira od prvog dana ove godine. Isto će se nastaviti i sljedeće dvije godine, prema projekcijama programa javnih potreba Grada Splita, a mjesečni je iznos sufinanciranja tisuću kuna po djetetu za djecu predškolske dobi do polaska u osnovnu školu.

NISU 'UPALI' U VRTIĆ

- Inače je cijena 2300 kuna za čuvanje, a zahvaljujući toj pomoći Grada, plaćamo 1300 kuna mjesečno. Zadovoljni smo, jer nismo imali izbora lani kad nam dijete nije "upalo" u vrtić, pa smo potražili mjesto u privatnom aranžmanu i, evo, dijete se prilagodilo, zadovoljno je, a i mi s njim, tako da ga ne namjeravamo prebacivati u gradski vrtić, u kojem ionako nema mjesta. Znam da je pritisak i na dadilje i na privatne vrtiće. Čini mi se da nijedno dijete nije upalo u vrtić ove godine. Nikad gore - kaže nam druga mama čije je dijete u jednom od dva splitska obrta za dadilje, "Petar Pan" i "Čudesni dvorac".

Splitska mižerija

- samostojeći objekti
- obuhvat
- vrtići integrirani u prizemlja zgrada

Iščitavanjem mape gradskih vrtića vidljivo je da su samostojeći objekti ravnomjerno raspoređeni po splitskim kvartovima, ali po godištima izvođenja jasno je da se godinama zapostavlja tema izgradnje novih, izvan okvira urbanističkih planova prošlog stoljeća. Istočni dijelovi grada, koji imaju prostorni potencijal za planiranje novih objekata, zapostavljaju se i prepuštaju divljoj gradnji koja ubrzano povećava broj stanovništva, ali ne nudi adekvatne uvjete života građana. Takav pristup rezultira otvaranjem brojnih područnih objekata s minimalnim brojem jedinica u već postojećim objektima koji ne uspijevaju zadovoljiti potrebe stanovništva, kako kvantitetom, tako ni kvalitetom.

Splitska mižerija

- privatni vrtići
- obuhvat
- igraonice/ rođendaonice

Uz gradske vrtiće koji imaju kapacitet od 218 skupnih jedinica, postoje 23 privatna vrtića koji su najčešće svi integrirani u prizemlja stambenih objekata. Najveći broj privatnih vrtića je smješten u istočnom dijelu grada, gdje je općenito nedostatak javnih ustanova. Jednako tako evidentiran je izrazit nedostatak dječjih prostora koji imaju karakter igraonica i rođendaonica, prostora koji djeci pružaju dodatan sadržaj kroz cijeli dan inakon radnih sati samih vrtića. Također, i oni postojeći većinski su u zapadnom dijelu grada.

DV CVIT MEDITERANA

DV MIMOZA

DV MORE

DV RUSULICA

VRTIĆ CVIT MEDITERANA	ADRESA	VRSTE PROGRAMA	BROJ DJECE
SAMOSTOJEĆI			
MIMOZA (D4)	Gospinica 21a	10-satni (jaslice), 10-satni (vrtić) + Igraonica za potencijalno intelektualno darovitu djecu	92
RUŽMARIN (D4)	Ljubićeva 22	10-satni cjelodnevni sportski program	116
INTEGRIRANI U POSTOJEĆE STAMBENE OBJEKTE			
AGAVA	Jure Kaštelana 19	10-satni program	47
BOSILJAK	Osječka 24c	10-satni cjelodnevni sportski program, 10-satni (jaslice 2-3 god.)	66
BRNISTRA	Žnjanska 10	10-satni (vrtić)	59
GALEB	Stepinčeva 59	6-satni program, 10-satni program	47
GARIFUL	Doverska bb	10-satni (jaslice), 10-satni (vrtić) 5-satni poslijepodnevni program	135
GRLICA	Stepinčeva 16	6-satni program, 5-satni poslijepodnevni program	18
LASTA	Šižgorićeva 2	10-satni program	23
MIKI	Osječka 12	6-satni (poludnevni sportski program), 5-satni poslijepodnevni program	30
MIRTA	Trg M. Pavlinovića 7	6-satni program	22
OBLUTAK	Poljička cesta 21	10-satni (jaslice)	33
MORE	A.B.Šimića 16	10-satni (jaslice), 10-satni (vrtić), 8-satni, 6-satni kraći glazbeni program, 8/10 smjenski* i 5-satni poslijepodnevni program	279
PALČIĆ	Osječka 3	10-satni cjelodnevni sportski program*	23
RUSULICA	Stepinčeva 73	10-satni program + učenje engl.jezika, vjerskog odgoja	89
SUNČICA	Šižgorićeva 34	6-satni program	20
ŠVRČO	Uskočka 11	10-satni cjelodnevni sportski program	25
VRAPČIĆ	Stepinčeva 32	10-satni program + likovni program	43
ZVONČIĆ	Hektorovićeve 36	10-satni program	16
Razvoj djeteta kroz interakciju s prostorom te suočavanje sa socijalnim i kulturnoškim izazovima			uk 1234

DV MALI PRINC

DV ADRIANA

DV MALA SIRENA

DV GRIGOR VITEZ

VRTIĆ GRIGOR VITEZ	ADRESA	VRSTE PROGRAMA	BROJ DJECE
SAMOSTOJEĆI			
ADRIANA (D4)	Kliška 4		113
MALA SIRENA (D4)	Kneza Višeslava 24		92
MALI PRINC (D4)	Slavonska 8		120
INTEGRIRANI U POSTOJEĆE STAMBENE OBJEKTE			
SNJEGULJICA	Držićeva 6		20
MILO DITE	Valpovačka 15		45
VEDRI DANI	Požeška ul. 1		69
IVANČICA	Valpovačka 2		44
SLAVUJ	Osječka 38		21
ZLATNA RIBICA	Osječka 60		24
VILA VELEBITA	Ljudevita Posavskog 10		27
LAVANDA	Vukovarska 45		39
DRVENI LUTAK	Velebitska 18		21
FRULICA	Ulica slobode 32		21
SRETNI PRINC	Velebitska ul. 2		23
GOLUBICA	Velebitska ul. 14		22
MASLAČAK	Mažuranićevo šetalište 30A		42
DUGA	Put Skalica 47		40
RAŠELJKA	Mažuranićevo šetalište 31		24
ZVONČICA	Smiljanićeva 4 i 6		74
DVA PRIJATELJA	Ul. Franje Račkoga 2		22
Razvoj djeteta kroz interakciju s prostorom te suočavanje sa socijalnim i kulturnoškim izazovima			ul. 903

DV RADOST

DV LATICA

DV MARGARITELA

DV PETAR PAN

VRTIĆ RADOST	ADRESA	VRSTE PROGRAMA	BROJ DJECE
SAMOSTOJEĆI			
LATICA (D4)	Vitezovićeva 5	10-satni (jaslice), 4x10-satni, 8-satni, 5-satni (vrtić) + posebni sportski program	167
MARGARITELA (D4)	Šine, Mali Put 34	2x 10-satni (vrtić)	78
PETAR PAN (D4)	Marina Getaldića 30a	10-satni (jaslice), 4x10-satni, 6-satni, 5-satni (vrtić) + sportski program	177
POPAJ (D4)	Benkovačka 2	2x10-satni (jaslice), 5x10-satni, 3x 6-satni (vrtić) + vjerski odgoj, likovni, dramsko scenski program	216
SREĆICA (D4)	Hercegovačka 22	2x10-satni (jaslice), 6x 10-satni (vrtić)	210
INTEGRIRANI U POSTOJEĆE STAMBENE OBJEKTE			
BUBAMARA	Hercegovačka 42	2x6-satni jutarnji, 2x6-satni popodneveni (vrtić) + posebni program učenja engleskog jezika	66
CVRČAK	Sv. Liberana 12	2x8-satni, 5-satni (vrtić)	56
ISKRICA	Vrh Visoke 2	2x 10-satni (vrtić)	49
MORSKI KONJIĆ	Slatine, Put Porta 9	10 satni vrtićki Montessori program	20
NEŠPULICA	Kupreška 14	10-satni program	26
NEVICA	Mostarska 21	10-satni (jaslice), 10-satni (vrtić)	47
PINOKIO	Šegedinova 18	6-satni program, 10-satni (vrtić),	185
PLUTON	Petravićeva 19	10-satni (jaslice), 10-satni (vrtić),	36
SMOKVICA	Kamen, Sv. Mihovila 50	10-satni, 6-satni, 5-satni (vrtić)	72
ŠARENI SVIJET	Vrlička 34	10 satni vrtićki Montessori program	46
TRATINČICA	Žrnovnica, Krešimirova 46	8-satni, 5-satni (vrtić)	26
TREŠNJICA	Korešnica, Ante Starčevića 27	10-satni (vrtić)	49
VESELI PATULJCI	Kupreška 90	10-satni (jaslice), 2x10-satni, 2x 6-satni (vrtić) + posebni program učenja engleskog jezika	104
VIŠNJICA	Srinjine, Dioklecijanov Put 40	8-satni, 5-satni (vrtić)	38
MASLINA	Grabova 9a/9b	2x10-satni (jaslice), 2x 10-satni (vrtić)	
Razvoj djeteta kroz interakciju s prostorom te suočavanje sa socijalnim i kulturno-školskim izazovima			

DV MANDALINA

DV TAMARIN

DV KORALJ

DV MARJAN

VRTIĆ MARJAN	ADRESA	VRSTE PROGRAMA	BROJ DJECE
SAMOSTOJEĆI			
KAŠTELET (D4)	T.P. Marovića 4	+ posebni likovno scenski program	93
KORALJ (D4)	Put Skalica 11 a	+ usvajanje eng. jezika	228
MANDALINA (D4)	Put svete Mande 11	+ sportski program, metodičke vježbe	142
INTEGRIRANI U POSTOJEĆE STAMBENE OBJEKTE			
CICIBAN	Put Meja 1		16
CRVENKAPICA	Plančićeva 6 i 8		47
GAJETA	Jobova 20		48
GRDELIN	Teslina 19		21
KEKEC	Fra Bonina 5		40
PAHULJICA	Sukoišanska 11		20
PČELICA	Lovretska 13		38
POTONČICA I	Domovinskog rata 60	+ usvajanje eng. jezika	21
POTONČICA II	Trščanska 35		15
TAMARIN	Nazorov prilaz 2		68
VESELI DANI	Starčevićeva 32		48
			uk.845

DV MONTESSORI

VRTIĆ MONTESSORI	ADRESA	VRSTE PROGRAMA	BROJ DJECE
DJEČJA KUĆA 1	Viška 7		
DJEČJA KUĆA 2	Teslina 17	Razvoj djeteta kroz interakciju s prostorom te suočavanje sa socijalnim i kulturološkim izazovima	

DIJETE I PROSTOR

DIJETE I PROSTOR

Poticajna okolina

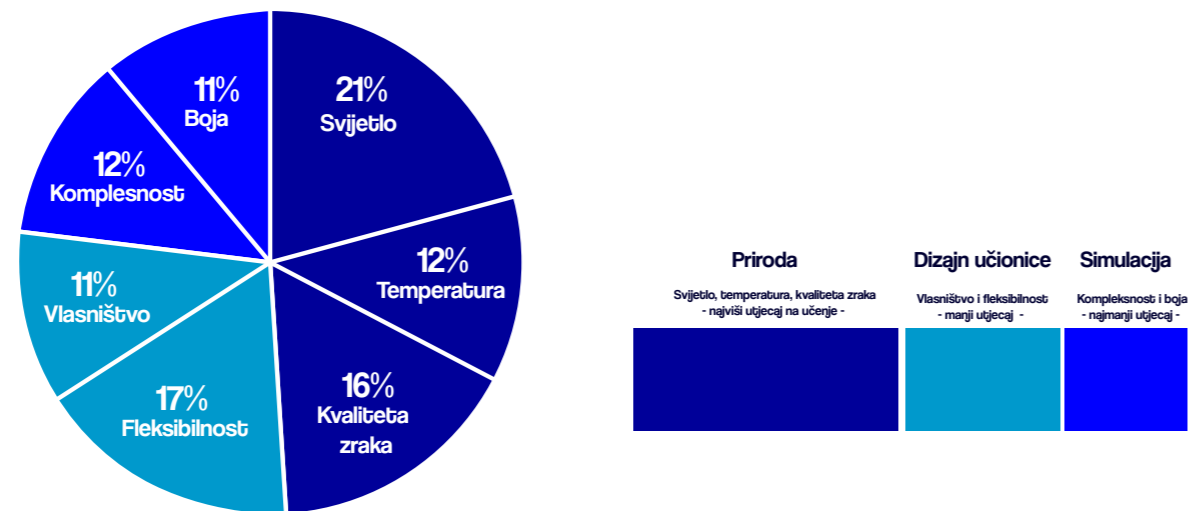
„Odavno je istaknut značaj poticajnog okruženja te deprivacije djece ako im je ista uskraćena.“ (Dobud, 2016.)

Prostor u kojem dijete boravi i uporabni predmeti kojima se koristi za obavljanje svakodnevnih aktivnosti, od higijene do igre, osobito su važni jer mogu poticati, ali i ograničavati razvoj i samostalnost. Registriranje različitih senzoričkih podražaja iz okoline i njihova integracija, razvoj koordinacije, spretnosti, snage i brzine, kao i razvoj koncentracije, razmišljanja i učenja te socijalnih vještina događaju se u interakciji s poticajnom okolinom. Prostor je potrebno učiniti dovoljno fleksibilnim kako bi se poštivao individualni tempo rasta, razvoja i načina funkcioniranja djece. Stimulativan i dobro organiziran vrtički prostor pomaže djeci u razvoju pažnje, pamćenja, vokabulara te njihove socijalne interakcije s vršnjacima.

Okolina u kojoj dijete odrasta u prve tri godine života od presudne je važnosti za njegov cjelokupni razvoj. Dijete “upija” neselektivne podražaje iz okoline i uči o svemu što ga okružuje. Zato se roditelj treba potruditi da djetetu omogući slobodno izražavanje osnovnih potreba za kretanjem, redom, jezikom i ljubavi, objašnjava Narcisa Buczynski.

Poimanje prostora vrtića

„Vrtić treba postati laboratorij prirodnog učenja!“
(Stevanović, 2000.)

Dječji vrtić i dječje igralište prostori su izvan doma u kojima predškolsko dijete provodi najviše svog djetinjstva.

U predškolskoj ustanovi, u odgojnoj grupi kao i doma, dijete mora imati atraktivno, privlačno okruženje bogato poticajima i mogućnostima za istraživanje, eksperimentiranje, manipuliranje, igranje, druženje, itd. Osnovna ideja je da ne možemo djeci usaditi određeno znanje, već im treba omogućiti prostor za učenje na temelju zaključivanja iz vlastitog iskustva.

Nasuprot dosadašnje slike djeteta kao pasivnog korisnika stoje suvremena nastojanja da se dijete kao aktivnoga i primarnoga korisnika okruženja ustanove ranoga i predškolskoga odgoja učini sukonstruktorom i sudizajnerom toga okruženja. Prostor poticajan za učenje djeteta treba biti dinamično, treba polaziti od djeteta i njegovih interesa, treba neprestano stimulirati potencijale djeteta, omogućiti interakciju djece s materijalima tj. objektima i s drugom djecom.

U masi dijete gubi svoj identitet, u masi je dijete anonimno, stoga bi dijete trebalo imati mogućnost izbora atraktivnih prostora za raznovrsnu grupu ili individualnu aktivnost, prostora za osamostalivanje kako bi "napunilo baterije".

Zastupnici Reggio Emilia koncepcije odgoja i obrazovanja duboko su svjesni uloge koju okruženje kao aktivan suigrač u procesu učenja i igre ima te ga zbog toga nazivaju „trećim odgojiteljem“ (Cesarone i Katz, 1994).

Projektiranje vrtića

„Djetetu ništa nije važnije od mjesta koje može nazvati kućom.“ | Brenda Donald“

Prilikom projektiranja i organizacije vrtićkog prostora, važno je imati na umu razvojne potrebe djece određene kronološke dobi. S obzirom da jasljička djeca do treće godine života doživljavaju svijet kroz svoja osjetila, odnosno dodirujući, njušeći, slušajući i gledajući te isprobavajući okuse svega što im je nadohvat ruke, prostor mora bit dizajniran tako da potiče razvoj navedenih senzoričkih sposobnosti. Dok djeca u vrtićkim skupinama (3-6 godina) uče kroz eksperimentiranje, imitaciju, pokušaje, ponavljanja i pogreške, njihov prostor mora biti opskrbljen kuhinjama, dućanima, bankama u dječjem mjerilu kako bi se kroz igru pripremali za aktivnosti stvarnog života. (Maxwell, 2008.)

Važno je dizajnirati igračke, materijal za igru, opremu, namještaj, podove, zidove, vrata, prozore, spremišta i osvjetljenje, za svaku dobnu skupinu u skladu s njihovim razvojnim potrebama i mogućnostima. Podovi bi trebali biti topli, mekani i laki za održavanje, kao što je drvo ili vinil pločice jednostavnog i bezbojnog dizajna da ne bi dizajn otežao percepciju podloge. Vrata pružaju vizualno, akustično i pristupno razdvajanje prostora, preporuča se staklo. Prozori puštaju osvjetljenje, ventilaciju i priliku za promatranjem što se događa u vanjskom svijetu, pa za dojenče mora bit postavljen na oko 30 cm iznad poda uz obavezne zaštitne zaslone (Maxwell 2008.). Slike i edukativni materijal najprikladnije je postaviti nisko kako bi ih djeca mogla vidjeti dok pužu, sjede, stoje ili trče, pa tako i ogledala. Boje zidova ne bi trebale previše stimulirati, no mogu odražavati aktivnost prostora, za sobe za spavanje poželjna je boja koja potiče smirenost-svijetloplava, svijetlozelena, dok se za sobe za igru odabire boja koja potiče aktivnost-svijetli tonovi žute ili narančaste.

Izloženost predmeta važan je dio igre jer ono što je vidljivo privlači pažnju djeteta u svojoj istraživačkoj igri. Bit je na konstruiranju fleksibilnog okruženja za djecu, odnosno, prostora podložnog preoblikovanju od strane subjekata koji u njemu žive.

Misliti prostor vrtića

„Let the child be the scriptwriter, the director and the actor in his own play.“ | Magda Gerber

Jilk (2005) tvrdi kako predodređivanje gotovo svakog aspekta interakcije djeteta s okruženjem ograničava dijapazon potencijalnih iskustava za učenje te minimalizira razvoj kreativnosti... i pasivizira ulogu učećeg subjekta. Auf-Franićina linearna organizacija prostora postavljena Funkcionalnom shemom dječjih jaslica i vrtića, smatra Malašić (2012), uvelike onemogućuje cirkulaciju i interakciju djece i odraslih iz različitih skupina i podređuje ju odgojiteljevoj odluci o otvaranju ili zatvaranju vrata u skupinama.

Brojni autori ističu da prostorna organizacija odgojno-obrazovne ustanove također bitno određuje i kvalitetu socijalnih interakcija djece međusobno, kao i djece s odraslima (Mathieson, 2005, i drugi). Struktura i organizacija prostora treba biti usmjerena promoviranju susreta, komunikacije i interakcije djece. (Slunjski, 2015) Nasuprot tome, tlocrti vrtića, koji nerijetko nalikuju kutiji za jaja, potiču kulturu izolacije i individualizma, naglašavajući kako su odgajatelji raspoređeni "iza zatvorenih vrata", sa "svojom" skupinom djece i bez mogućnosti kontaktiranja s ostalim članovima ustanove.

Prostor vrtića, objašnjava Malaguzzi (1998), treba ispunjavati tri osnovna zahtjeva, a to su kretanje, neovisnost i interakcija. Kretanje je imanentno djetetu rane i predškolske dobi te njegovim aktivnostima, uključujući i one koje su u funkciji procesa učenja. (Slunjski, 2015)

Malašić zagovara „koncept otvorenih vrata“ koji predstavlja organizaciju okruženja i života u vrtiću gdje sve skupne jedinice u ustanovi zajedno čine jedan veliki mikrokozmos (Edwards, 2005) u centru kojega se nalazi dijete kao biće svjesno sebe i svoje okoline.

Neadekvatna veličina vrtića - preglomazne ustanove vrtića značajno narušavaju kvalitetu odgoja i obrazovanja djeteta, jer inhibiraju mogućnosti razvoja njegova identiteta, kaže Slunjski. Na tragu tome, jedna od važnijih značajki svjetski priznatih Reggio-vrtića (Edwards i dr., 1998; Rinaldi, 2006) je upravo njihova suzdržljivost u veličini, što se već na prvi pogled odražava razvoj identiteta djeteta kao temeljne odgojne vrijednosti.

Prilikom projektiranja i osmišljavanja prostora u kojem će boraviti djeca od iznimne je važnosti uzeti u obzir motoričke potrebe djece u tom periodu zbog toga što je to razdoblje najekstenzivnijeg razvoja određenih vještina te je potrebno paziti da se on ne sputava već naprotiv da se potiče.

Neprikladno korištenje staklenih površina u prostoru - transparentnost prostora može biti u funkciji preglednosti i voditi povezivanju djece i skupina djece u vrtiću, čemu uporaba staklenih površina može doprinositi. No, postavljanje staklenih površina na neprikladna mjesta (između hodnika i dječjih toaleta, korištenje stakla kao vanjske stijenke vrtića i sl.) može onemogućavati privatnost djece i time narušavati kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa. (Slunjski, 2015)

Shvaćajući djecu kao dio zajednice, u pristupu Reggio Emilia arhitektonski elementi se shvaćaju kao dio didaktičkog materijala nastave, prirodna rasvjeta se koristi za stvaranje svjetlosnih efekata koji potiču znatiželju i kreativnost, topao i ugodan osjećaj mora biti generiran interijerom i arhitektonskim dizajnom pritom cijeneći ritam i pokret, fleksibilnost interijera i međusobna vizualna povezanost jedinica okrenuti su ka središnjim trgovima neophodnim za kulturu odnosa i komunikacije.

Prostor, soba je i važna točka Montessori pristupa. Za učinkovitu primjenu metode potrebno je osmisliti pristupačne i sigurne ambijente u svakom dječjem prostoru, kako u vlastitom domu tako i na javnim mjestima, vođene jednostavnošću, minimalizmom, organizacijom i pristupačnom, sigurnošću, ugodnošću i tišinom.

Od mnogobrojnih kriterija po kojima bi se mogla procjenjivati kvaliteta prostorno-materijalnog okruženja vrtića, Slunjski posebno ističe njegovu multi-senzoričnost.

Mnogi materijali nisu "tipični", tj. uobičajeni za vrtić, no raznolikost materijala stječe sve uočljiviju i priznati ulogu, s obzirom na fascinaciju koju kod djece izazivaju. Tako se, primjerice, u Reggio-vrtićima osiguravaju različiti svjetlosni efekti i sjene, refleksije ogledala i slično, koji djecu emocionalno angažiraju, ali se smatraju iznimno vrijednim resursima njihova učenja. (Slunjski, 2015)

Na oblike socijalnog grupiranja djece značajan utjecaj ima organizacija prostora vrtića. Dobro strukturiran prostor, tj. onaj koji je segmentiran na manje cjeline, djecu potiče na samoorganiziranje u manjim skupinama, što stimulatивно utječe na kvalitetu njihove međusobne komunikacije te započinje i razvoj aktivnosti. (Slunjski, 2015)

DIJETE I RAZLIČITOSTI

tolerancija + inkluzivnost

"In diversity there is beauty and there is strength." | Maya Angelou

„Tolerancija se definira kao stav prema kome ili čemu; prema ljudima, idejama, stvarima, kao način postupanja s njima.“

Tolerancija ili snošljivost (lat. tolerare, što znači podnositi) označava uvažavanje tuđih ideja, stavova i načina života. Inkluzivnost označava pojam koji uključuje, obuhvaća, sadržava, koji se nalazi u čemu.

Ne postoje dva ista čovjeka. Svatko od nas je različit, jedinstven na svoj način. Razlike u odgoju i obrazovanju, kao i razlike u informacijama kojima smo izloženi tijekom života, stvaraju naša uvjerenja, stavove ili stereotipe.

Opća skupština Ujedinjenih naroda 1996. godine pozvala je sve članice na obilježavanje 16. studenog kao Međunarodnog dana tolerancije, dana koji nas podsjeća na poštovanje i uvažavanje drugačijih od nas u skladu s Deklaracijom o principima tolerancije.

djeca i različitosti

„Svako je dijete vrijedno i jedinstveno i ima svoje potencijale koje će moći razviti tek ako se osjeća prihvaćeno i voljeno takvo kakvo jest.“ \ Stefanie Horvat

Djeca se od svog rođenja upoznaju sa svijetom oko sebe te svoju okolinu koriste kao nepresušan izvor novih spoznaja i informacija. Međutim, jednom kada se asimiliraju i sve oko njih im postane „poznato“ nastaje problem kada se pojavi nešto novo i do tada neviđeno te samim time i neshvaćeno. Zbog toga je iznimno važno takve prilike (npr. kada se dijete susreće po prvi put s osobom druge boje kože) iskoristiti da bi se djetetu to predstavilo kao nešto pozitivno i prirodno da bi dijete spoznalo i prihvatilo različitosti. Dječja priroda je sama po sebi inkluzivna, što označava dječju otvorenost prema drugoj i drugačijoj djeci i igri s njima nakon što se priviknu na novost u svojoj okolini. Naravno, djeca nekad znaju biti zahtjevna i izazovna za druge i drugačije, ali treba raditi na razvijanju suosjećanja u takvim situacijama umjesto da to prijeđe u rугanje ili zadirkivanje. Susret i suživot djece koja dolaze iz različitih krajeva svijeta predstavlja stanoviti kulturološki šok koji može pozitivno utjecati na razvoj djetetovih sposobnosti, kompetencija ali i na stvaranje pozitivnih životnih stavova i iskustava prema različitostima. Nadalje, učenje od drugih se smatra i socijalnim procesom (Vygotsky, prema Berk i Winsler, 1995; Rinaldi, 2006), u kojem različitost perspektiva, znanja i razumijevanja pojedinaca, ako se o njima raspravlja, predstavlja snažan potencijal (zajedničkog) učenja.

Druženje i komunikacija djeteta s kompetentnijim vršnjacima snažno potiče razvoj njegovog mišljenja i učenja te mu omogućuje ulazak u tzv. Zonu sljedećeg razvoja (Vygotsky, prema Stanley, 2011). Zona sljedećeg razvoja odnosi se na socijalnu podršku procesu učenja djeteta, koja mu omogućuje prijelaz s trenutne razine znanja i razumijevanja na razinu onoga što želi, tj. može naučiti i razumijeti.

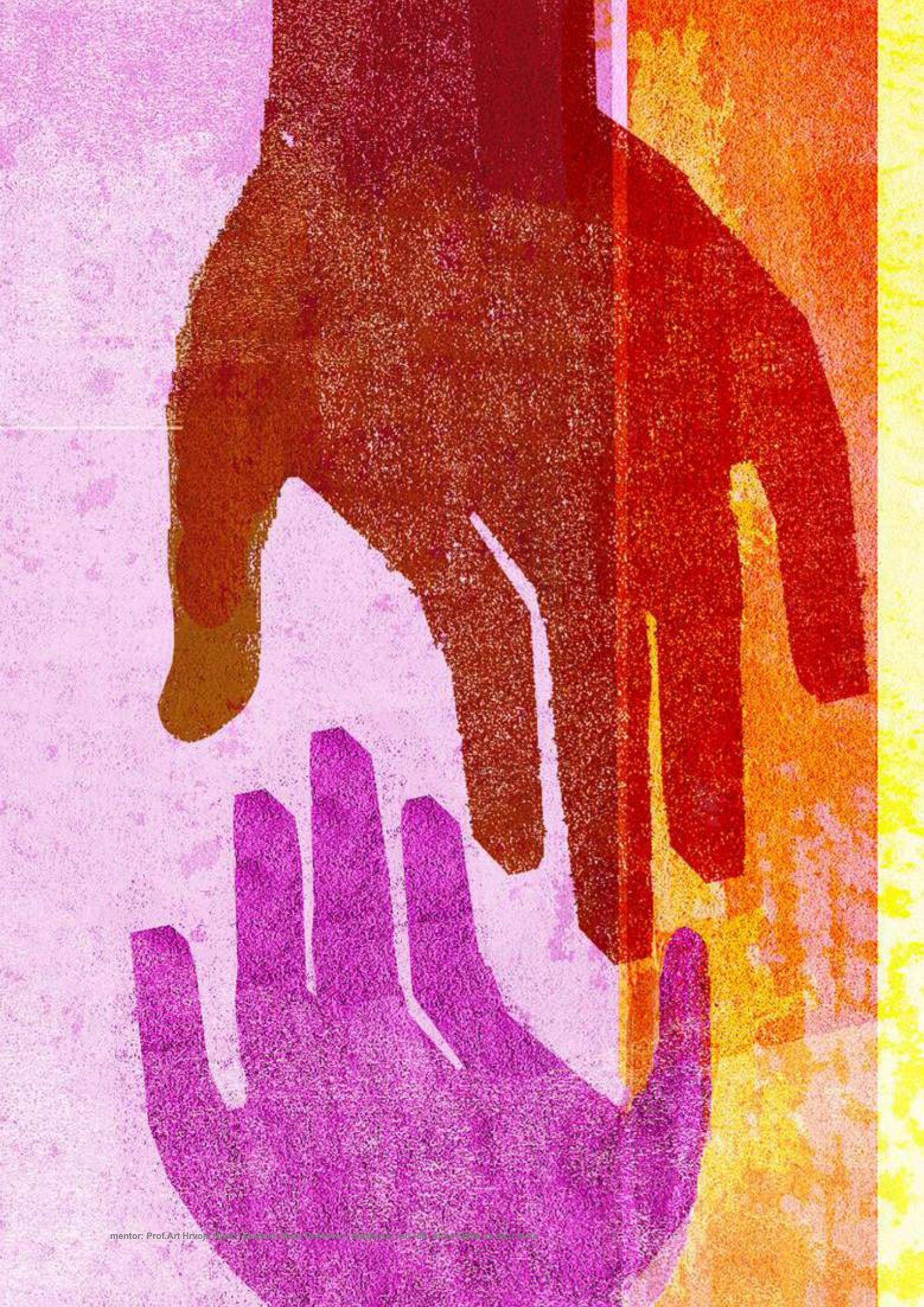
metode poticanja inkluzivnosti

„Djeca u vrtiću osim usvajanja činjeničnog znanja, uče i o sebi samima, jedni o drugima, i o tome kako zajedno kvalitetno živjeti.“ \ Marijana Plavšin

Metoda „Persona Doll“ poznata je kao jedna od najmoćnijih i najvrjednijih za rad s djecom na poštivanju različitosti. „Persona Doll“ (Lutka-osoba) omogućuje djeci da izraze svoje osjećaje i mišljenje o diskriminirajućim situacijama i doživljajima koje im „ispriča“ lutka, te tako uče uočavati nepravdu, zauzimati se za sebe i za druge, jačati emocionalnu pismenost, razvijati samopoštovanje i izgrađivati vlastiti identitet. Uči djecu suočavanju s različitim oblicima diskriminacije, jačanju emocionalne inteligencije djece i prilike za njihovo psihološko osnaživanje.

Kreativnim natjecanjem „Oboji svijet“ u hrvatskim školama potiče se dječja kreativnost i umjetničko izražavanje u području stvaranja inkluzivne i prihvaćajuće školske klime te poštivanja i uvažavanja različitosti među grupama i pojedincima. Organizacijom natjecanja te nagrađivanjem odabranih umjetničkih radova učenika i učenica osnovnih i srednjih škola iz cijele Hrvatske pruža se prostor i prilika djeci i mladima da podijele svoje ideje o toleranciji i poštivanju različitosti te svoje viđenje ključnih problema današnje generacije mladih, kao i svoje vizije budućnosti.

DIJETE BEZ PRATNJE

„Emocionalni razvoj obuhvaća osjećaje, želje i namjernu aktivnost djeteta te načina djetetova suočavanja s njima. Dječje reakcije blisko su povezane s njegovim osjećajima. Što će dijete osjećati prema sebi, ovisi o reakcijama onih koje najviše voli“ (Škrbina i Šimunović, 2004).

Sociokulturna teorija kognitivnog razvoja Lava Vigotskog objašnjava kako je za dječji razvoj najvažnija interakcija s odraslima te uži i širi socijalni kontekst tj. kultura kojoj pojedinac pripada (Daniels, 1996). Za dječje kognitivno napredovanje izuzetno su važne karakteristie posrednika- važna je voljenost odraslog da posreduje između djeteta i vanjskih izvora poticaja, uzajamnost, način posredovanja i sl. (Miljević-Rički, 2009)

Jedan od ograničavajućih čimbenika odrastanja u institucionaliziranom okruženju odnosi se na poteškoće vezane uz razvoj privrženosti.

Kadushin (1980.) za prednosti institucionalne skrbi navodi da dijete nije prisiljeno ni obavezno razviti blizak odnos s „novom“ roditeljskom figurom, vršnjačka grupa može biti korisna sama po sebi kao katalizator u pomaganju i olakšavanju djetetove promjene, rutina i pravila nužna za život u instituciji osiguravaju djetetu sigurnost. Dok za mane ističe poteškoće nemanja bliske roditeljske figure zbog učestalih promjena osoblja, ambivalentan stav javnosti prema instituciji i djeci koja u njima žive, te ne proživljavanje obiteljskog iskustva „vanjskog, realnog“ života.

Razgovorom s ravnateljicom Dječjeg doma Maestral u Splitu, psihologinjom i psihoterapeutkinjom, Jelenom Burazin, dobila sam поближе uvid u strukturu istog. Naime dom, posjećuju trenutno, osim nešto manje od pedeset djece koja su tu smještena, tridesetak mladih pod „rizikom“ na takozvani poludnevni boravak. Osim matičnog dječjeg doma u Splitu, podružnica Maestral u Kaštelima broji tridesetak smještenih i isto toliko djece na poludnevnom boravku. Dobna lepeza onih smještenih je ravnomjerno raspoređena po svim skupinama- jaslice, vrtića i školske dobi. U domu se održavaju razne priredbe i projekti, branja maslina, oslikavanja zidova, izrade svakakvih kreacija, učenje stranih jezika, potiče se i izvannastavna aktivnost, sporta i glazbe. Također djeca sudjeluju i na raznim događanjima izvan doma, radionicama animacije, slikanja i fotografije, svakojakim izložbama, ljetovanju po otocima, svojevrsnim sportskim natjecanjima, ljetnom kinu i kazalištu i brojnim drugim. Uz sve to imaju i konstantnu podršku tima odgajatelja, psihologa, pedagoga i sociologa. Nastoji se pružiti što veći osjećaj pravog doma, pa čak i do sitnih slatkih detalja kao što je ormar za cipele u samom ulaznom prostoru.

Razmještaj po sobama iako bi optimalni bio po dvoje, troje djece ovisno o kvadraturi, nažalost zbog manjka kapaciteta prelazi te brojke. Svaka skupina ima svoje društvene prostore, dnevne boravke, igraonice, prostore za učenje i individualni rad, prostore s kompjuterima pa čak i kuhinje. Kao što školarci idu u OŠ Gripe tako i ona predškolska djeca pohađaju obližnji vrtić te se time potiče socijalizacija, pa i asimilacija i integracija. Iako je blizina edukativnog sadržaja poželjna, ipak gusto naseljen kvart Lokve, nije najinteresantnija lokacija za ovakvu ustanovu, prednost se daje samostalnijim, izoliranijim lokacijama.

Osim zgrade dječjeg doma, jedan od uspješnih smještajnih sistema je i organizirano stanovanje za školarce koje za sad broji 2 stana po 6 djece uz sveobuhvatnu podršku. Taj pristup je najbliži našem poimanju obitelji, manja zajednica s odgajateljem stalno prisutnim.

Za mlade punoljetnike (18-21) organizirano je 5 stanova u obliku organiziranog stanovanja uz povremenu podršku.

DIJETE AZILANT

izbjeglice

„Obveza je svake osobe rođene u sigurnijoj sobi da otvori vrata kada netko u opasnosti pokuca.“ \ Dina Nayeri

Izbjeglja je nedržavljanin koji se uglavnom nalazi izvan svoje matične države i doživio je progon u prošlosti ili ima utemeljen strah od progona zbog rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili zbog svog političkog uvjerenja.

U posljednjih nekoliko godina značajno se povećao broj izbjeglica koji sretniji i sigurniji život traže daleko od kuće na opasnom putovanju sa neizvjesnim ishodom. Prema podacima UNHCR-a za 2021. godinu na svijetu je trenutno oko 84 milijuna izbjeglica. Primarni razlog zbog kojeg se danas ljudi iz svih krajeva svijeta odlučuju na izbjeglištvo je loša ekonomska situacija u domicilnoj zemlji u korelaciji sa autoritarnim političkim režimima koji ne nude nikakvu perspektivu za njihovu budućnost kao niti za budućnost njihove djece.

Najveći udio u ukupnom broju izbjeglica zauzimaju državljani bliskoistočnih zemalja. Kao posljedica političkih i ratnih događanja u svojim zemljama na put prema Europi kreću Zapadnom Balkanskom rutom, prolazeći i kroz Republiku Hrvatsku. Većina ih Hrvatsku iz početka ne tretira kao opciju za finalno odredište no pritisnuti nemogućnošću laganog prolaska dalje te sve boljih životnih uvjeta u RH nekolicina ih se ipak odluči zatražiti azil. Uzimajući u obzir prepunjenost kapaciteta prihvatnih kampova u susjednim zemljama, za očekivati je veći priljev novih migranata, potencijalnih tražitelja azila u Hrvatskoj.

Humanitarna katastrofa u najavi: 'Lukašenkovi' migrant zapeli u Bjelorusiji. Nitko ih ne želi, pa ni on sam

Minsk je ovih dana prepun migranata, a šume i močvare uz granicu pune su izbezumljenih, pothlađenih i izgladnelih ljudi

Pisao: Vlado Vurušić Objavljeno: 15. listopada 2021. 14:54

1/1 Fabian Sommerjuga Picture-Alianza via AFP

Bjeloruski autokrat **Aleksandar Lukašenko** mislio je da će smjestiti Europskoj uniji i osetiti se za sankcije koje su mu nametnute tako što će im "lifrati" migrante.

Bjeguncima iz Sirije, Iraka, Afganistana i zemalja sjeverne Afrike odobrio je studentske vize ili im je omogućio da ih direktno mogu kupiti ili dobiti na aerodromu u Minsku te im o državnom trošku osigurao prebacivanje do poljske, litavske ili latvijske granice gdje su ih puštali da "sami prebjegnu".

INDEX HR

NASLOVNICA VIJESTI SPORT MAGAZIN OGLASI RECEPTI OSTALO

Afganistanski migranti u BiH nadaju se ulasku u EU unatoč prisilnom vraćanju

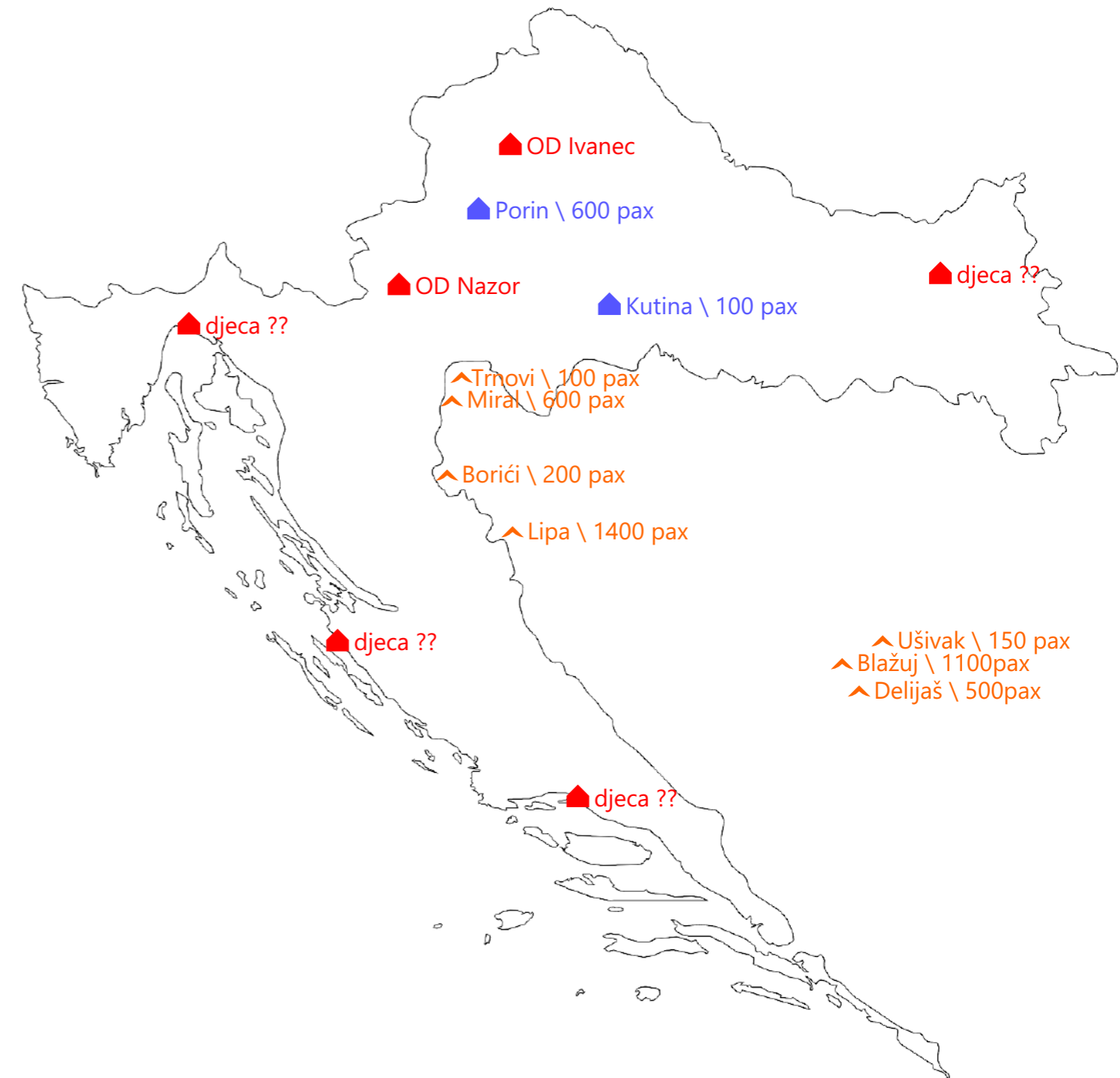
HINA
14.10.2021.

NEKOLIKO stotina izbjeglica iz Afganistana, muškaraca, žena i djece, među kojima je i novorođenče od sedam dana, smjestilo se u šatorima improviziranog kampa u BiH odlučni nastaviti prema EU unatoč prisilnom vraćanju.

"Ne želim se nikada više vratiti u svoju zemlju", rekao je muškarac koji se predstavio kao John. Kod kuće je, kaže, radio kao vozač za NATO, prije nego što je njegova vlada, nakon 20 godina dugog sukoba, u kolovozu pala u ruke talibana.

Rekao je da želi bolji život za svoje sedmomjesečno dijete.

Tisuće migranata iz Azije, Bliskog istoka i sjeverne Afrike zaglavile su u Bosni od 2018. nakon što su

NEWS

Home | Coronavirus | Climate | Video | World | UK | Business | Tech | Science | Stories | Entertainment & Arts

Asia | China | India

Afghanistan: How many refugees are there and where will they go?

By The Visual Journalism Team
BBC News

31 August 2021

War in Afghanistan (2001-present)

Last Friday, two Afghans were reportedly killed by Pakistani security forces at the Torkham border crossing after trying to enter Pakistan illegally.

There have also been reports of thousands of Afghans trying to cross the western border with Iran, but it's unclear how many have been successful.

- [Left behind in Afghanistan: If I can't get out, I'll die](#)

How many have fled their homes?

The latest movement of Afghans is part of a historical exodus from a country that has suffered instability and conflict over many years.

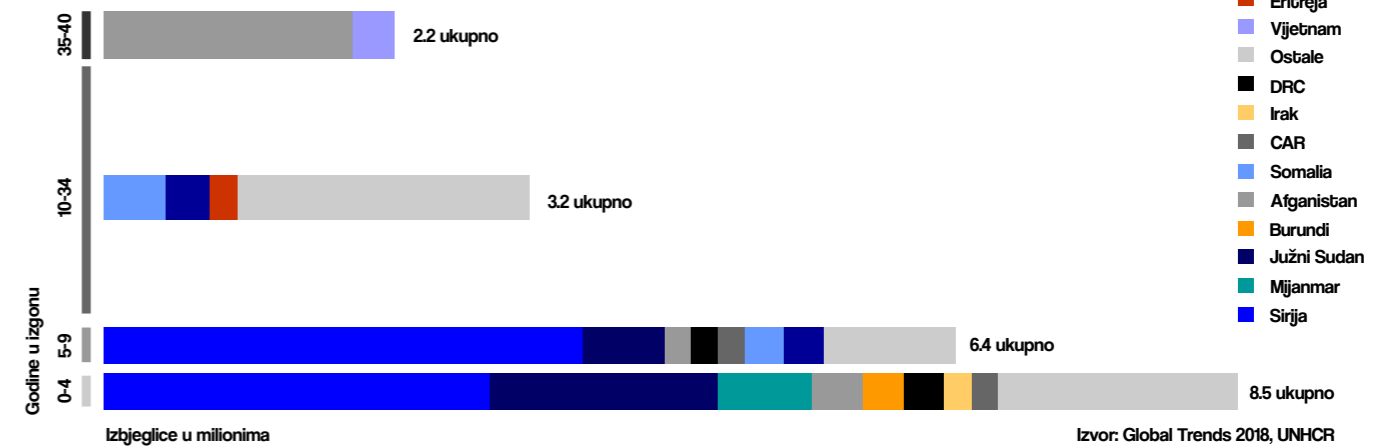
Even before the Taliban retook control, more than 550,000 people had been forced to flee their homes this year due to fighting, according to the UNHCR.

That means an estimated 3.5 million Afghans are currently internally displaced within the country.

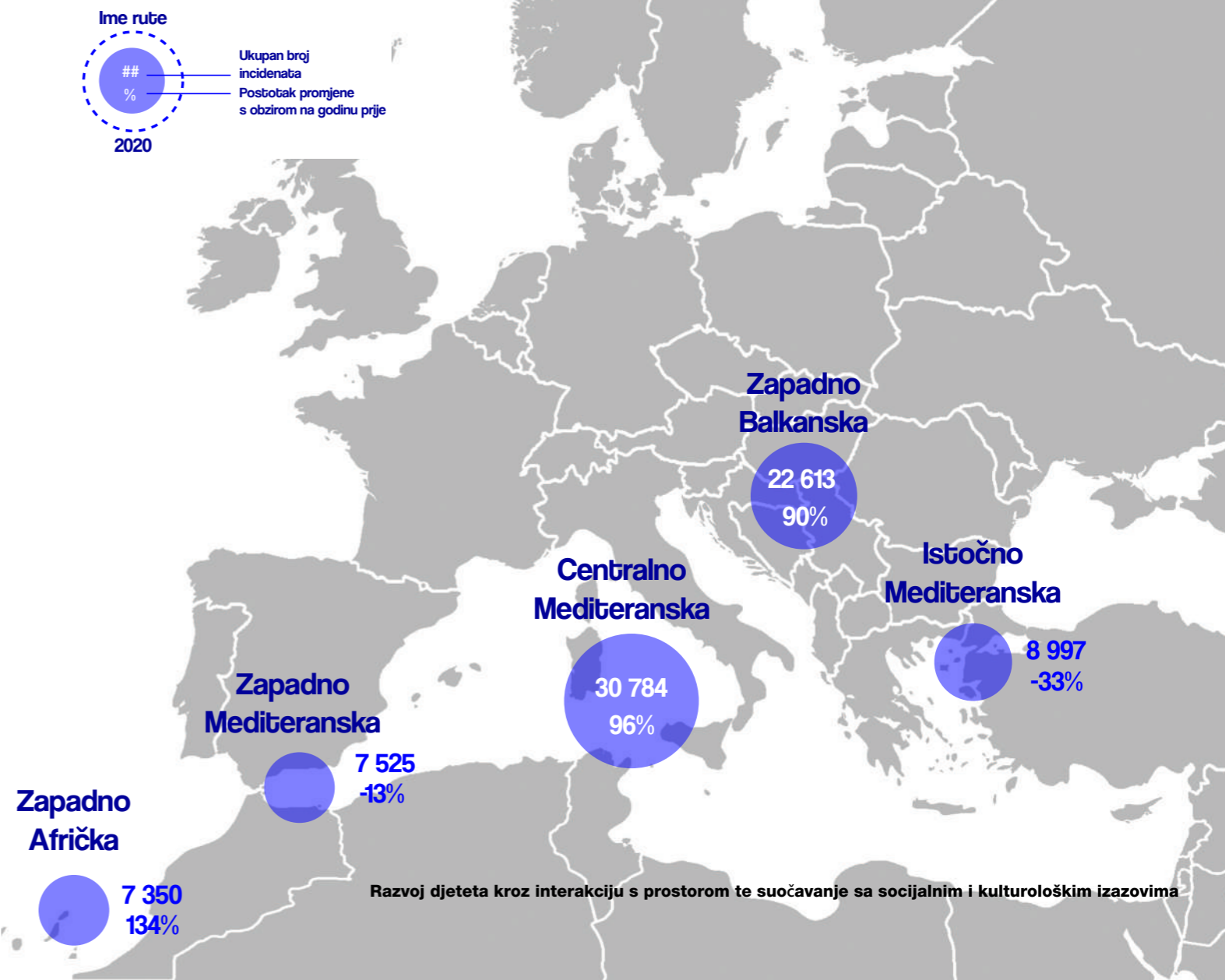
Thousands of Afghans were forced to leave their homes this year as fighting intensified

Number of people displaced due to conflict, by month

Broj izbjeglica po godinama i izgonu - na kraju 2018.

Broj ilegalnih prelaza granice
Siječanj-Srpanj 2020/2021

dijete tražitelj azila

„Doživljaj rata u djeteta i odraslog nisu isti. Rat dijete mnogo dublje prožima, on ga čini bespomoćnim jer se nije kadro suočiti s opasnostima koje rat donosi. U ratu ono gubi prostor u kojem se može slobodno kretati „svoj svijet“, gubi prostor igre.“ (Jonjić, 1991)

Udio djece u ukupnom broju izbjeglica iznosi otprilike 40ak posto prema podacima UNICEF-a i UNHCR-a, što bi za 2021. godinu bila zastrašujuća brojka od oko 35 milijuna djece izbjeglica širom svijeta. Zbog posljedica rata, sukoba, nemira i nasilja velik broj djece prisiljen je otisnuti se na opasno putovanje bez ikakve roditeljske ili obiteljske pratnje i skrbi. Prema podacima Eurostata, većinu djece izbjeglica čine dječaci (86%) te dobna skupina od 16 – 18 godina (76%).

Budući je Hrvatska dio Zapadno Balkanske izbjegličke rute, povećan broj izbjeglica rezultira povećanim brojem djece među tražiteljima azila. Tako je u travnju 2020. godine, među 380 tražitelja azila smještenih u prihvatnom centru u Zagrebu, njih 141 bilo je maloljetno, 40 djece u dobi od 0 do 3 godine i 10 trudnica. Ne možemo zanemariti postotak djece u takvim situacijama, pogotovo ne one bez pratnje. Trenutno se u sustavu socijalne skrbi nalazi 50-ak maloljetnika tražitelja azila bez pratnje, većim dijelom smještenim u domovima za odgoj raspršeni po cijeloj Hrvatskoj.

Potpisivanjem Konvencije o pravima djeteta RH se obvezala koristiti standarde Europske Unije pri pružanju brige djeci bez pratnje te su odredbe iste konvencije sadržane u dva ključna dokumenta za provedbu istih a to su Zakon o socijalnoj skrbi te Obiteljski zakon. Glavne odrednice koje propisuje taj zakon su osiguravanje posebnog skrbnika djetetu za zastupanje njegovih interesa, osiguravanje smještaja te obvezivanje na pokušaj pronalaska i povezivanja s originalnom obitelji, što proizlazi iz Islamskog prava koje je u ovoj situaciji preuzeto kao standard, prema Babić. Mogućnost pronalaska trajnog smještaja uzima se u obzir tek kad se iscrpe svi naponi usmjereni u pronalaženju djetetovih roditelja, proširene obitelji ili uobičajenih pružatelja skrbi. Prema tome, nameće se obaveza izgradnje adekvatnog doma koji bi djeca koristila dok traju pokušaji pronalaska i povezivanja sa originalnom obitelji i srođnicima.

Sa psihološke strane, dijete je, smatra Jonjić, kao ličnost mnogo više uključeno u svoju okolinu od ličnosti odraslog čovjeka. Strah, strepnja i gubitak, uz ratna zbivanja utječu na pojedino dijete koje se našlo na krivom mjestu u krivo vrijeme. Progonstvom se gubi osjećaj vlastitog prostora, pretvara zatečene u gubitnike, ali i onemogućava im da stvaraju, se razvijaju, obogaćuju svoj svijet. Takvoj djeci je onemogućeno da ima svoje igralište, svoju školu, svoje prijatelje, prisiljeno je da ranije odraste. Po Jonjiću ono gubi pravo na očuvanje i razvitak vlastitog identiteta koji se ratom dvostruko ruši, uništavanjem doma i razaranjem obitelji, te razaranjem nacionalnog identiteta. Dijete gubi svoj svijet, svoju sigurnu okolinu u kojoj može mirno i sretno stvarati i razvijati se i ispuniti puni potencijal svoje osobnosti. Ta djeca gube osjećaj pripadnosti što ima nesagledive posljedice na njihov cijeli psiho-socijalni razvoj, te se takva iskustva prenose na sve probleme i teškoće u budućnosti te je baš zbog toga potrebno osigurati što je moguće povoljnije uvjete za smještaj djece izbjeglica, prema riječima Marije Tešije, ravnateljice Centra za pružanje usluga u zajednici Split.

Prema trenutno važećem Vladinom Protokolu o postupanju prema djeci odvojenoj od roditelja - stranim državljanima, djeca do 14. godine života smještaju se kod pružatelja usluga za djecu bez roditelja ili odgovarajuće roditeljske skrbi (domovi za nezbrinutu djecu i sl.) dok se djeca od 14. do 18. godine života smještaju u ustanove za djecu sa poremećajima u ponašanju (popravni domovi). Što se našeg lokalnog prostora tiče, Centar za pružanje usluga u zajednici u Splitu imenovan je kontakt točkom za prihvata djece bez pratnje, stranih državljana za područje južno od Ličko-senjske županije, uključujući i navedenu županiju. Naime najfrekventnija točka prijelaza zbog blizine izbjegličkih kampova u BiH-u je upravo Ličko-senjska županija.

U takvim okolnostima djeca izbjeglice bez pratnje roditelja često ne ostvaruju optimalne uvjete za pravilan emocionalni, socijalni i edukacijski razvoj te što su trenutno najveći izazovi u rješavanju njihovog statusa i omogućavanju sto svrsishodnijeg boravka i razvoja svakog djeteta. Otežavajuća okolnost je i toj djeci i boravak u istom prostoru s djecom i maloljetnicima s problemima u ponašanju. Naime, dolazi do nepoželjnih interakcija među migrantskom populacijom, koja u pravilu nema smetnje ponašanja.

Cilj za budućnost, s obzirom da se migracije značajno ne smanjuju trebao bi biti razvoj samostalnog sustava brige za djecu bez roditeljske pratnje - strane državljanice u kojem bi taj surogat dom mogao osigurati sto je moguće kvalitetnije uvjete za razvoj i integraciju u punopravne članove društva što bi trebalo uključivati i realizaciju adekvatnijeg smještaja za djecu tražitelje azila, kaže Babić. Uz to, iz cjelokupne priče nikako se ne bi smjelo izostaviti trud da se takvoj djeci, uz kvalitetan i dostojanstven smještaj, unutar istoga osmisle razni sadržaji (sport, rekreacija, sakralne dužnosti, druženje, itd...) koji će djetetov boravak učiniti ugodnijim i zabavnijim te mu omogućiti što kvalitetniji razvoj u osobu kakva može biti uz poštivanje njegovih kulturoloških i religijskih navika i usvojenih obrazaca ponašanja.

SUMMA SUMMARUM

*"Kad se male ruke slože,
sve se može, sve se
može!"*

Potrebno je uvijek imati na umu kako su djeca naša budućnost te kako uvijek moramo nastojati pružiti im optimalne uvjete za razvoj njihovog punog potencijala.

Okruženje u kojem dijete živi i boravi značajan je čimbenik kvalitete i učinkovitosti njegovog ranog razvoja i trajnog napredovanja. Jedan od načina kako možemo utjecati na djetetov doživljaj je sigurno i kreiranjem i smještanjem djece u prostor koji će što je više moguće služiti i poticati djecu na ispunjavanje i dostizanje individualnog i kolektivnog maksimuma.

Spajanjem kontradiktornih životnih situacija s jedre strane lokalno, zbrinuto i privilegirano nasuprot stranog, nezbrinutog i neprivilegiranog, individua nadilazi uvriježene stigme kroz razvijanje tolerancije, adaptacije, inkluzivnosti, suosjećanja i asimilacije već u ranom djetinjstvu.

hi

5

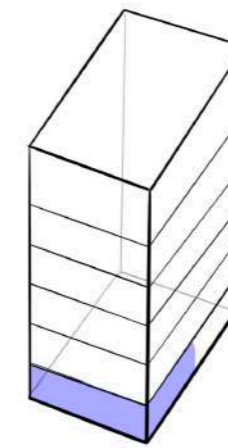
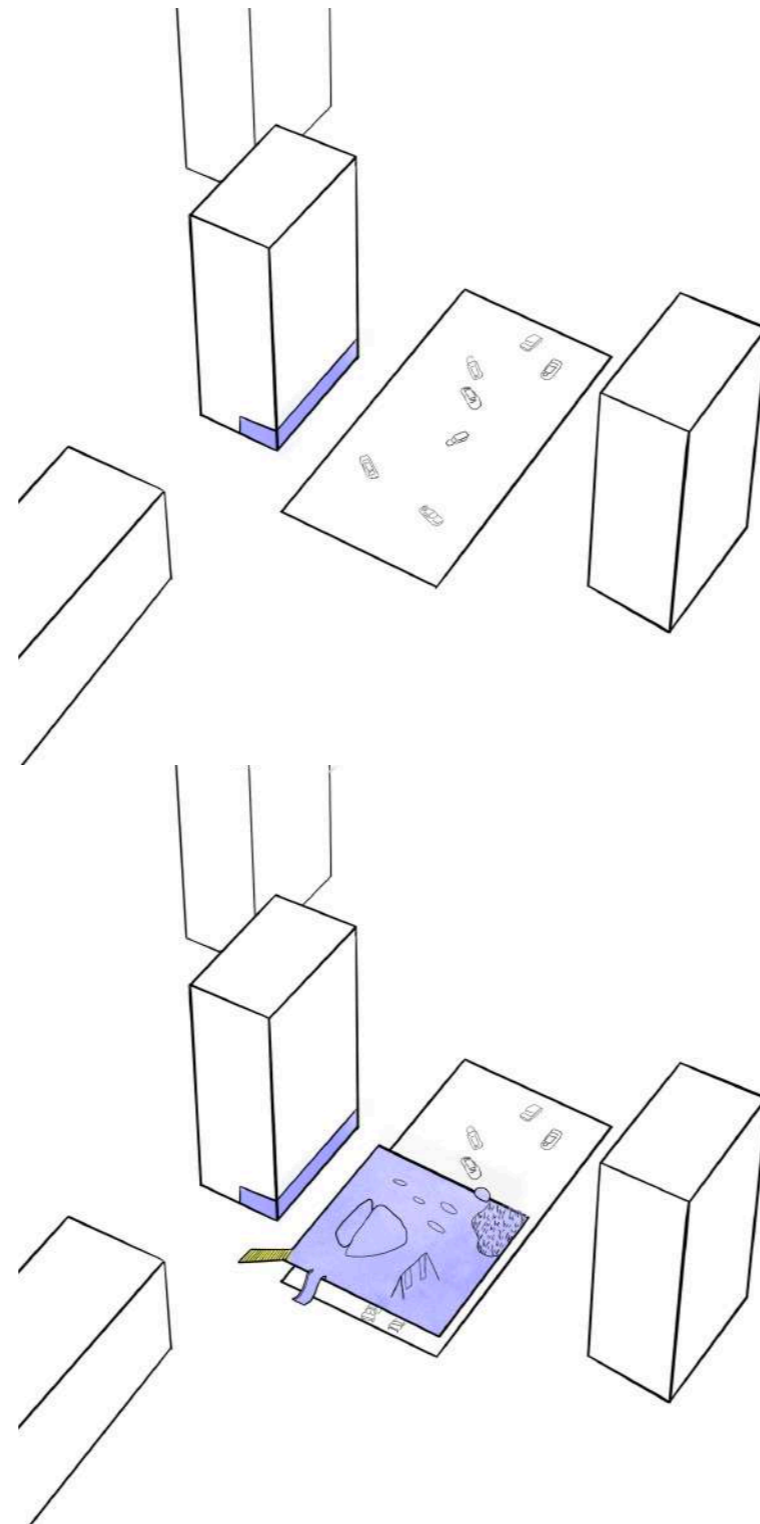
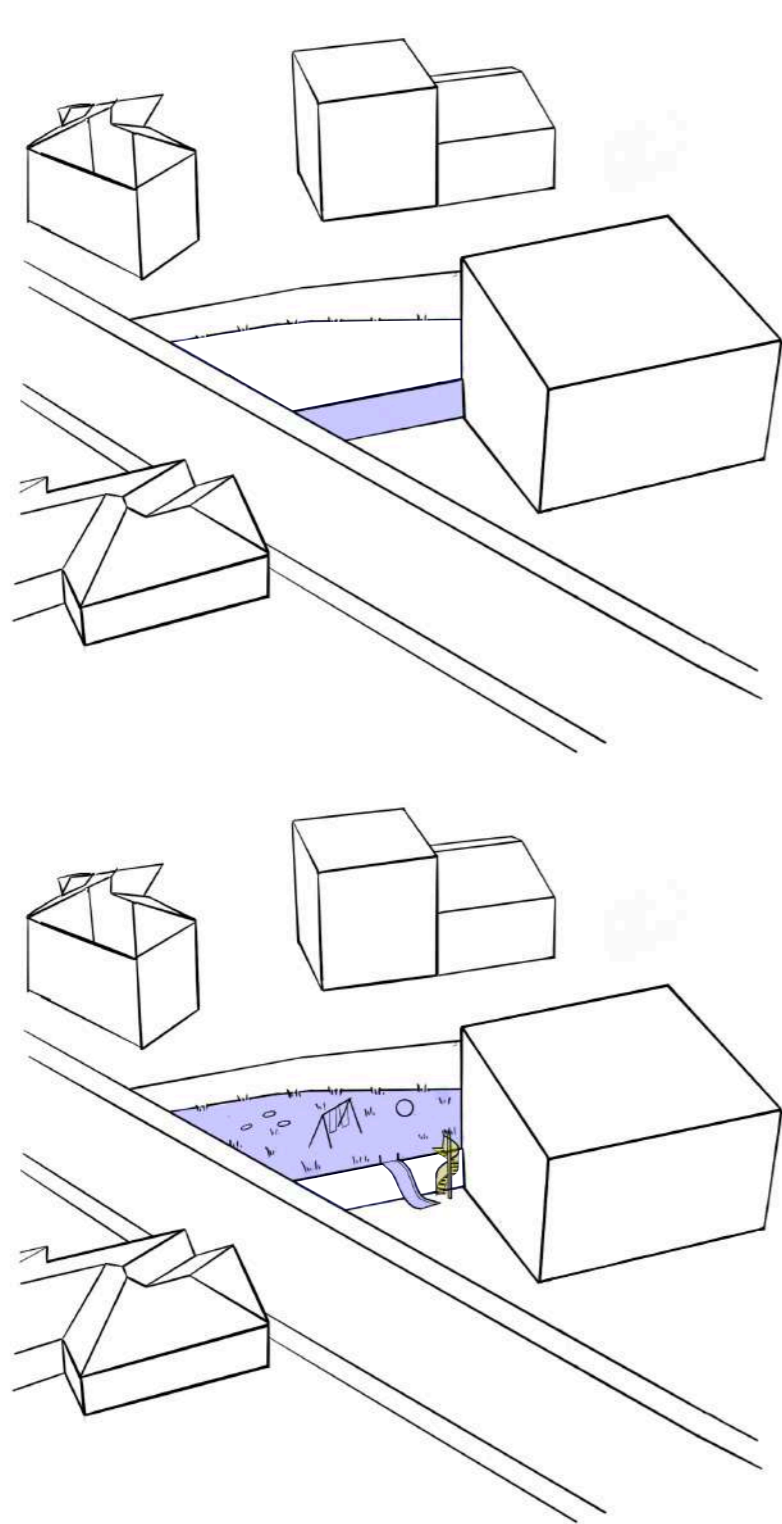
MRVA SPLITA ZA DICU SVITA

Reakcija na vrtiće Splita

Dosadašnji pristup rješavanju problema pretrpavanja postojećih vrtića i općenito kroničnog nedostatka istih pokazao se kao nedovoljno promišljen, loše izveden i generalno neuspješan. Neadekvatnost vrtića jasna je prilikom usporedbe onih sa adekvatnim pripadajućim vanjskim prostorom sa onima bez. Zabrinjavajuće je visoka prisutnost vrtića bez pripadajućeg vanjskog prostora. Takvi vrtići integrirani su u stambenim zgradama i najčešće su u devastiranom stanju.

○ vrtići sa urednim igralištima ● obuhvat ● vrtići bez urednih igrališta

U prvom dijagramu sugerirano je da vrtić koji nema igralište iskoristi postojeći ravni krov za svrhu istog.

U drugom dijagramu sugerirano je da se zbog nedostatka igrališta natkrije dio vanjskog parking te se na taj način ispuni zahtjev za igralištem.

U trećem dijagramu za integrirani vrtić sugerirano je vertikalno proširenje vrtića zbog kvalitetnijeg zadovoljavanja osnovnih potreba za svjetlom i zrakom

hi

5

MRVA SPLITA ZA DICU SVITA

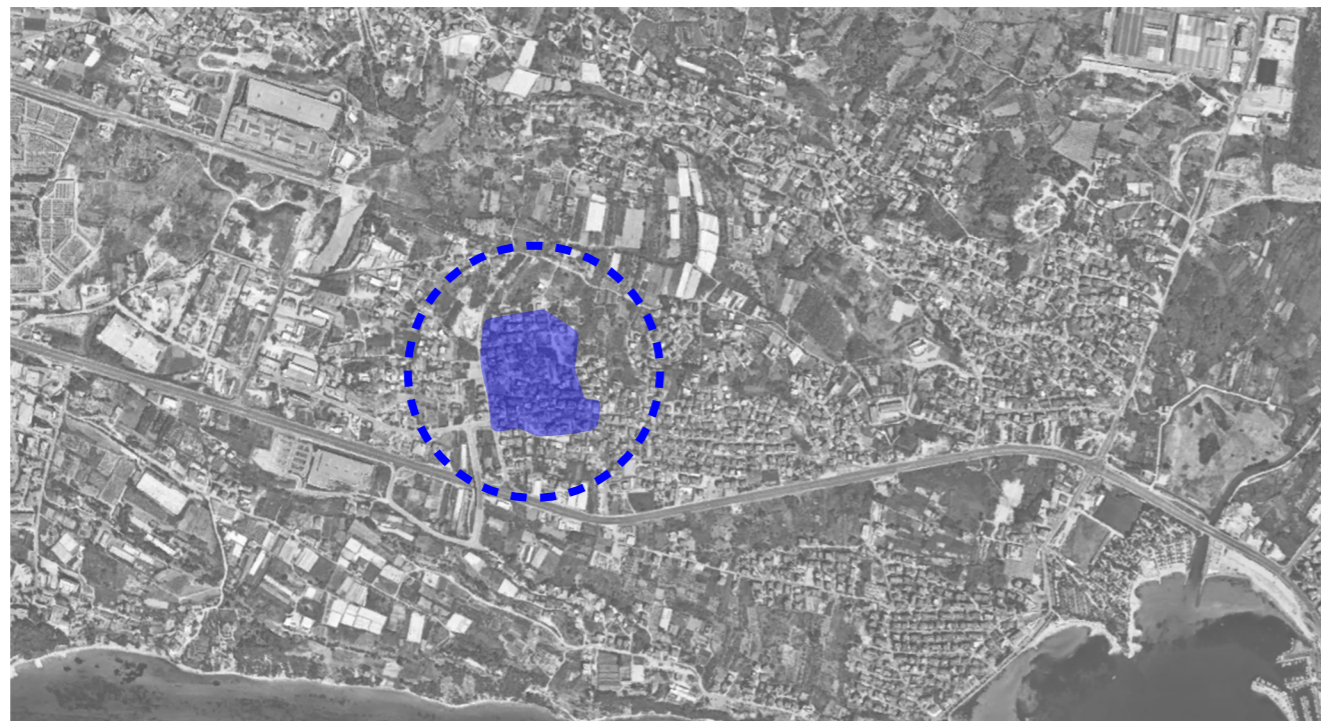
Analiza lokacije

Ortofoto snimak - Dalmacija

Ortofoto snimak - Grad Split

Ortofoto snimak - Sirobuja i ostale četvrti

Ortofoto snimak - lokacija, površina ≈ 6 ha

SPLIT

Sirobuja je nekadašnja ulazna i izlazna kanalizacijska mreža, a gradska uprava tražila je sredstva za legalizaciju bespravničkih objekata

Adio gradnji na crno Legalizacija obiteljske kuće s 3 stana na Sirobuji za 90 tisuća kuna na pet godina

NEKONKURNACIJE
Grad koji postaje veći gradnja - objećuje bespravni objekti na Sirobuji, gdje se najdalje odmaklo. Tako će građani na Sirobuji (gdje se najdalje odmaklo), Mejašima, Neslanovcu, Sinama, Kameni i u Stobreču moći povoljnije legalizirati svoje kuće

Gradska uprava je istočnim naseljima snizila cijenu komunalnog doprinosa za 50 posto i dat će mogućnost vlasnicima da ga obrnoćno otplate. Tako će građani na Sirobuji (gdje se najdalje odmaklo), Mejašima, Neslanovcu, Sinama, Kameni i u Stobreču moći povoljnije legalizirati svoje kuće

Gradska uprava je istočnim naseljima snizila cijenu komunalnog doprinosa za 50 posto i dat će mogućnost vlasnicima da ga obrnoćno otplate. Tako će građani na Sirobuji (gdje se najdalje odmaklo), Mejašima, Neslanovcu, Sinama, Kameni i u Stobreču moći povoljnije legalizirati svoje kuće

ŠTA KAŽU LJUDI... NA SIROBUJI OKO 630 VLASNIKA BESPRAVNIH KUĆA ČEKA DAN KAD A ĆE DOBITI 'PAPIRE' Nećemo više trošiti za septičke jame

U Sirobuji se ne može graditi na crno. Gradnja je prestala, a legalizacija bespravničkih objekata u toku. Vlasnici kuća na Sirobuji čekaju papire. Nećemo više trošiti za septičke jame

32. Slobodna Dalmacija

SARENI ARTIKAL RECESIJA NE POGAĐA INVESTITORE U VELIKE TRGOVAČKE CENTRE Rastu City Center, Konzum i Plodine

SARENI ARTIKAL RECESIJA NE POGAĐA INVESTITORE U VELIKE TRGOVAČKE CENTRE Rastu City Center, Konzum i Plodine

DOBRO PROLUČITE GRADSKÉ SLUŽBE PPRIPREMAJU... Radi se vodič za legalizaciju kuća

Radi se vodič za legalizaciju kuća

Gradska uprava je istočnim naseljima snizila cijenu komunalnog doprinosa za 50 posto i dat će mogućnost vlasnicima da ga obrnoćno otplate. Tako će građani na Sirobuji (gdje se najdalje odmaklo), Mejašima, Neslanovcu, Sinama, Kameni i u Stobreču moći povoljnije legalizirati svoje kuće

Gradska uprava je istočnim naseljima snizila cijenu komunalnog doprinosa za 50 posto i dat će mogućnost vlasnicima da ga obrnoćno otplate. Tako će građani na Sirobuji (gdje se najdalje odmaklo), Mejašima, Neslanovcu, Sinama, Kameni i u Stobreču moći povoljnije legalizirati svoje kuće

Gradska uprava je istočnim naseljima snizila cijenu komunalnog doprinosa za 50 posto i dat će mogućnost vlasnicima da ga obrnoćno otplate. Tako će građani na Sirobuji (gdje se najdalje odmaklo), Mejašima, Neslanovcu, Sinama, Kameni i u Stobreču moći povoljnije legalizirati svoje kuće

20.SPLIT Slobodna Dalmacija

Ponosna Sirobuja

'Bili smo najgori, a sada smo lipi kvart'

Ovo je kod nas urbanizacija, a ne samo legalizacija! Za manje od godinu dana, kada strojni napusti Sirobuju, bit ćemo trajno riješeni, imat ćemo kompletno novo in frastrukturu - pohvalio se predsjednik kotara Ivica Grubišić

Ovo je kod nas urbanizacija, a ne samo legalizacija! Za manje od godinu dana, kada strojni napusti Sirobuju, bit ćemo trajno riješeni, imat ćemo kompletno novo in frastrukturu - pohvalio se predsjednik kotara Ivica Grubišić

IZJASNI SE GRAD UPUTO I JAVNI POZIV STANOVNICIMA ISTOČNOG KOTARA

Sirobuja: potpišite i izadite iz crnih jama

Gradska uprava je istočnim naseljima snizila cijenu komunalnog doprinosa za 50 posto i dat će mogućnost vlasnicima da ga obrnoćno otplate. Tako će građani na Sirobuji (gdje se najdalje odmaklo), Mejašima, Neslanovcu, Sinama, Kameni i u Stobreču moći povoljnije legalizirati svoje kuće

Gradska uprava je istočnim naseljima snizila cijenu komunalnog doprinosa za 50 posto i dat će mogućnost vlasnicima da ga obrnoćno otplate. Tako će građani na Sirobuji (gdje se najdalje odmaklo), Mejašima, Neslanovcu, Sinama, Kameni i u Stobreču moći povoljnije legalizirati svoje kuće

20.SPLIT Slobodna Dalmacija

Ponosna Sirobuja

'Bili smo najgori, a sada smo lipi kvart'

Ovo je kod nas urbanizacija, a ne samo legalizacija! Za manje od godinu dana, kada strojni napusti Sirobuju, bit ćemo trajno riješeni, imat ćemo kompletno novo in frastrukturu - pohvalio se predsjednik kotara Ivica Grubišić

Ovo je kod nas urbanizacija, a ne samo legalizacija! Za manje od godinu dana, kada strojni napusti Sirobuju, bit ćemo trajno riješeni, imat ćemo kompletno novo in frastrukturu - pohvalio se predsjednik kotara Ivica Grubišić

Grubišić: Cijene su razumne

Grubišić: Cijene su razumne

Grubišić je predsjednik kotara Sirobuja. Cijene su razumne, rekao je Grubišić. Cijene su razumne, rekao je Grubišić

Grubišić je predsjednik kotara Sirobuja. Cijene su razumne, rekao je Grubišić. Cijene su razumne, rekao je Grubišić

20.SPLIT Slobodna Dalmacija

Ponosna Sirobuja

'Bili smo najgori, a sada smo lipi kvart'

Ovo je kod nas urbanizacija, a ne samo legalizacija! Za manje od godinu dana, kada strojni napusti Sirobuju, bit ćemo trajno riješeni, imat ćemo kompletno novo in frastrukturu - pohvalio se predsjednik kotara Ivica Grubišić

Ovo je kod nas urbanizacija, a ne samo legalizacija! Za manje od godinu dana, kada strojni napusti Sirobuju, bit ćemo trajno riješeni, imat ćemo kompletno novo in frastrukturu - pohvalio se predsjednik kotara Ivica Grubišić

Gradić će se na sve strane

Gradić će se na sve strane

Gradić će se na sve strane, rekao je Gradić. Gradić će se na sve strane, rekao je Gradić

Gradić će se na sve strane, rekao je Gradić. Gradić će se na sve strane, rekao je Gradić

20.SPLIT Slobodna Dalmacija

Ponosna Sirobuja

'Bili smo najgori, a sada smo lipi kvart'

Ovo je kod nas urbanizacija, a ne samo legalizacija! Za manje od godinu dana, kada strojni napusti Sirobuju, bit ćemo trajno riješeni, imat ćemo kompletno novo in frastrukturu - pohvalio se predsjednik kotara Ivica Grubišić

Ovo je kod nas urbanizacija, a ne samo legalizacija! Za manje od godinu dana, kada strojni napusti Sirobuju, bit ćemo trajno riješeni, imat ćemo kompletno novo in frastrukturu - pohvalio se predsjednik kotara Ivica Grubišić

BAGERI U FOR GASU VELIKA PRIGRADSKA NASELJA ČEKAJU LEGALIZACIJU Sirobuja, Mejaši, Kila Grad ulaže milijune kuna u istok

Bageri u for gasu, rekao je Grubišić. Bageri u for gasu, rekao je Grubišić

20.SPLIT Slobodna Dalmacija

Ponosna Sirobuja

'Bili smo najgori, a sada smo lipi kvart'

Ovo je kod nas urbanizacija, a ne samo legalizacija! Za manje od godinu dana, kada strojni napusti Sirobuju, bit ćemo trajno riješeni, imat ćemo kompletno novo in frastrukturu - pohvalio se predsjednik kotara Ivica Grubišić

Ovo je kod nas urbanizacija, a ne samo legalizacija! Za manje od godinu dana, kada strojni napusti Sirobuju, bit ćemo trajno riješeni, imat ćemo kompletno novo in frastrukturu - pohvalio se predsjednik kotara Ivica Grubišić

Bageri u for gasu, rekao je Grubišić. Bageri u for gasu, rekao je Grubišić

20.SPLIT Slobodna Dalmacija

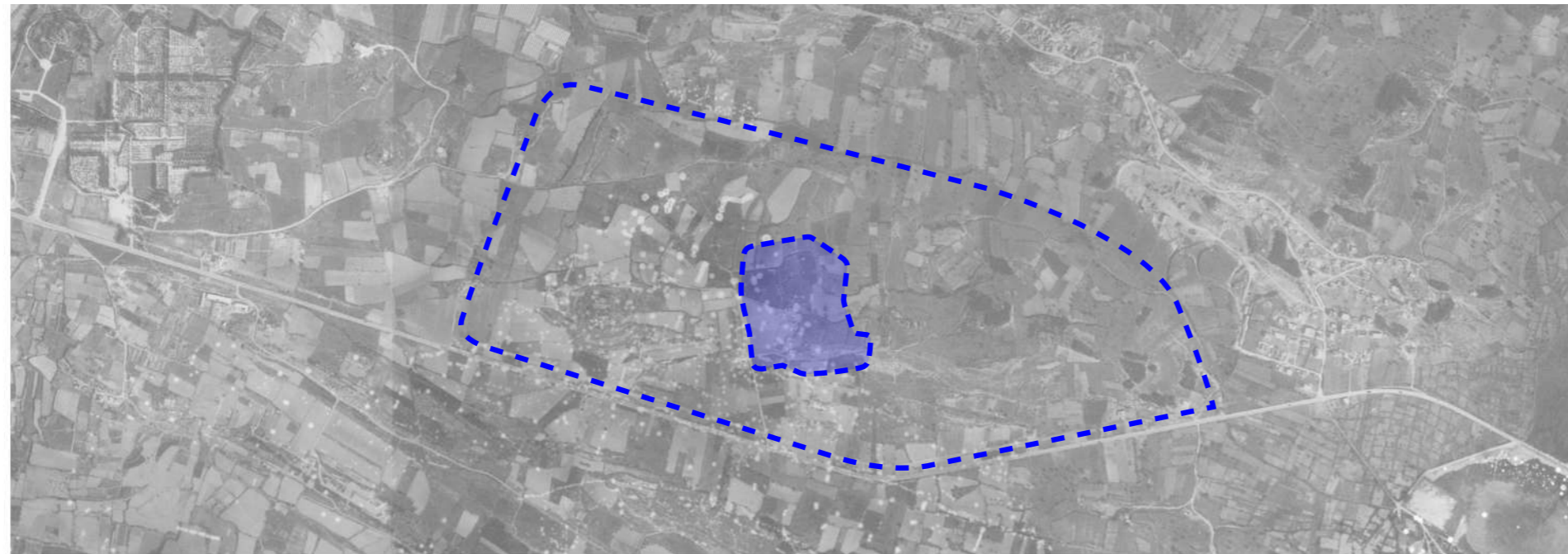
Ponosna Sirobuja

'Bili smo najgori, a sada smo lipi kvart'

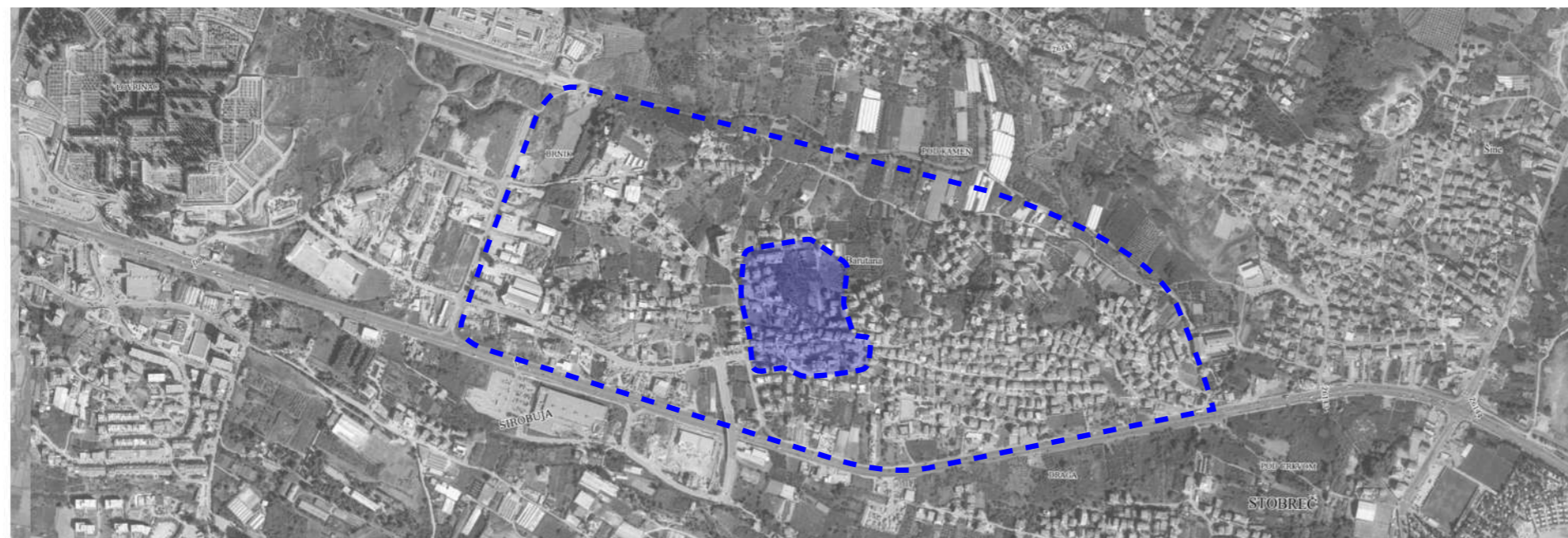
Ovo je kod nas urbanizacija, a ne samo legalizacija! Za manje od godinu dana, kada strojni napusti Sirobuju, bit ćemo trajno riješeni, imat ćemo kompletno novo in frastrukturu - pohvalio se predsjednik kotara Ivica Grubišić

Ovo je kod nas urbanizacija, a ne samo legalizacija! Za manje od godinu dana, kada strojni napusti Sirobuju, bit ćemo trajno riješeni, imat ćemo kompletno novo in frastrukturu - pohvalio se predsjednik kotara Ivica Grubišić

1968.

2020.

Nedovršena novogradnja, okolica parcele

Nedovršeni objekt, okolica parcele

Nepotrebno naglašavanje gazišta stubišta

Konfuznost dograđivanja stubišta

Kontakt nedovršenih fasada, okolica parcele

Nedovršeni objekt, okolica parcele

Nepotrebno naslasavanje grandioznosti stubišta

Stubište do raja, okolica parcele

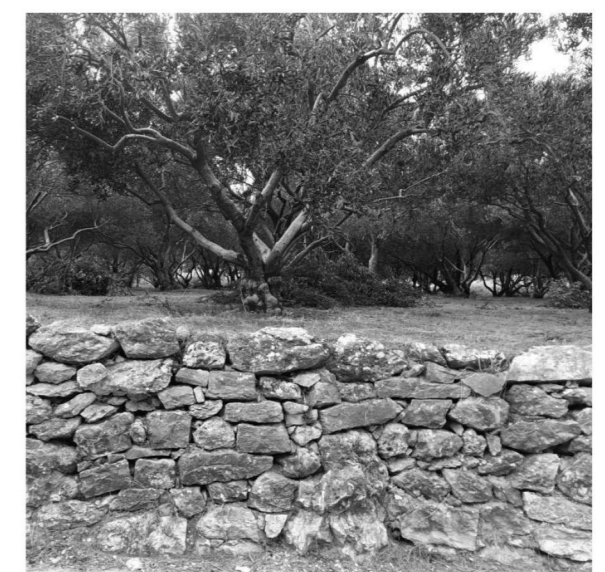
Novogradnja, okolica parcele

Buduća novogradnja, okolica parcele

Konstantnost promjene i izgradnje

Ostatak tradicije, okolica parcele

Plastenik uz cestu unutar gradskog naselja

Kokošinjac u gradskom naselju

"Street workout"

Apsurd ceste kao igrališta

Iskorištavanje svakog centimetra za poljoprivredu

Salata začinjena cestom

Košarka na cesti

Pazi oštar pas

Novogradnja s pogledom

Vrtovi i poljoprivreda u gradskom naselju

Lovački psi čuvari

Nadzorna kamera

Nedovršena novogradnja, okolica parcele

Nedostatak prostora za ljubimca

Kontrast i različitost vozila u kvartu

Kontrast i različitost vozila u kvartu

Pogled na Kamen - Šine

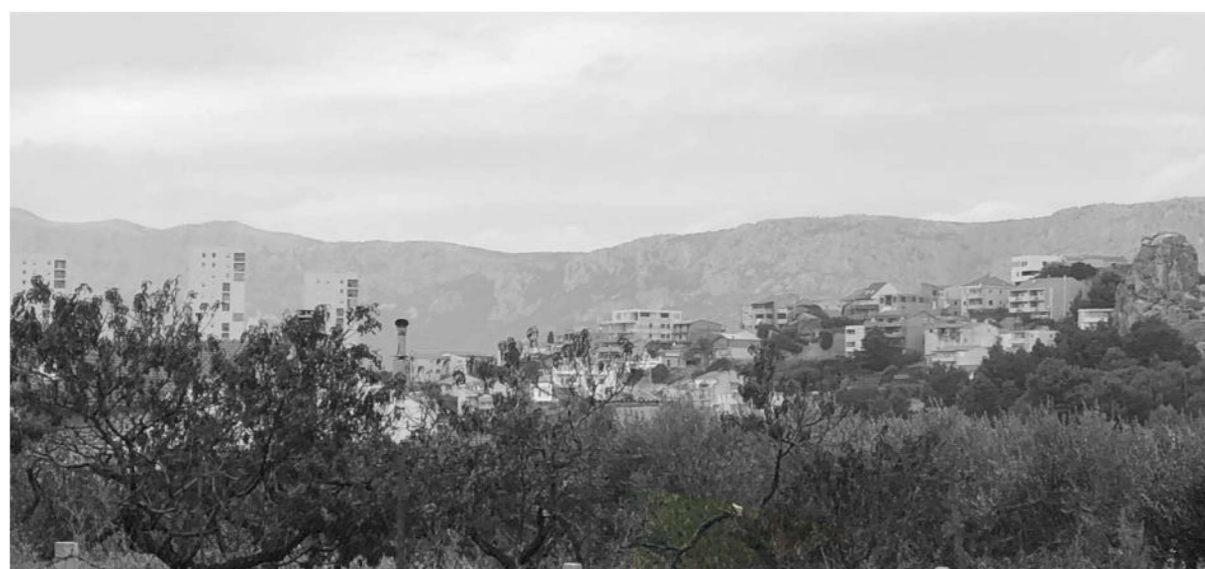
Jedan od kamenja na parceli

Ruralnost okruženja

Pergola - vanjski dnevni boravak

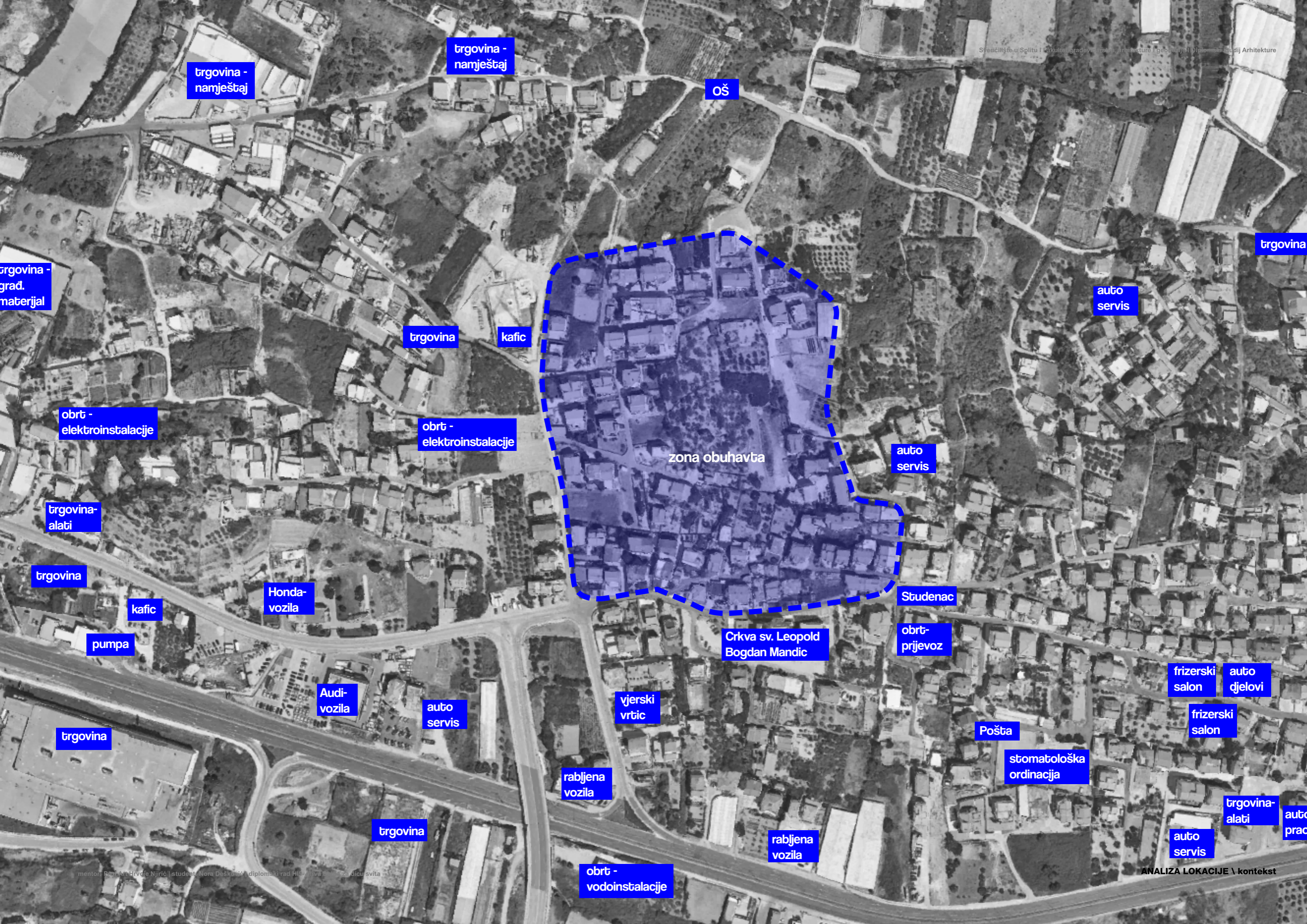
Panoramski prikaz Kamen - Šina i naselja Kila

Apsurdna pojavnost tržnica

Nadstrešnica - vanjski dnevni boravak

trgovina -
namještaj

trgovina -
namještaj

oš

trgovina -
građ. materijal

trgovina

auto servis

trgovina

kafic

obrt -
elektroinstalacije

obrt -
elektroinstalacije

zona obuhvta

auto servis

trgovina-
alati

trgovina

Honda-
vozila

Studenac

kafic

pumpa

Crkva sv. Leopold
Bogdan Mandić

obrt-
prijevoz

Audi-
vozila

auto servis

vjerski
vrtić

frizerski
salon

auto
djelovi

trgovina

frizerski
salon

Pošta

stomatološka
ordinacija

rabljena
vozila

trgovina-
alati

auto
prac

trgovina

auto
servis

rabljena
vozila

obrt -
vodoinstalacije

Stambena zgrada, sjevero-zapad

Stambena zgrada s obrtom u prizemlju, zapad

Oznake, jugo-zapad

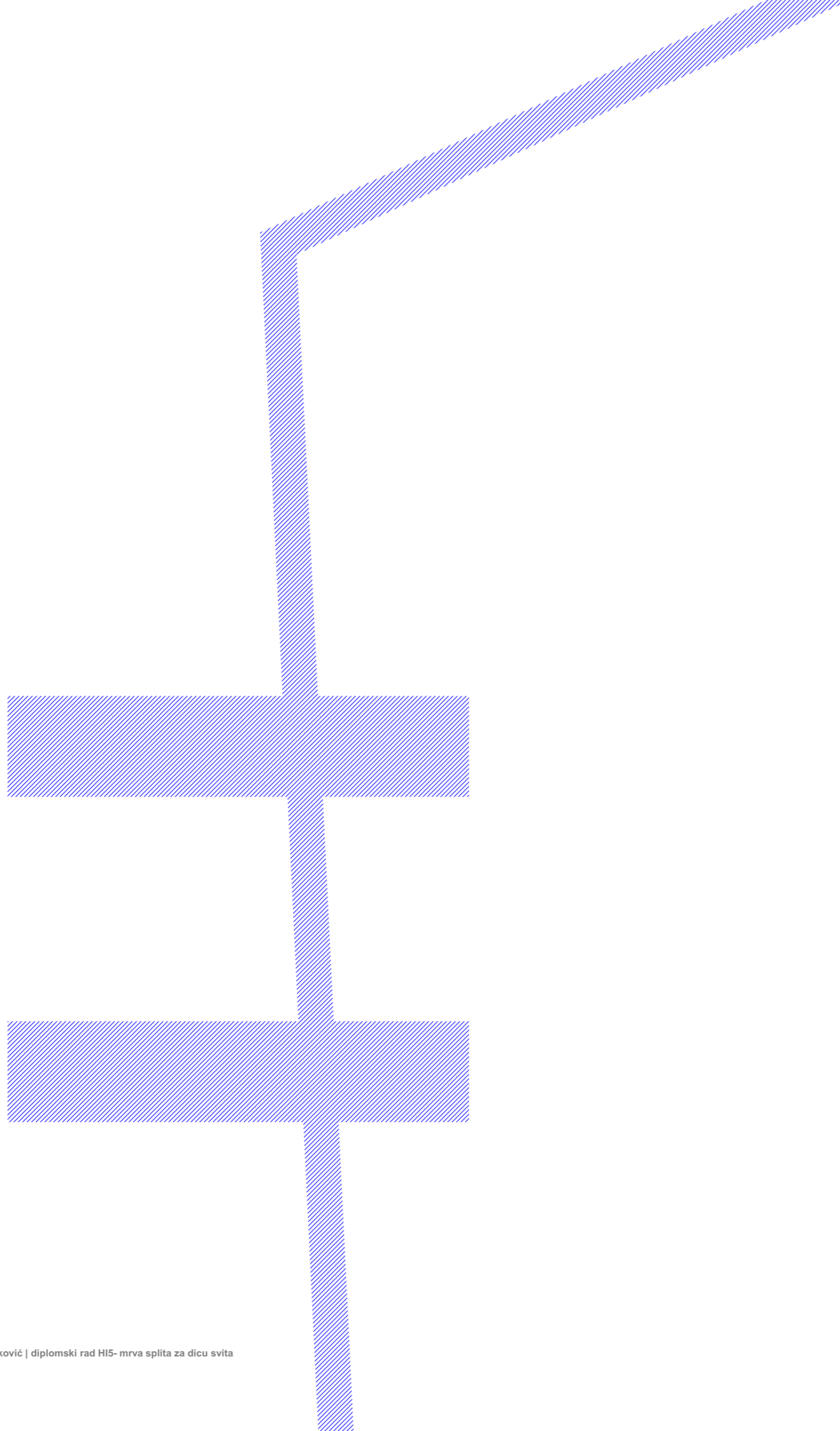
Crkva, jug

Trgovina, jugo-istok

Obrt, istok

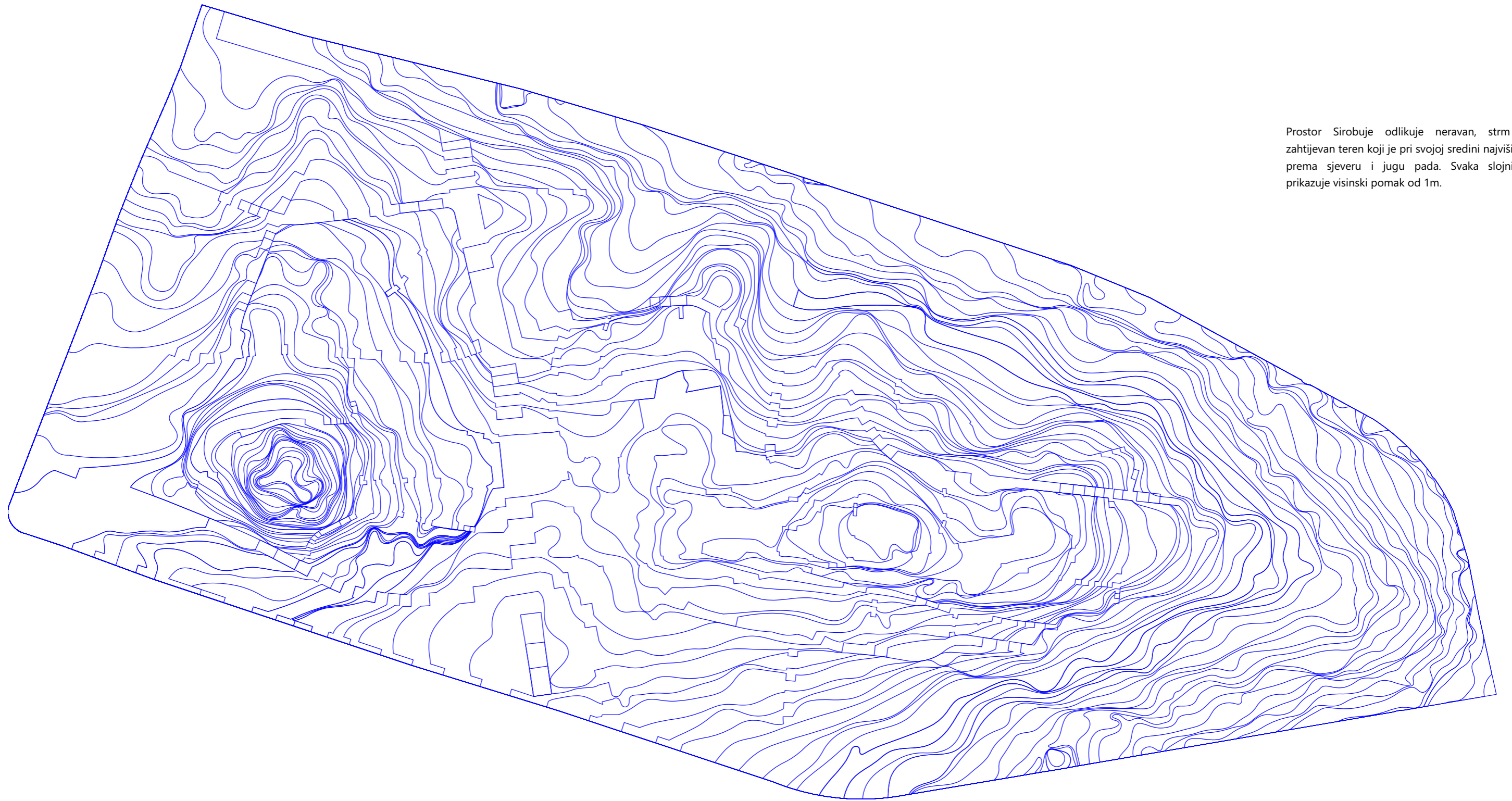

hi

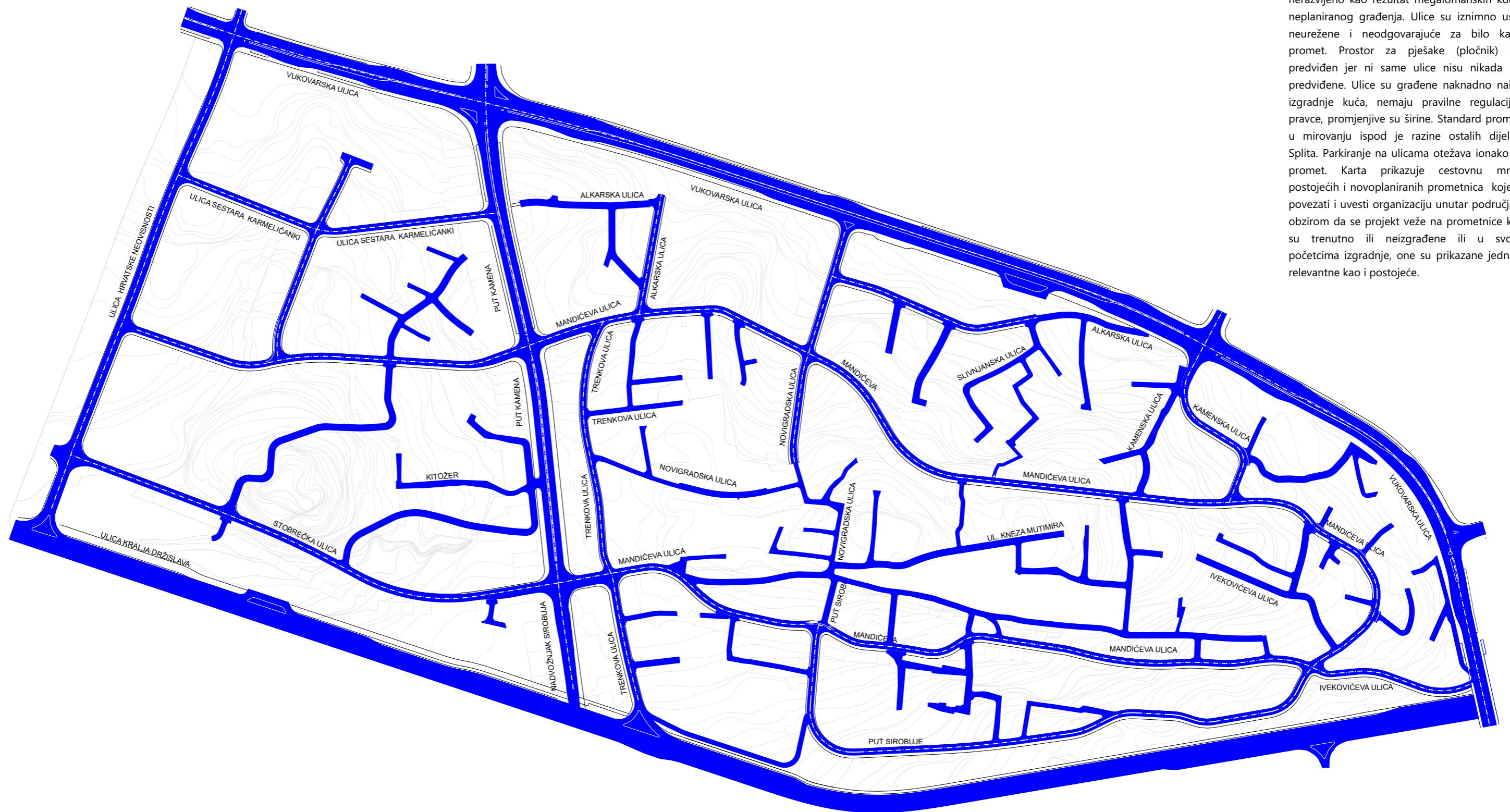
5

MRVA SPLITA ZA DICU SVITA

Urbanističke analize + rješenje

Prostor Sirobuje odlikuje neravan, strm i zahtjevan teren koji je pri svojoj sredini najviši, a prema sjeveru i jugu pada. Svaka slojnica prikazuje visinski pomak od 1m.

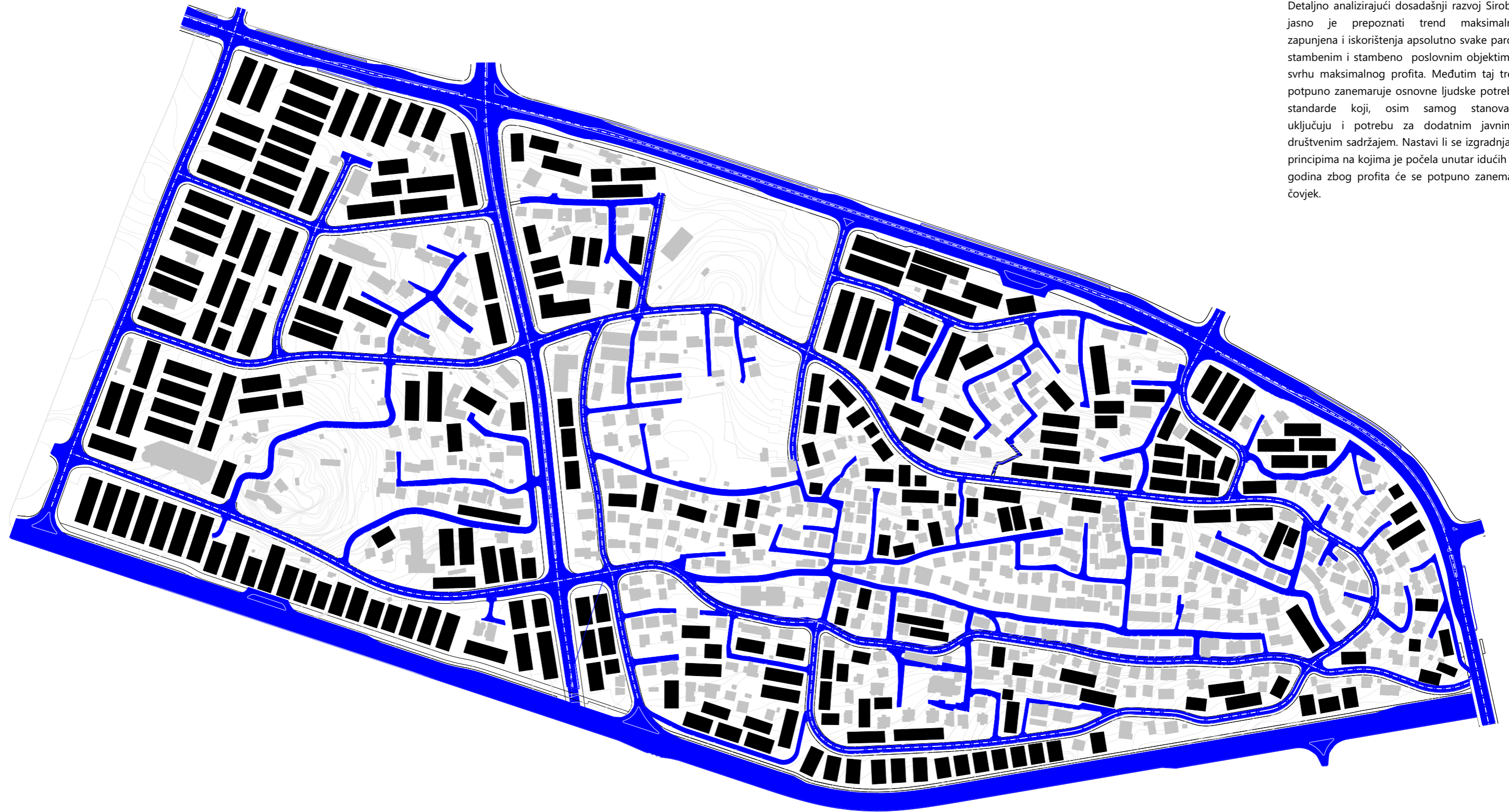
Trenutno stanje prometne mreže je izrazito nerazvijeno kao rezultat megalomanskih kuća i neplaniranog građenja. Ulice su iznimno uske, neurežene i neodgovarajuće za bilo kakav promet. Prostor za pješake (pločnik) nije predviđen jer ni same ulice nisu nikada bile predviđene. Ulice su građene naknadno nakon izgradnje kuća, nemaju pravilne regulacijske pravce, promjenjive su širine. Standard prometa u mirovanju ispod je razine ostalih dijelova Splita. Parkiranje na ulicama otežava ionako loš promet. Karta prikazuje cestovnu mrežu postojećih i novoplaniranih prometnica koje će povezati i uvesti organizaciju unutar područja. S obzirom da se projekt veže na prometnice koje su trenutno ili neizgrađene ili u svojim početcima izgradnje, one su prikazane jednako relevantne kao i postojeće.

Postojeći objekti većinski su rezultat ilegalne gradnje koja se odvijala u prethodnih nekoliko desetljeća stoga je vidljiva nagomilanost, raštrkanost i općeniti nedostatak bilo kakvog oblika javnog prostora koji stanovnicima područja pruža dodatni sadržaj i kvalitetu življenja. Osim iznimno malenog prostora između kuća koji ne ostavlja mogućnost proširenja u bilo kakav društveno koristan prostor veliki problem stvaraju objekti koji se nalaze na trasama predviđenih cesta i u zonama koje nisu predviđene za stanovanje. Jedine trenutne zelene površine nalaze na prvitanim posjedima kao više ili manje uređeni dvorovi ili zalutala stabla.

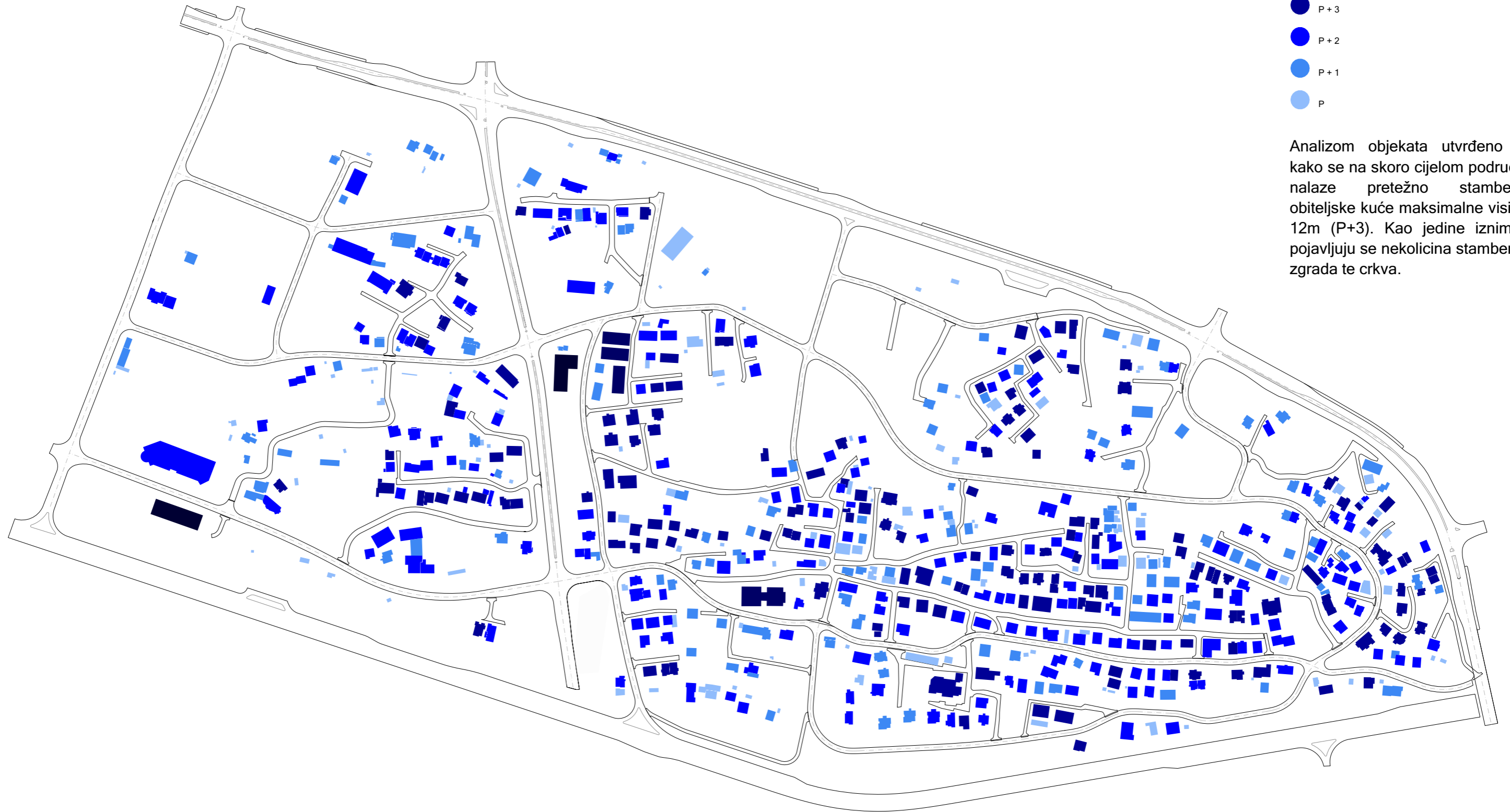
postojeći broj objekata	579
postojeći broj stanova	1219
postojeći broj parkirnih mjesta	235
broj stanovnika	4734

Detaljno analizirajući dosadašnji razvoj Sirobuje jasno je prepoznati trend maksimalnog zapunjena i iskorištenja apsolutno svake parcele stambenim i stambeno poslovnim objektima u svrhu maksimalnog profita. Međutim taj trend potpuno zanemaruje osnovne ljudske potrebe i standarde koji, osim samog stanovanja, uključuju i potrebu za dodatnim javnim i društvenim sadržajem. Nastavi li se izgradnja na principima na kojima je počela unutar idućih pet godina zbog profita će se potpuno zanemariti čovjek.

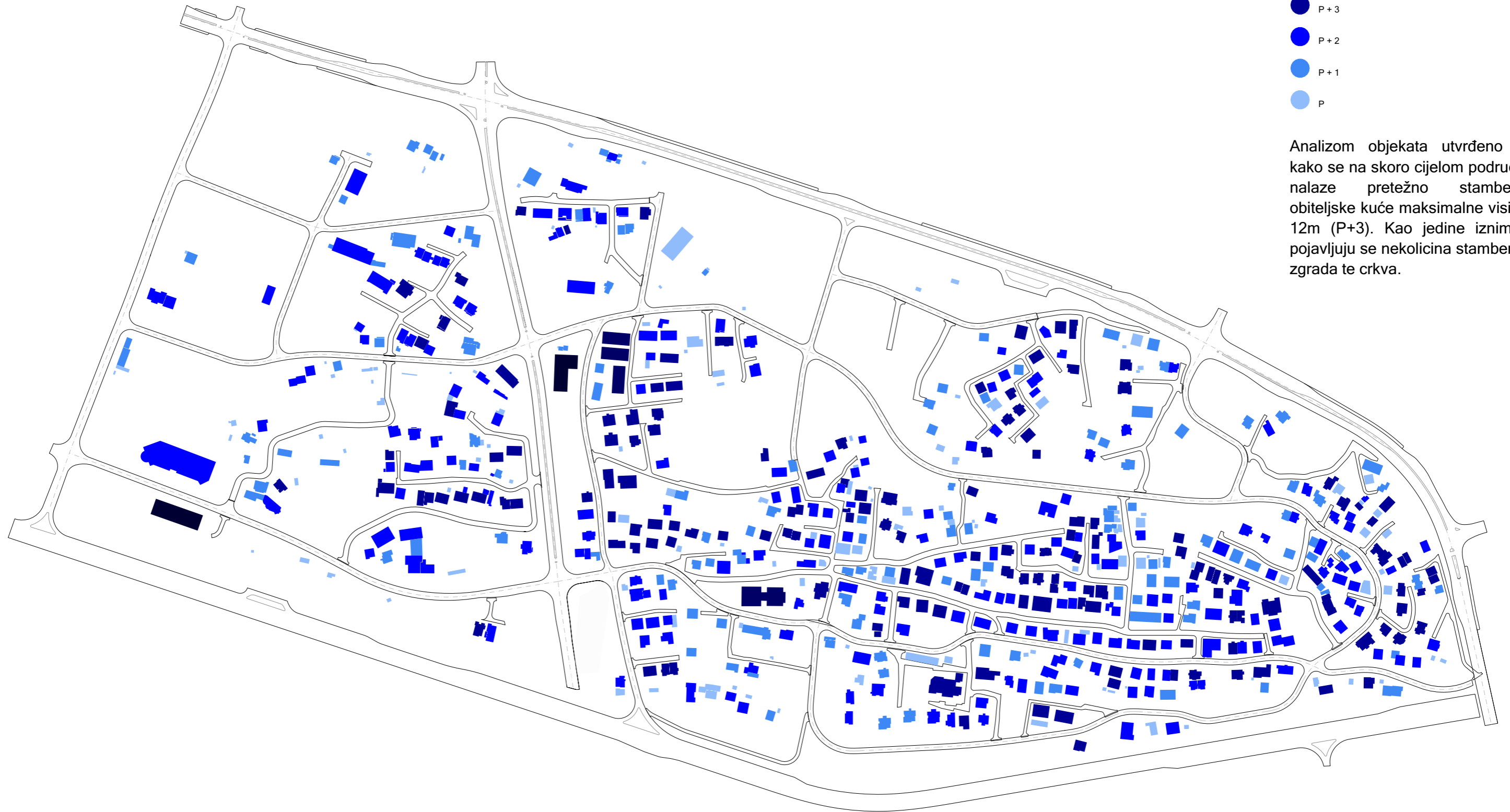
- P+7
- P+5
- P+3
- P+2
- P+1
- P

Analizom objekata utvrđeno je kako se na skoro cijelom području nalaze pretežno stambene obiteljske kuće maksimalne visine 12m (P+3). Kao jedine iznimke pojavljuju se nekolicina stambenih zgrada te crkva.

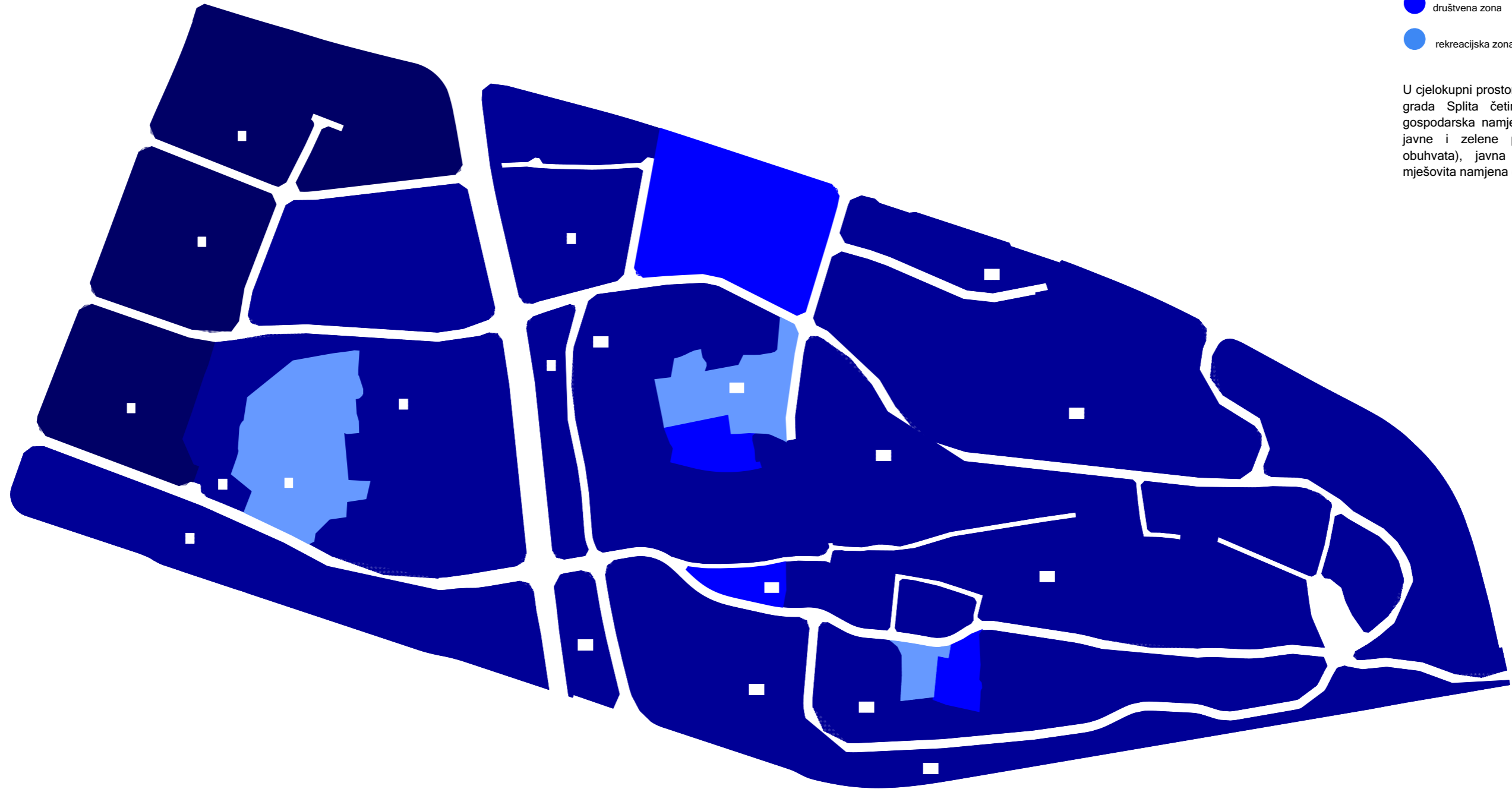
- P+7
- P+5
- P+3
- P+2
- P+1
- P

Analizom objekata utvrđeno je kako se na skoro cijelom području nalaze pretežno stambene obiteljske kuće maksimalne visine 12m (P+3). Kao jedine iznimke pojavljuju se nekolicina stambenih zgrada te crkva.

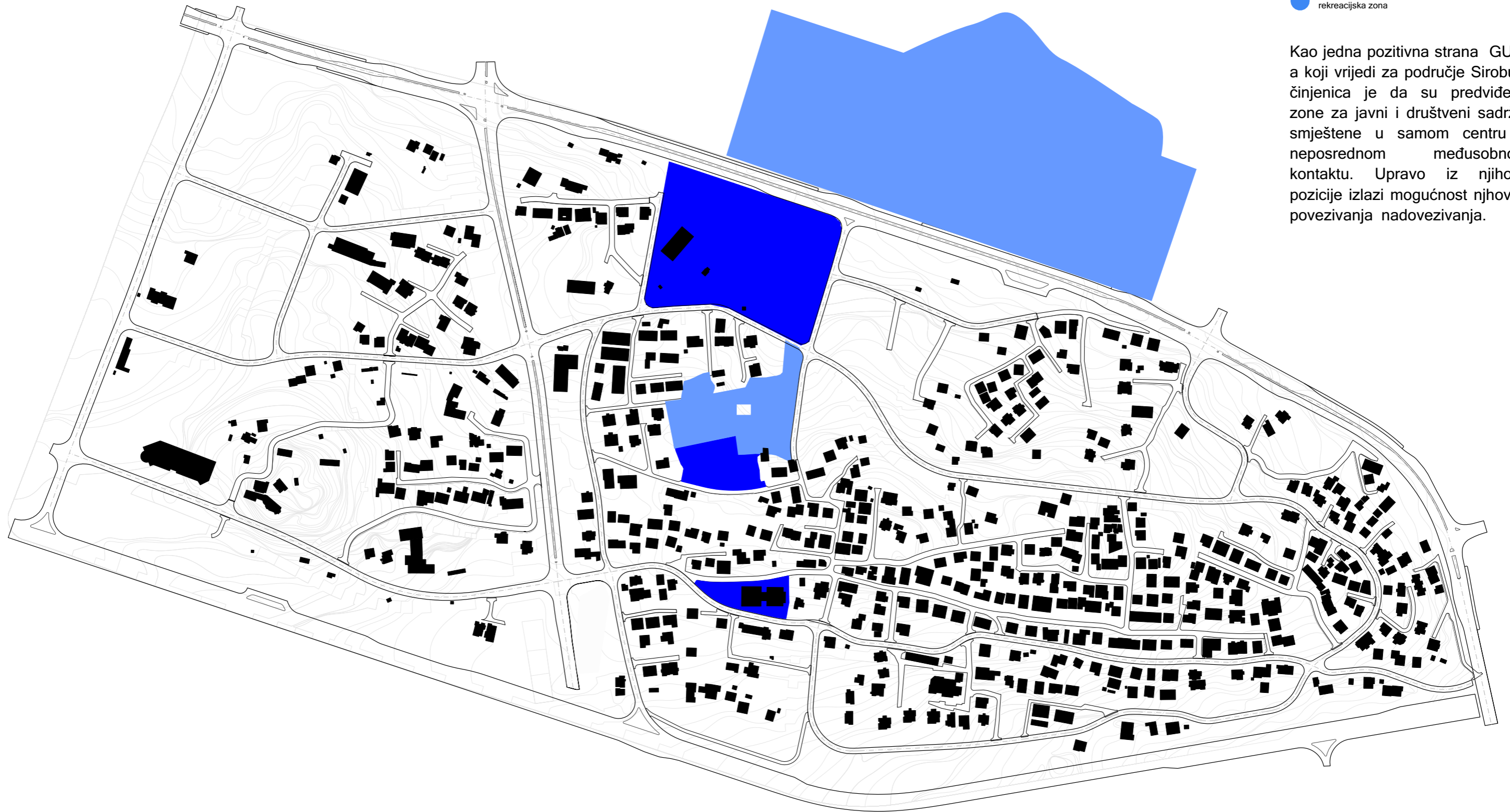
- gospodarska zona
- mješovita stambena zona
- društvena zona
- rekreacijska zona

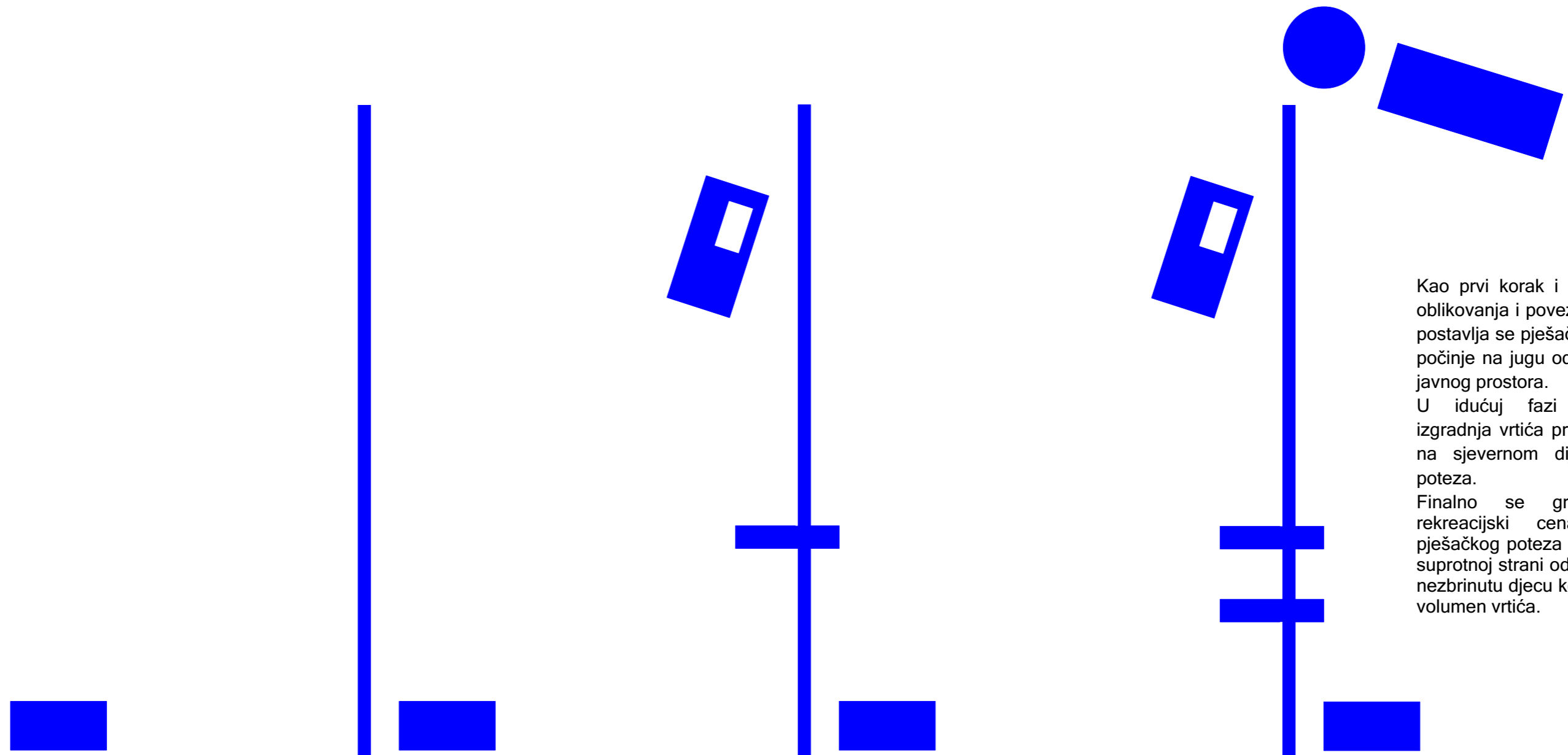
U cjelokupni prostor Sirobuje spadaju po GUP-u grada Splita četiri različite zone namjene: gospodarska namjena (zapadni dio obuhvata), javne i zelene površine (tri zone unutar obuhvata), javna i društvena namjena te mješovita namjena (pretežno smabena).

- društvena zona
- rekreacijska zona

Kao jedna pozitivna strana GUP-a koji vrijedi za područje Sirobuje činjenica je da su predviđene zone za javni i društveni sadržaj smještene u samom centru u neposrednom međusobnom kontaktu. Upravo iz njihove pozicije izlazi mogućnost njihovog povezivanja nadovezivanja.

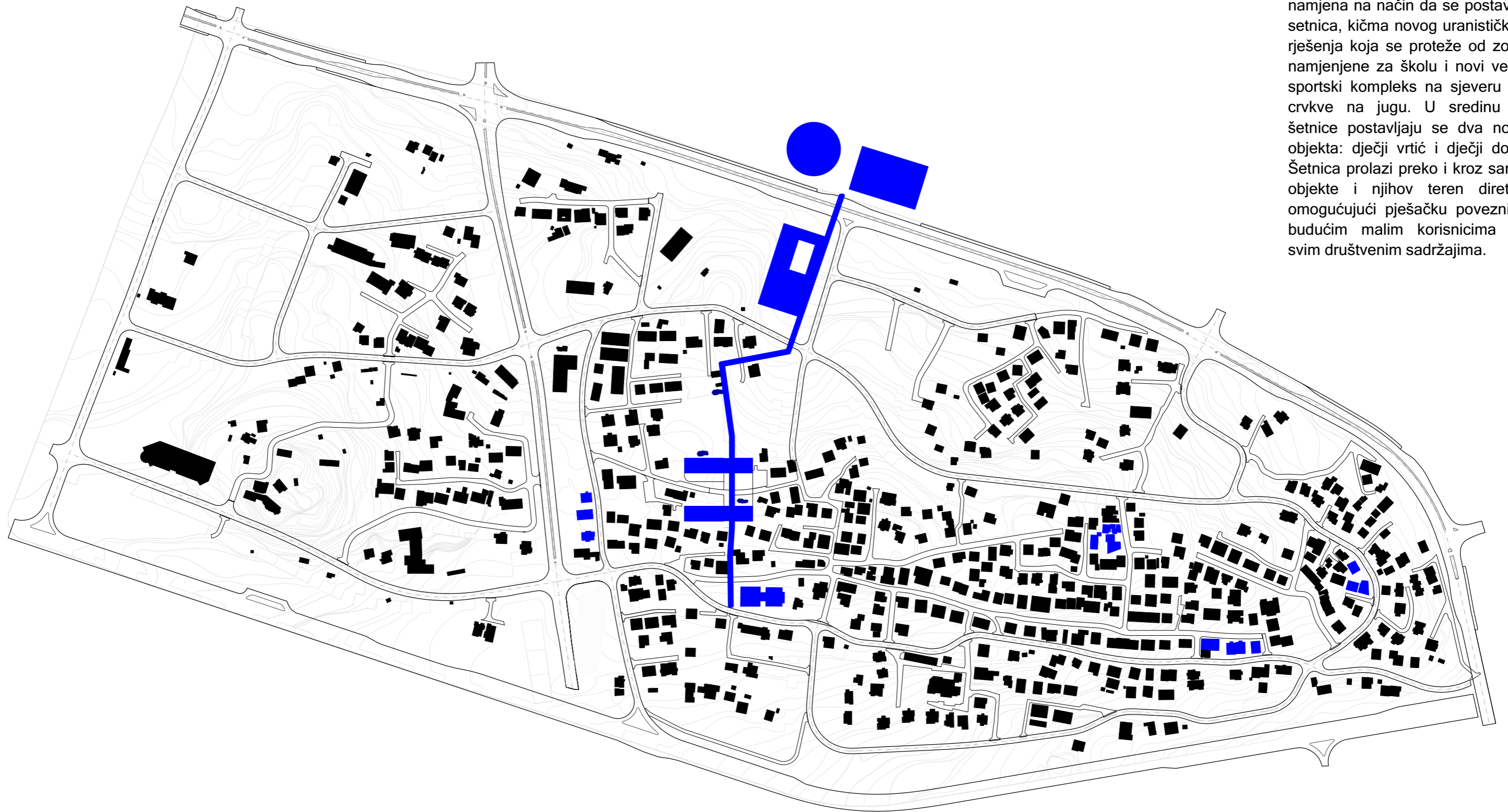

Kao prvi korak i osnovna ideja oblikovanja i povezivanja prostora postavlja se pješačka šetnica koja počinje na jugu od crkve i njenog javnog prostora.

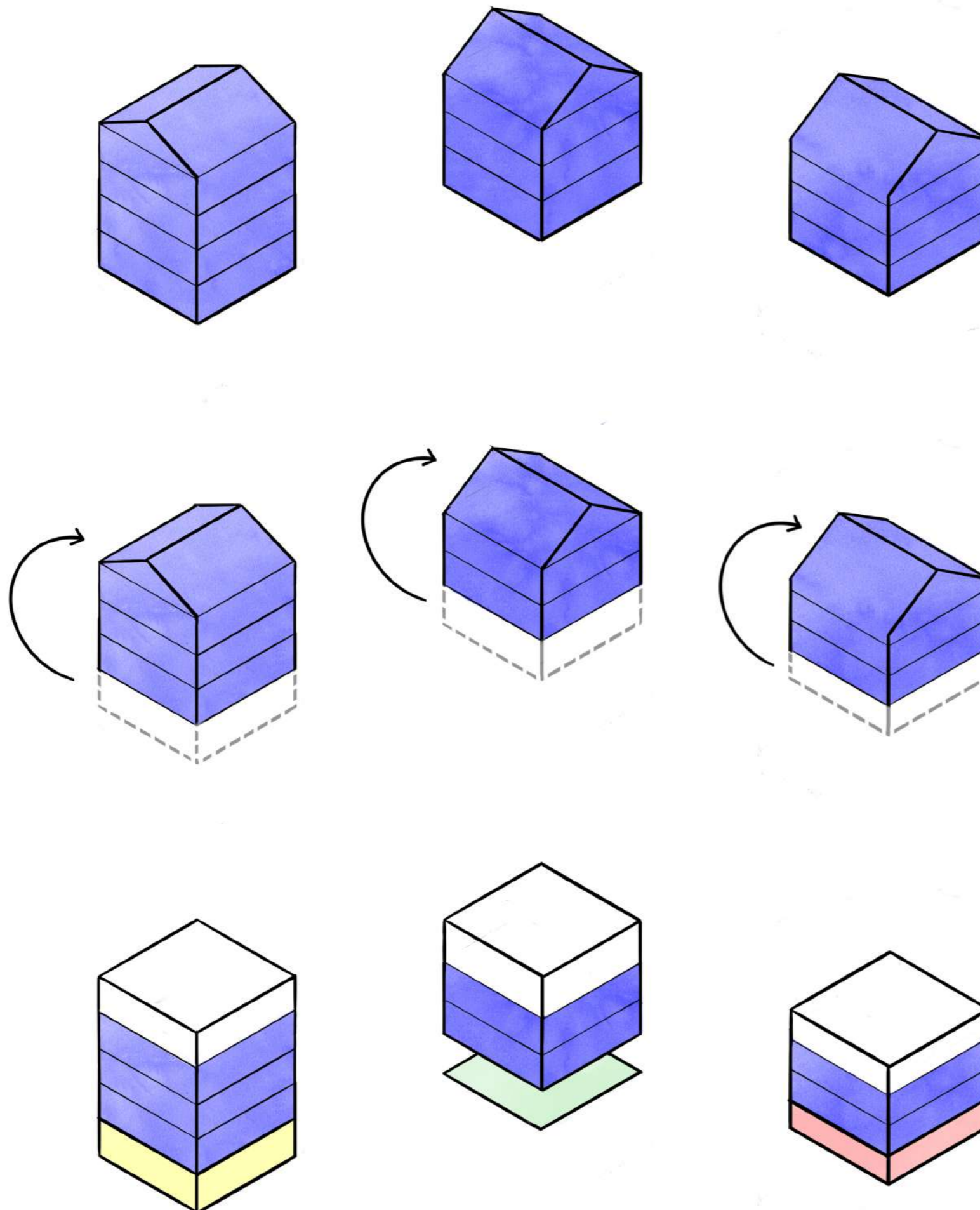
U idućoj fazi predviđa se izgradnja vrtića pri sredini i škole na sjevernom dijelu pješačkog poteza.

Finalno se gradi sportsko-rekreacijski cenar kao kraj pješačkog poteza na dijametralno suprotnoj strani od crkve i dom za nezbrinutu djecu koji uravnotežuje volumen vrtića.

Odluka je iskorisiti pogodan položaj zona javnih i društvenih namjena na način da se postavlja setnica, kičma novog urbanističkog rješenja koja se proteže od zone namjenjene za školu i novi veliki sportski kompleks na sjeveru do crkve na jugu. U sredinu te šetnice postavljaju se dva nova objekta: dječji vrtić i dječji dom. Šetnica prolazi preko i kroz same objekte i njihov teren direktno omogućujući pješaku poveznicu budućim malim korisnicima sa svim društvenim sadržajima.

U gusto naseljenom nekoć bespravnom naselju nije ostalo mjesta za pješake, dok su katnost i dozvoljena izgrađenost iskorišteni do maksimuma. U takvom scenariju sugerirano je rješenje oslobađanja partera u zamjenu za mogućnost nadogradnje van trenutnih urbanističkih parametara. Time parter dobiva višeslojnost, prima na sebe društveni, i komercijalni sadržaj te funkciju vanjskog dnevnog boravka. Suodnos nekolicine takvih objekata čini proširenje pogodno za pješaka, za psa te najvažnije za djecu.

Richard Serra, Tilted arc, 1981-89, Federal Building Plaza, NY

Christo Claude, Running Fence, Sonoma and Marin Counties, California, 1972-76

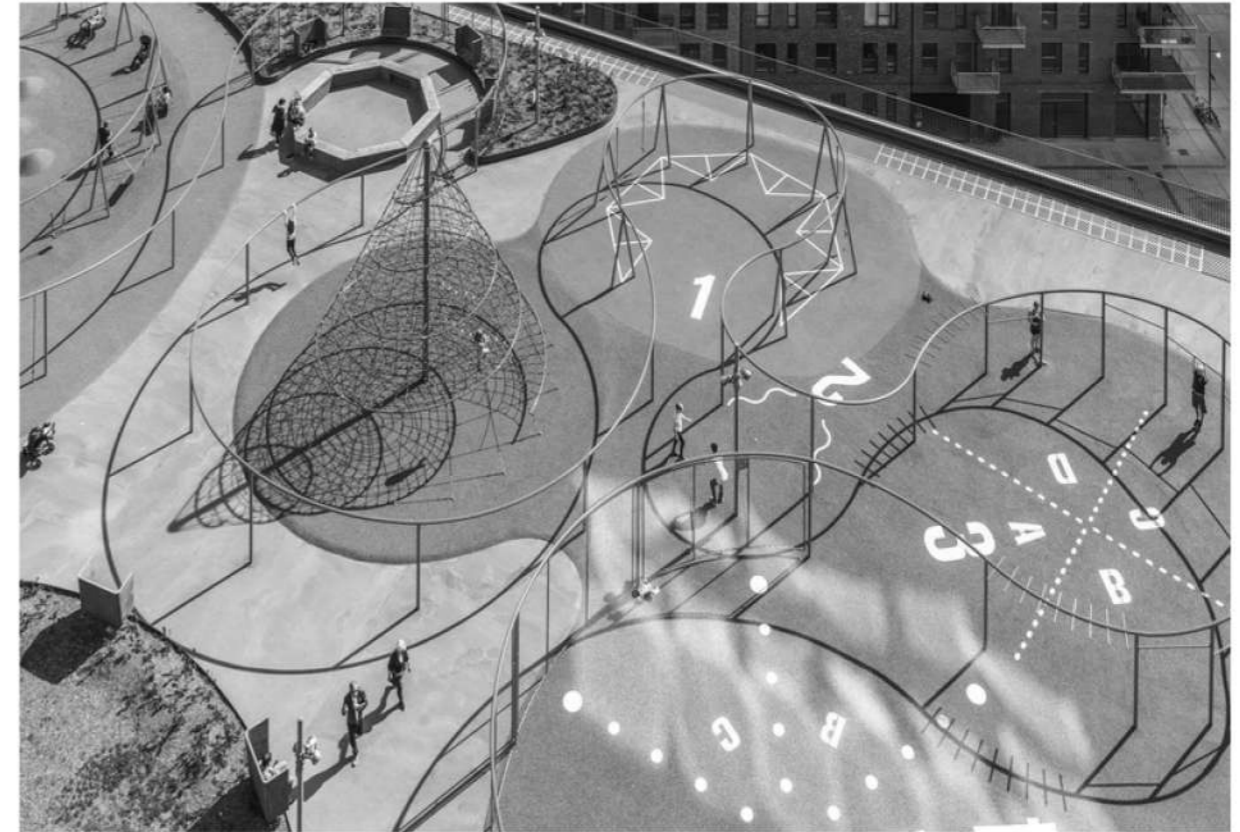
The Joshua Tree Retreat Center or The Institute of Mentalphysics

Daaz Office, Jadgal Elementary School

Vrtovi od zajednice

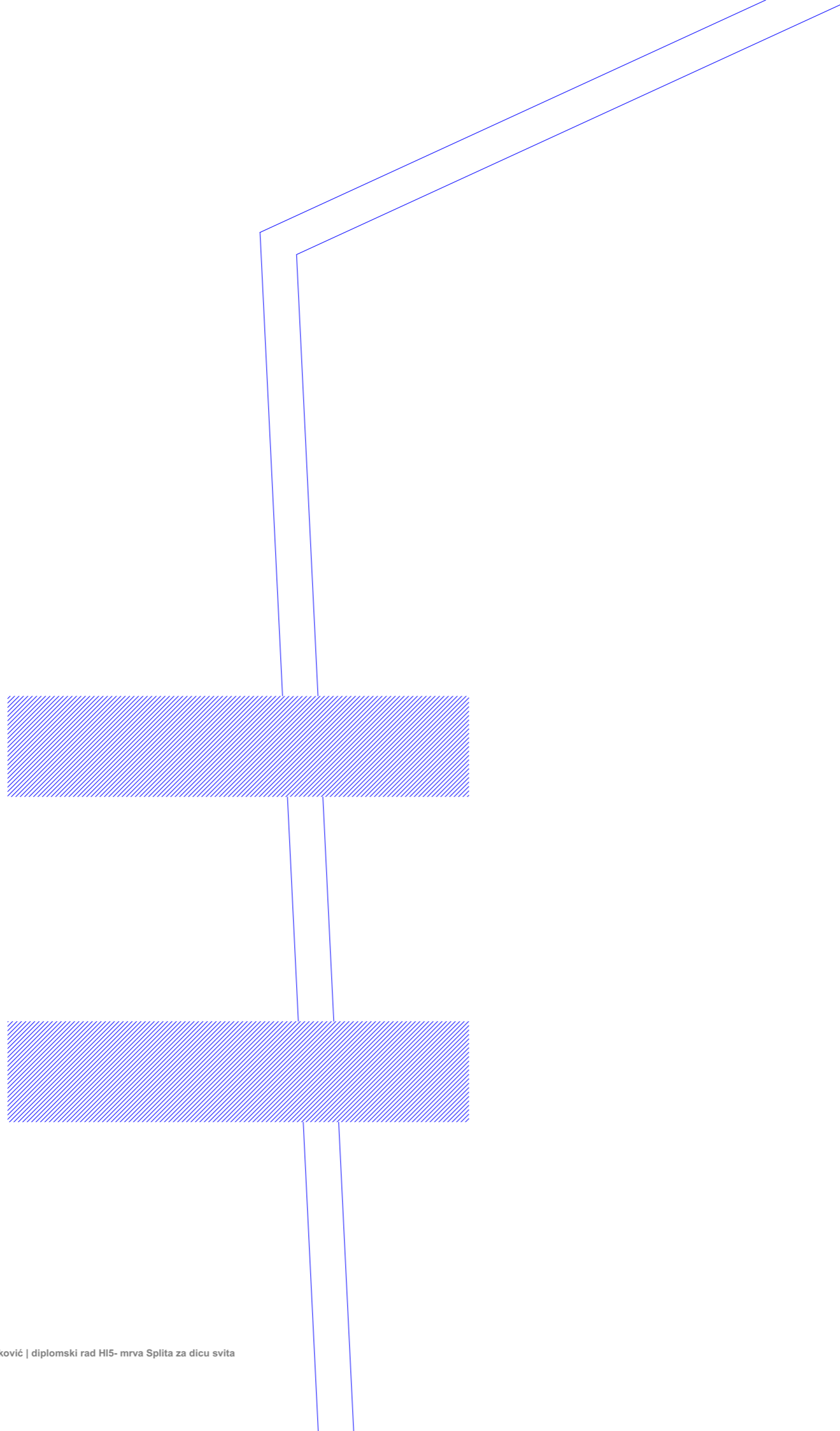
JAJA Office, Park 'n' Play, Kopenhagen

Daaz Office, Jadgal Elementary School

Tanya Preminger, Throw the Earth Off Balance

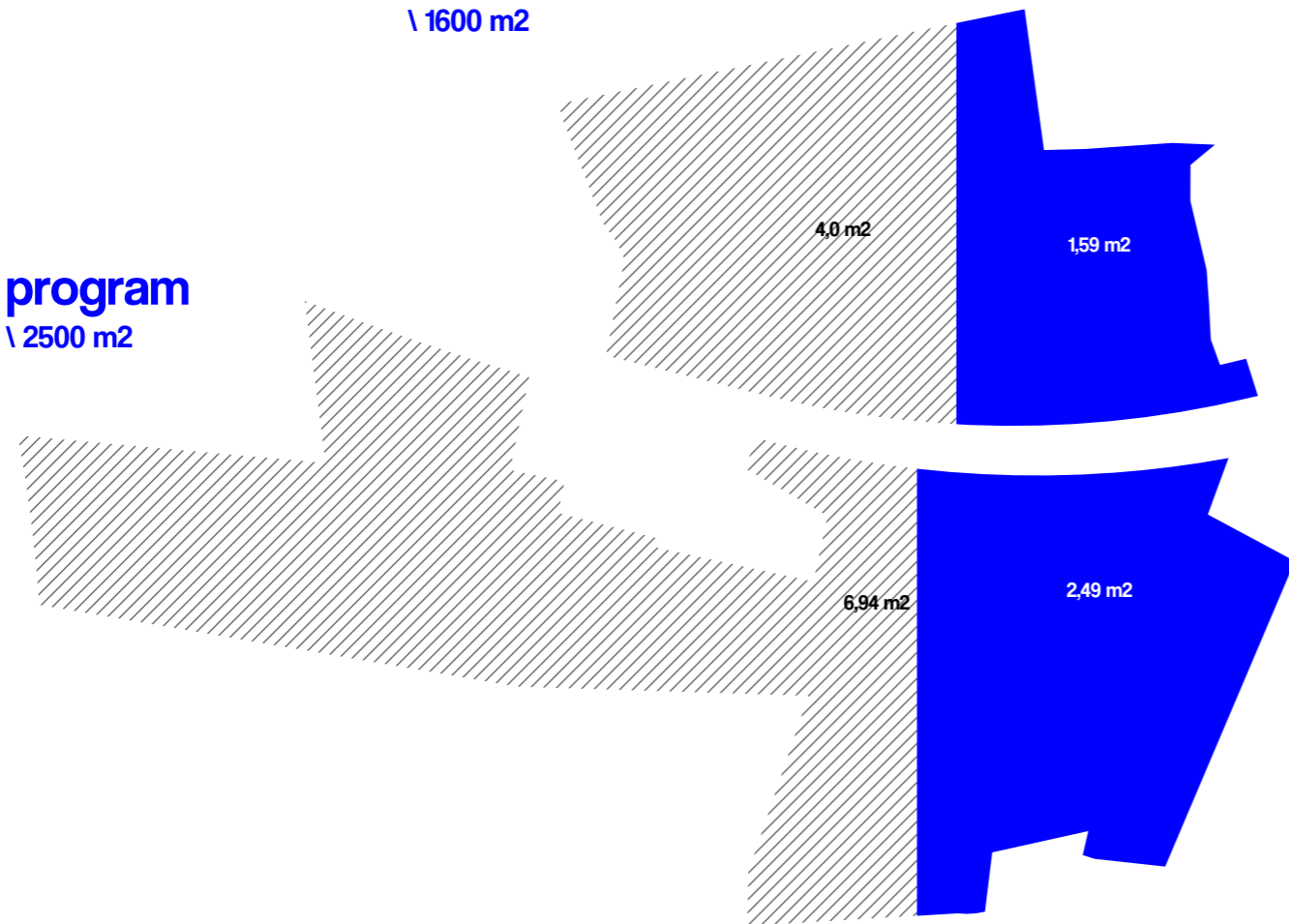
hi

5

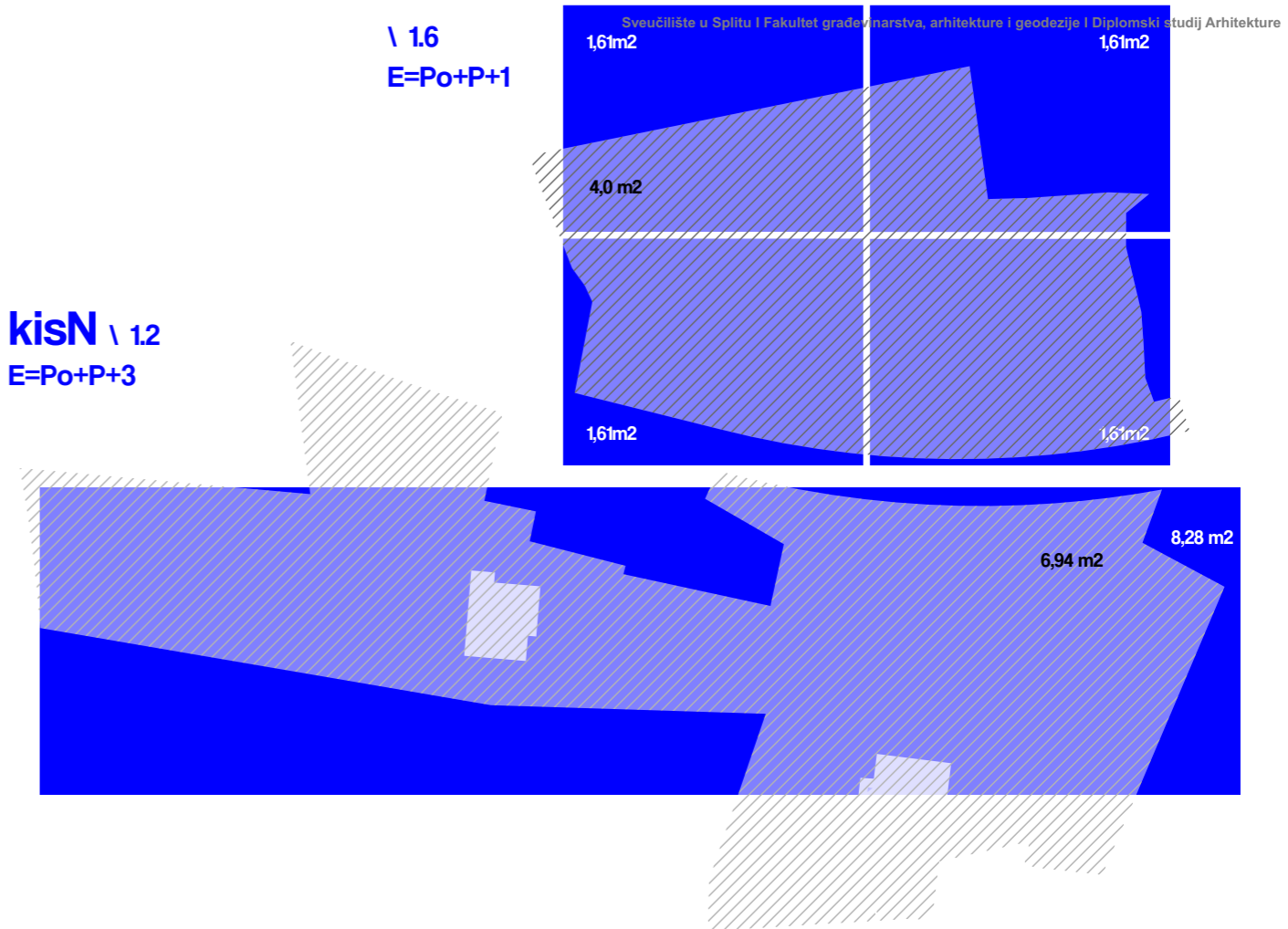
MRVA SPLITA ZA DICU SVITA

Koncept i Parametri

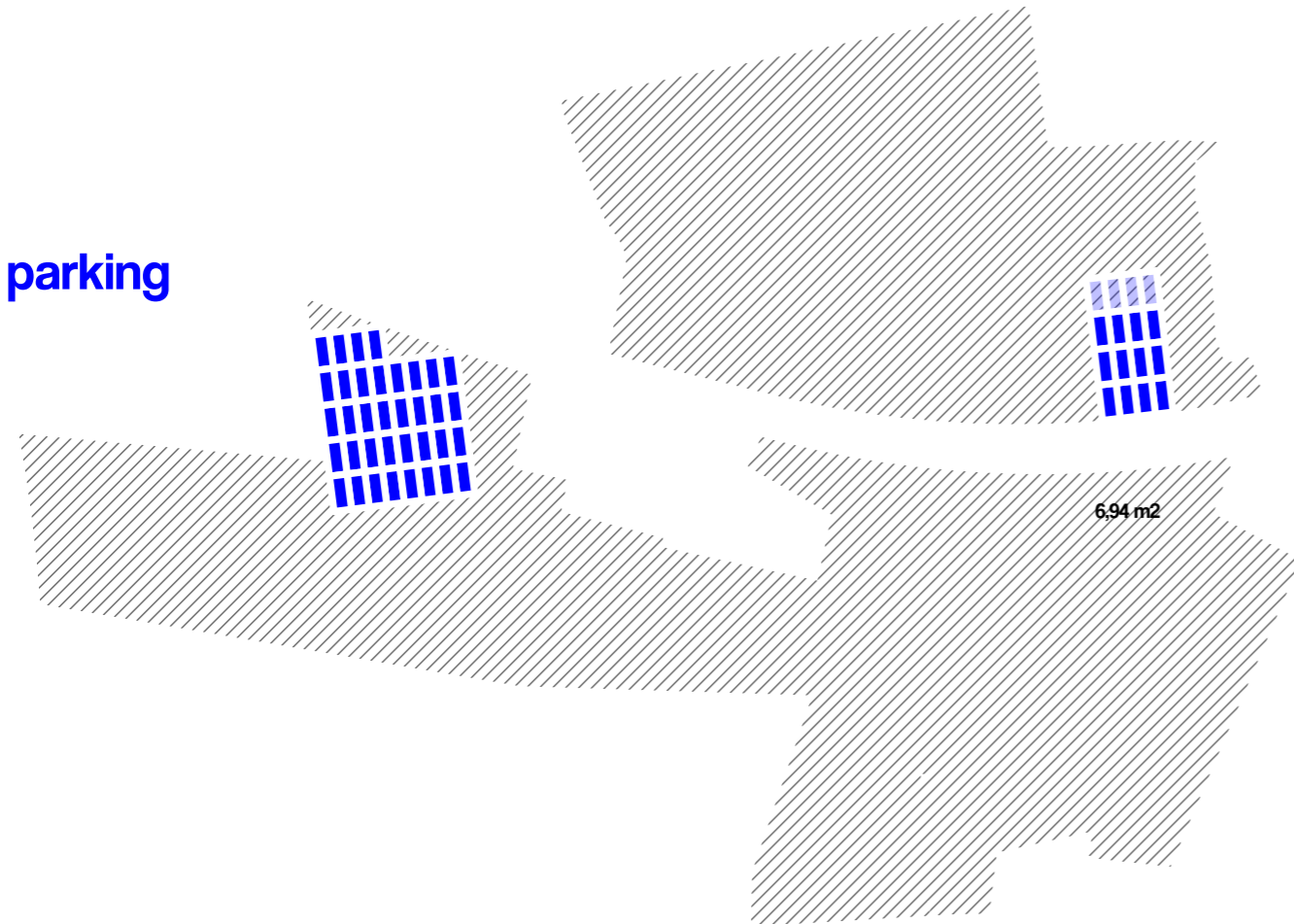
program
\ 2500 m²

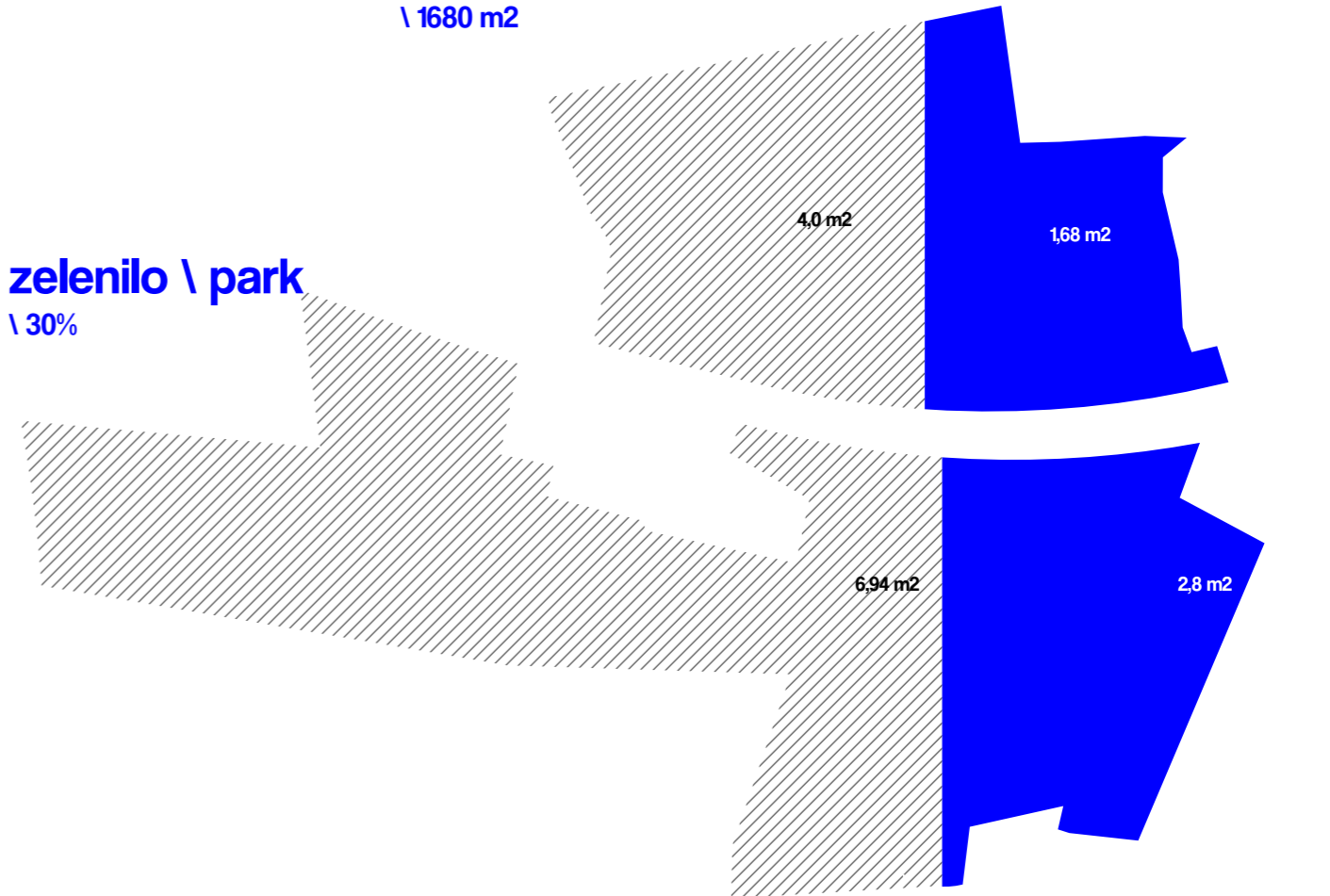
kisN \ 1.2
E=Po+P+3

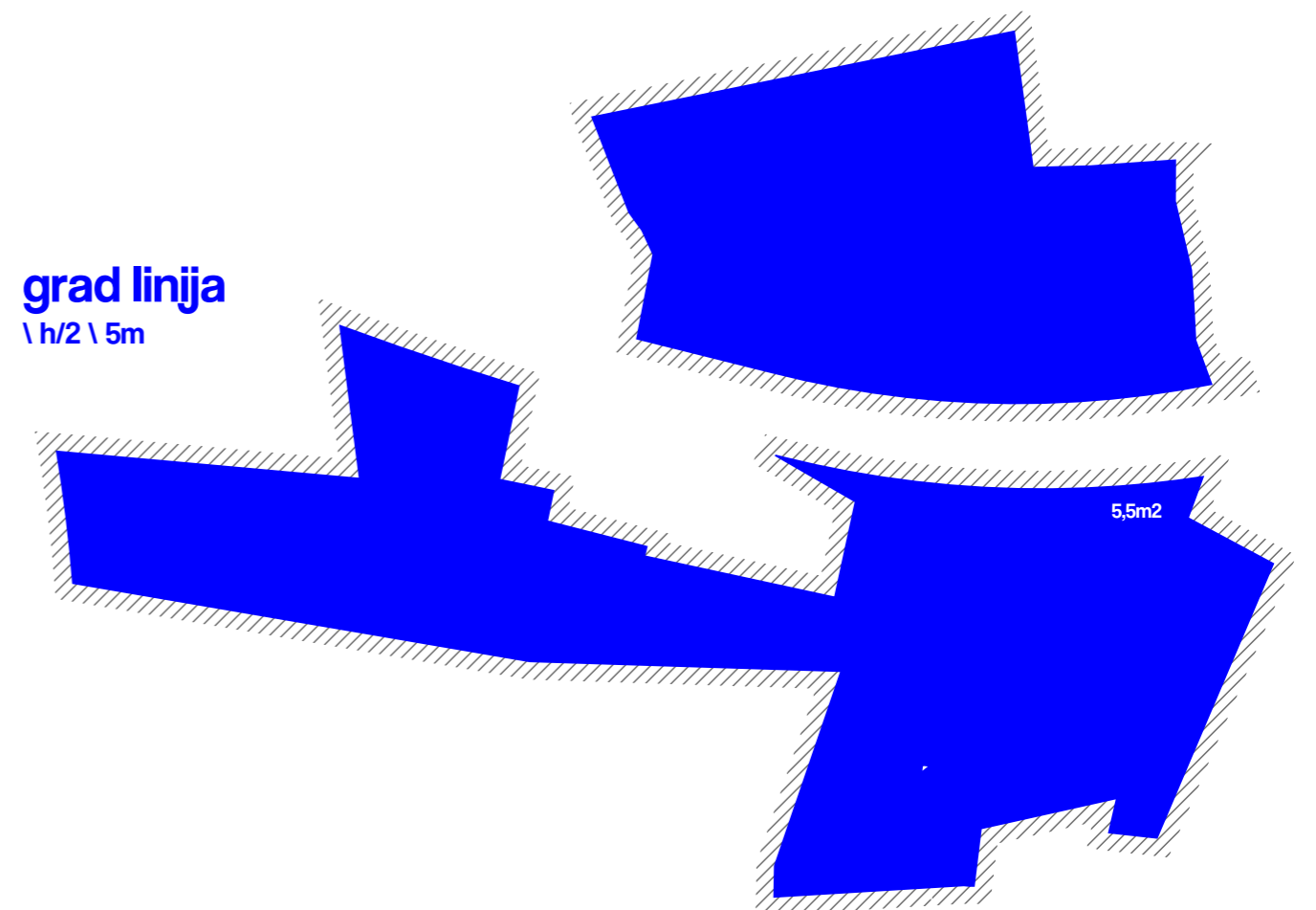
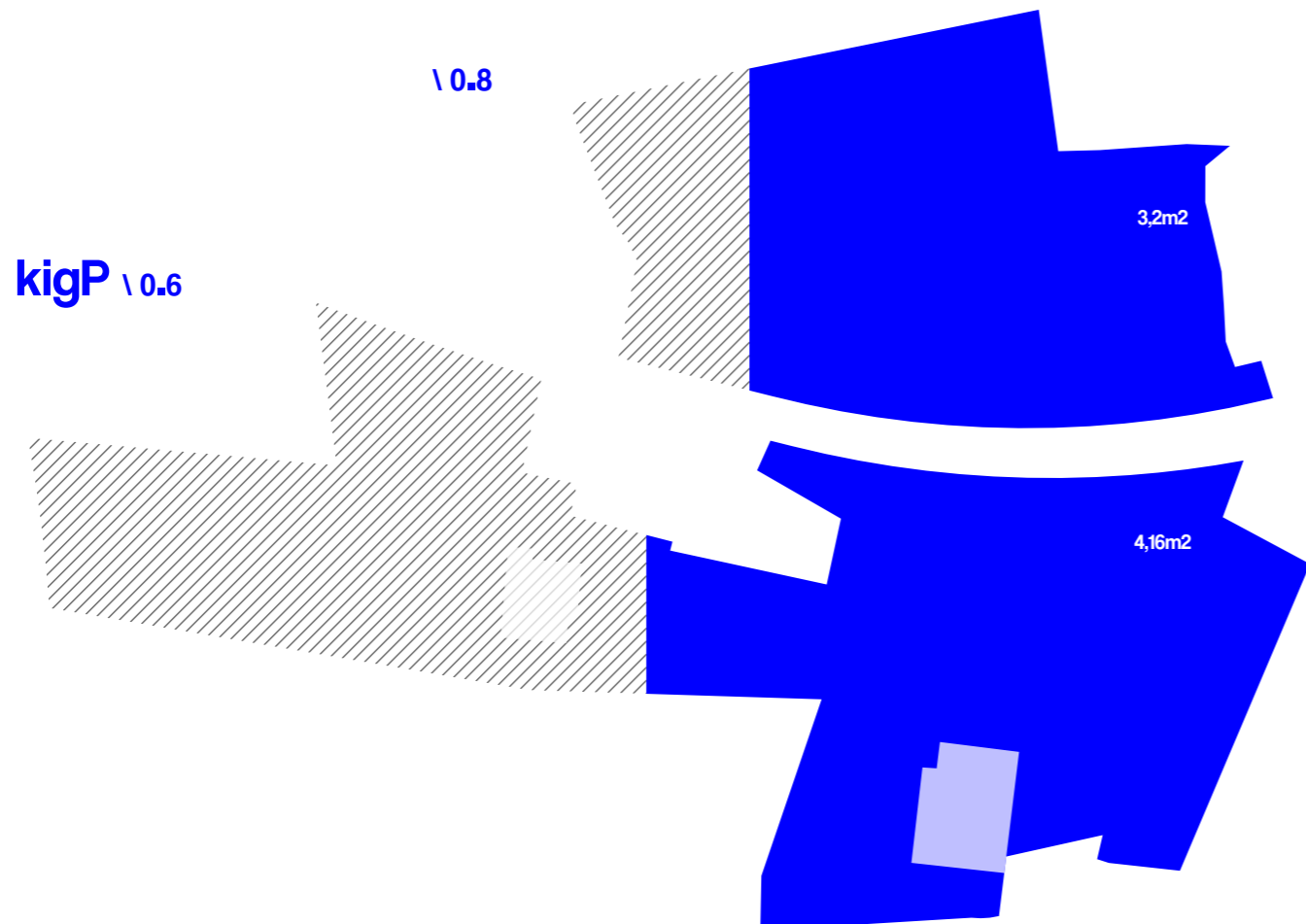
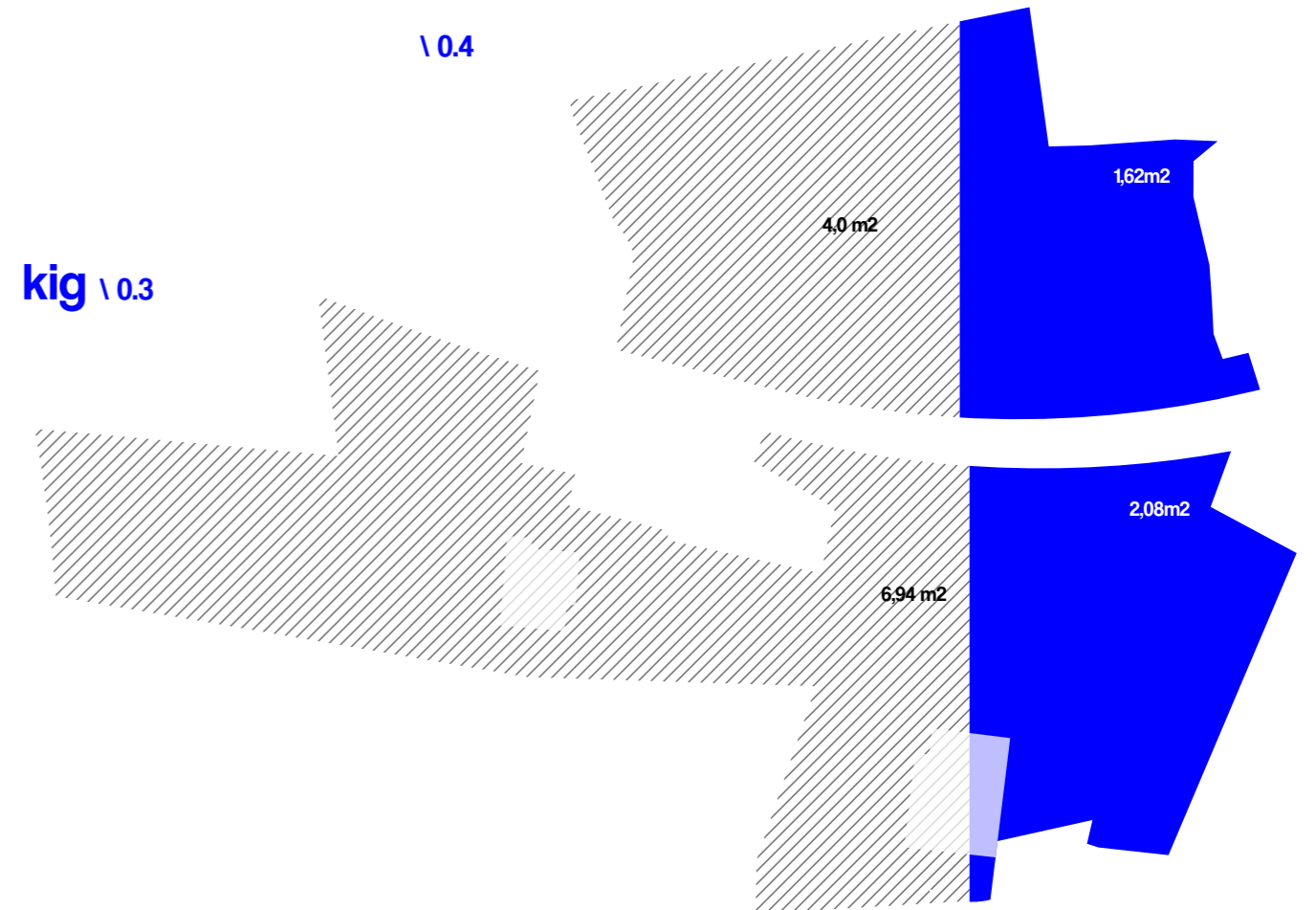
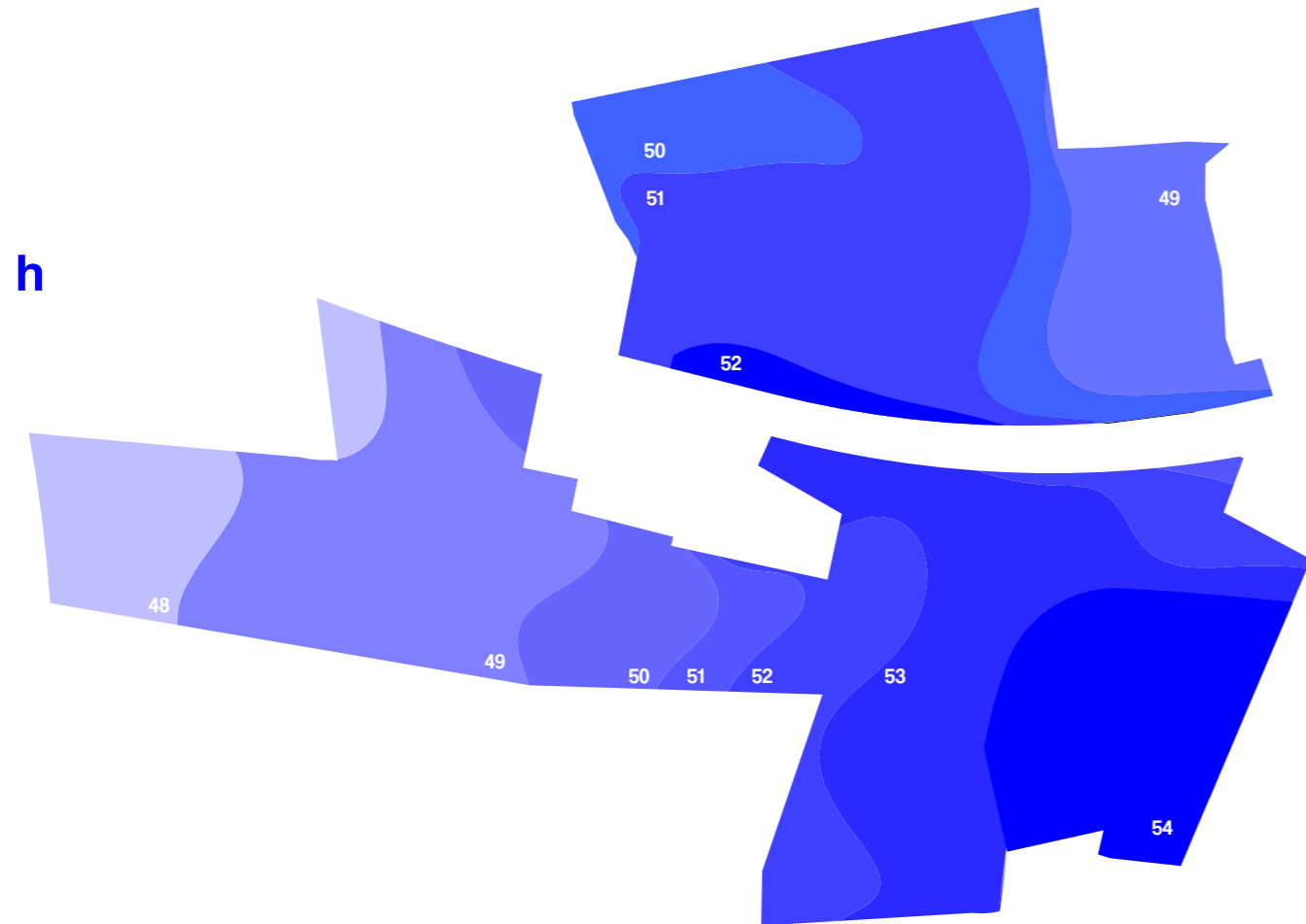

parking

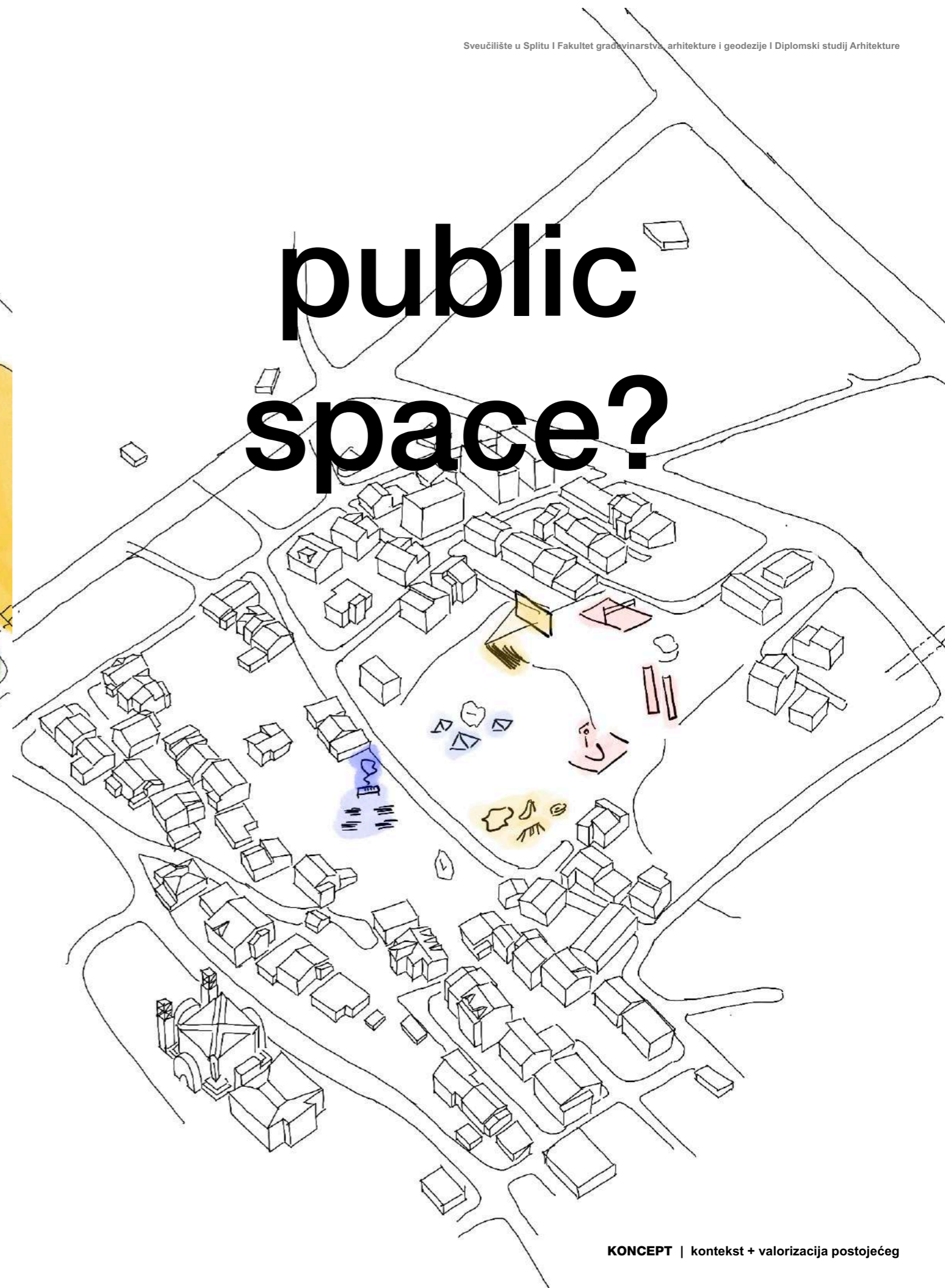
zelenilo \ park
\ 30%

public space?

Prilikom projektiranja analizirane su različite tipologije i mogućnosti postavljanja i oblikovanja vrtića i doma za djecu bez pratnje od standardnog volumena preko atrijskog do raspršene forme. Zaključno su promatrane prednosti i mane svakoga od njih, a finalna forma i postavka na terenu je nastala kao simbioza prednosti svih prethodnih.

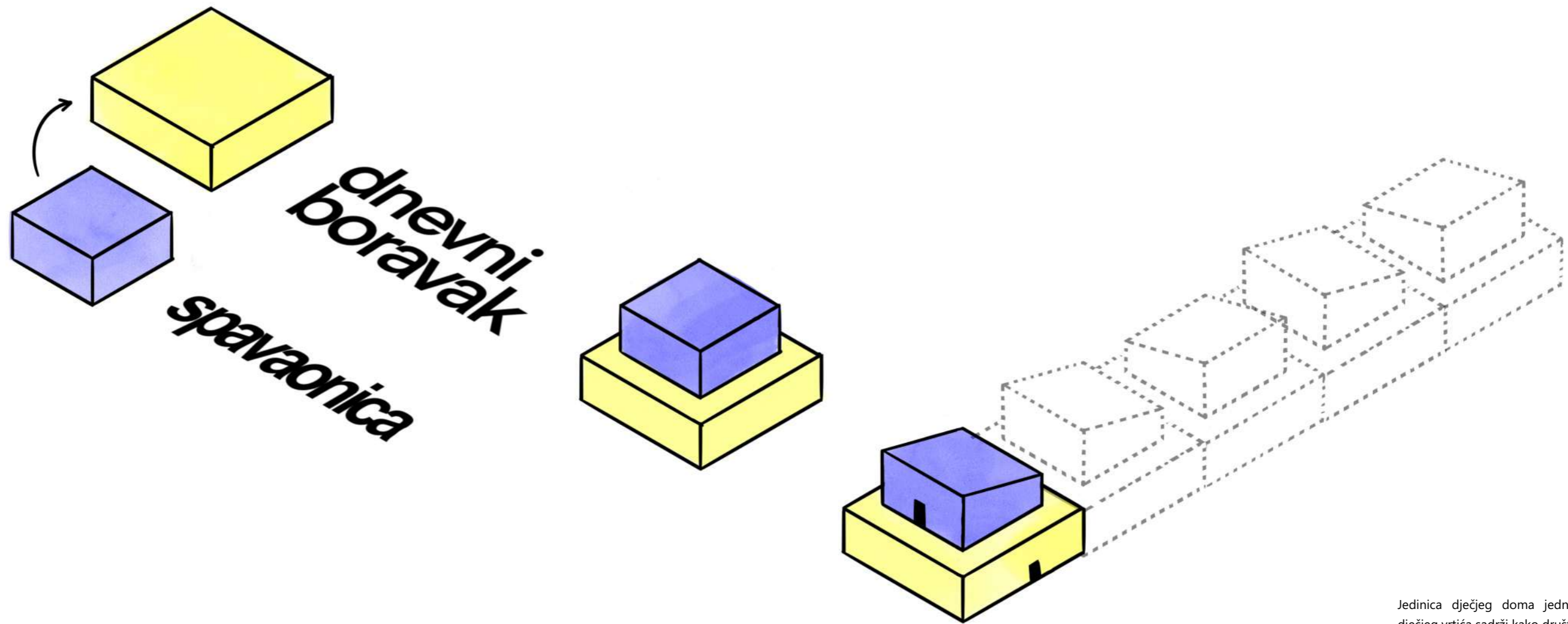

Pješačka šetnica postavlja se kao glavni urbanistički potez, kao kičma cijelog obuhvata. Uz nju se stavlja čvrsta i volumenski čista struktura koja je protuteža okolnog prostora i u njega uvodi dotad nepostojeću ravnotežu. Struktura se postavlja na minimalno invazivan način, ona se u prostoru ne ističe već se u njega uklapa.

Suvremenom interpretacijom tradicijskih volumena te apstrakcijom istih postiže se stvaranje segmentiranih volumena i prostora koji osim što reaguju na svoju okolinu stvaraju siguran i ugodan prostor boravka za djecu. Prednost takvog uređenja prostora je stvaranje džepova u prostoru koji poprimaju javne i društvene sadržaje. Takvi javni prostori omogućuju institucijama koje su po svom standardu introvertirane proširenje na otvoren, vanjski prostor i njegovo obogaćenje. Oni postaju novi trgovi namijenjeni djeci. Svojim značajnim položajem u samom centru kvarta daju mu potpuno novu atmosferu i život, orijentiranu na sigurnost i igru njegovih najmlađih stanovnika.

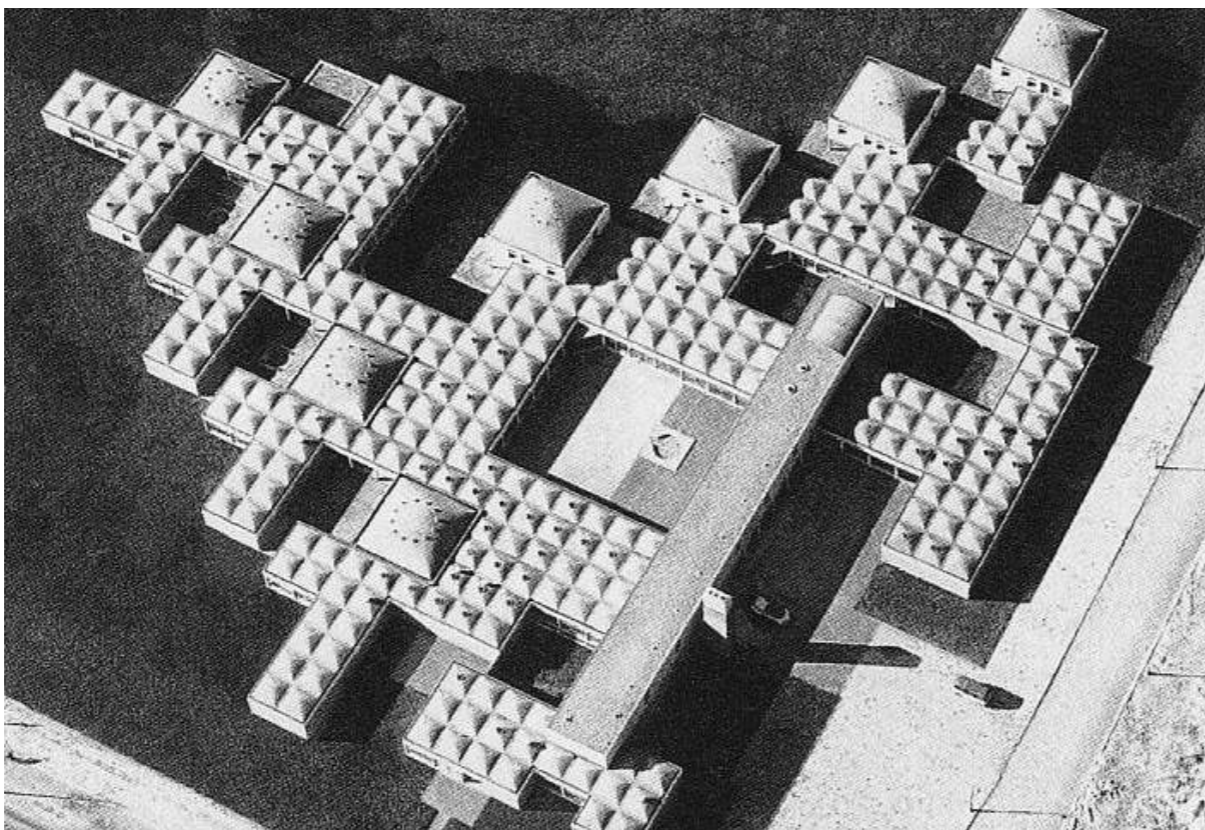
Jedinica dječjeg doma jednako kao jedinica dječjeg vrtića sadrži kako društveni tako i intimni prostor. Jednaka logika slaganja tih dvaju prostora primjenjuje se na oba objekta s ciljem prostornog ujedinjenja. Prostor spavaonice postavlja se iznad prostora dnevnog boravka. Time se dobiva prostrani društveni dio, jednako kao i intimna spavaonica. Takva jedinica ima mogućnost multiplikacije.

Atelier Deshaus, Zhang Si Ye Xiayu Kindergarten

zigzag architecture, School Group Paulette Deblock

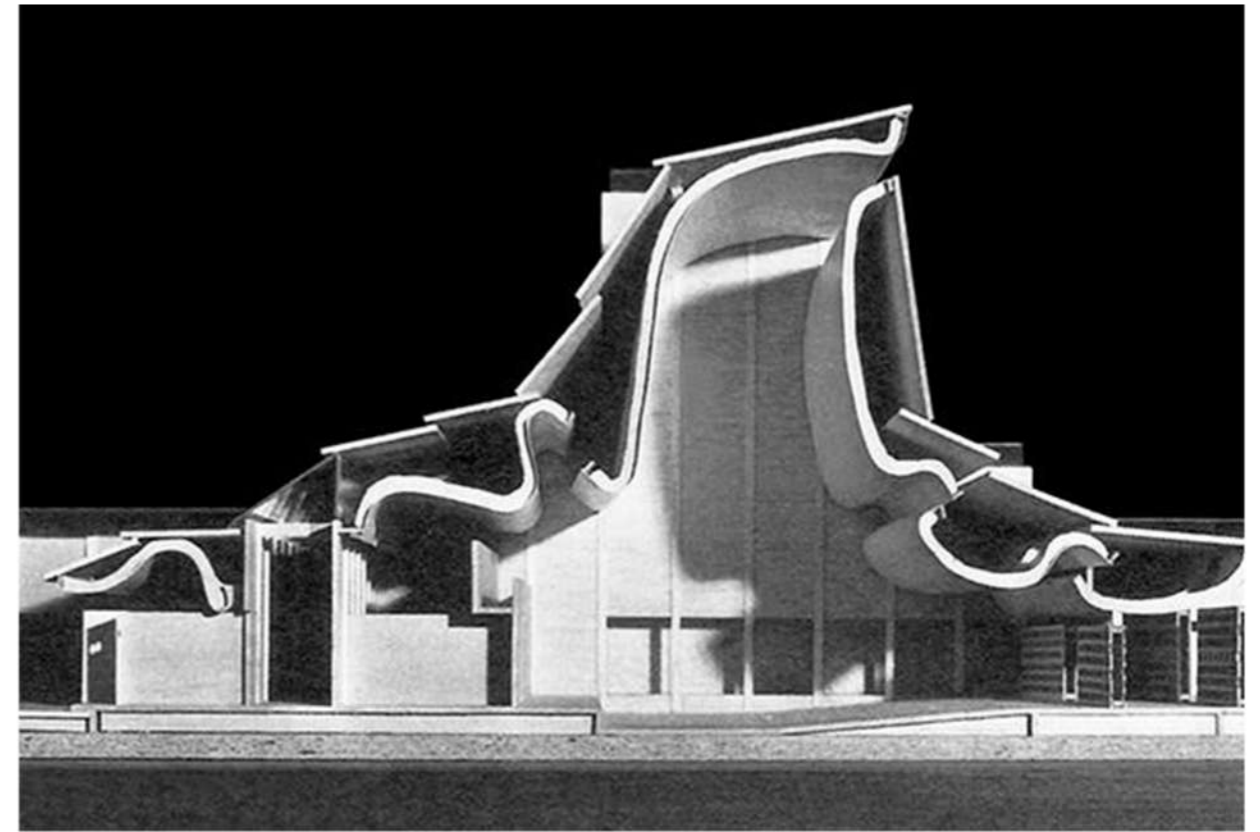
Aldo van Eyck - Amsterdam Orphanage, Netherlands, 1960

Mendaro Corsini Arquitectos, Edificio del Archivo Histórico

HIBINOSEKKEI + Youji no Shiro, OB Kindergarten and Nursery

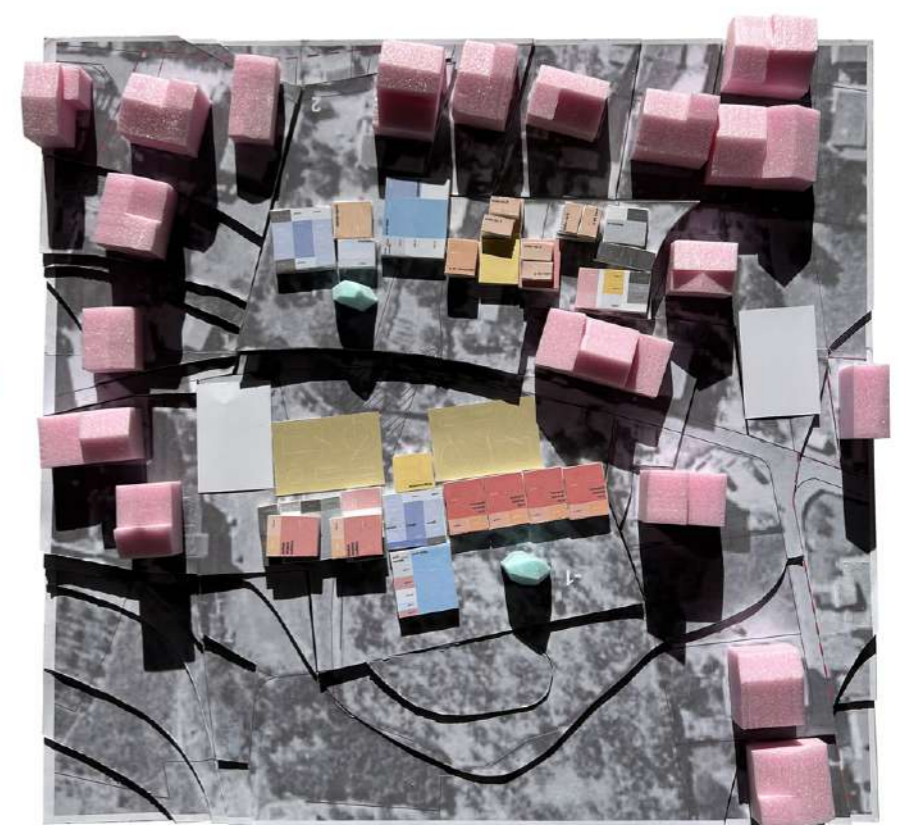
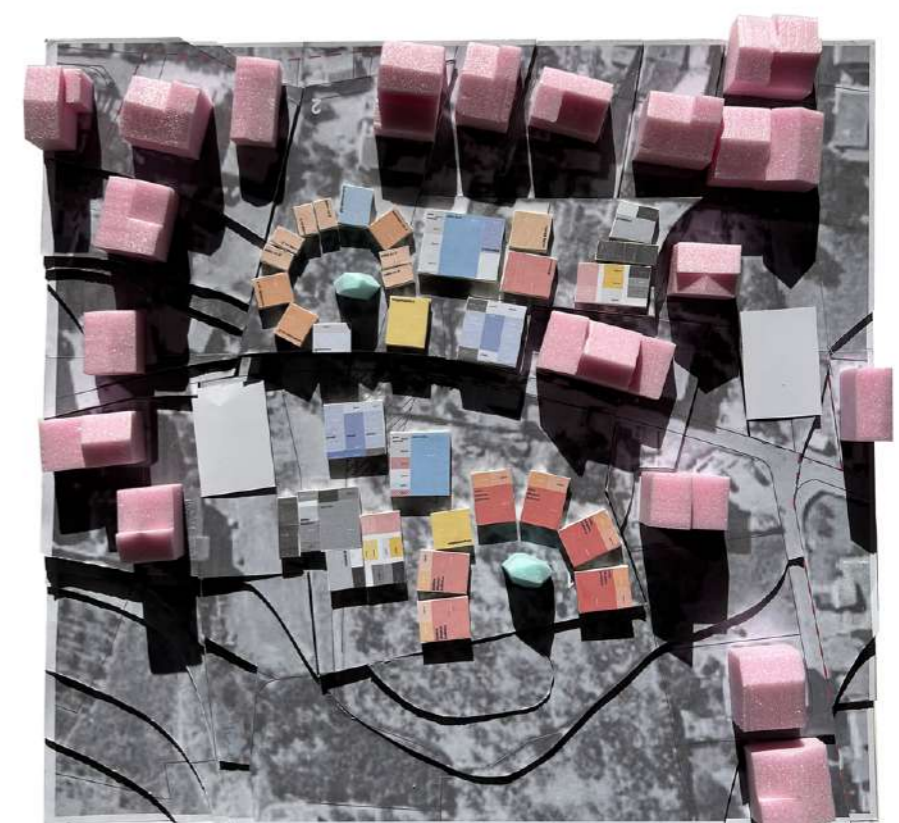
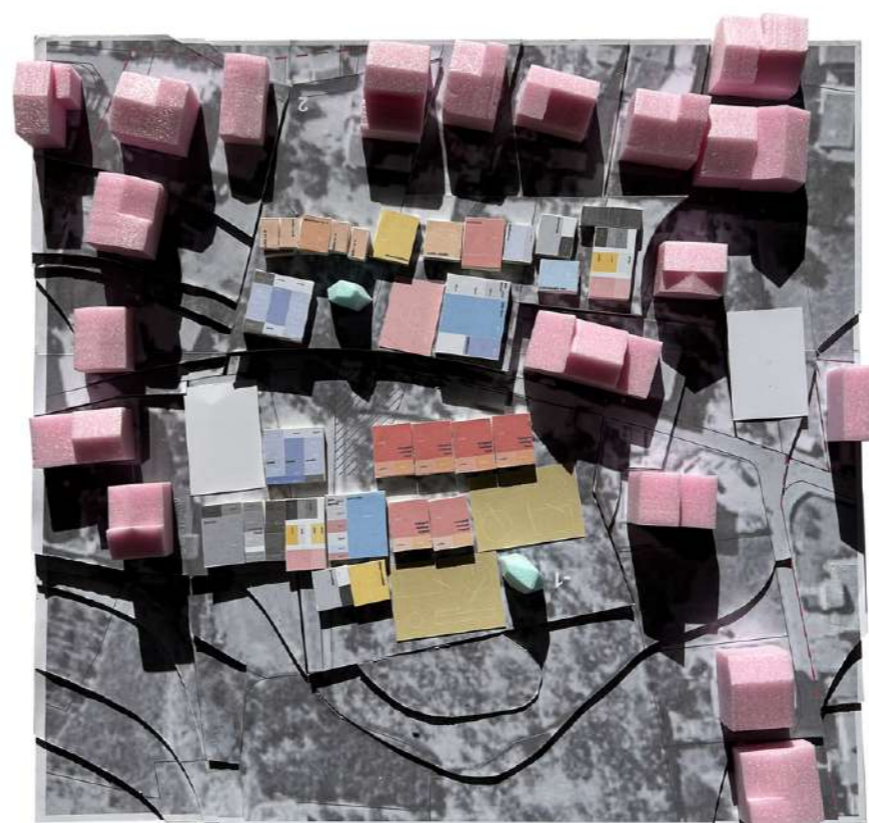
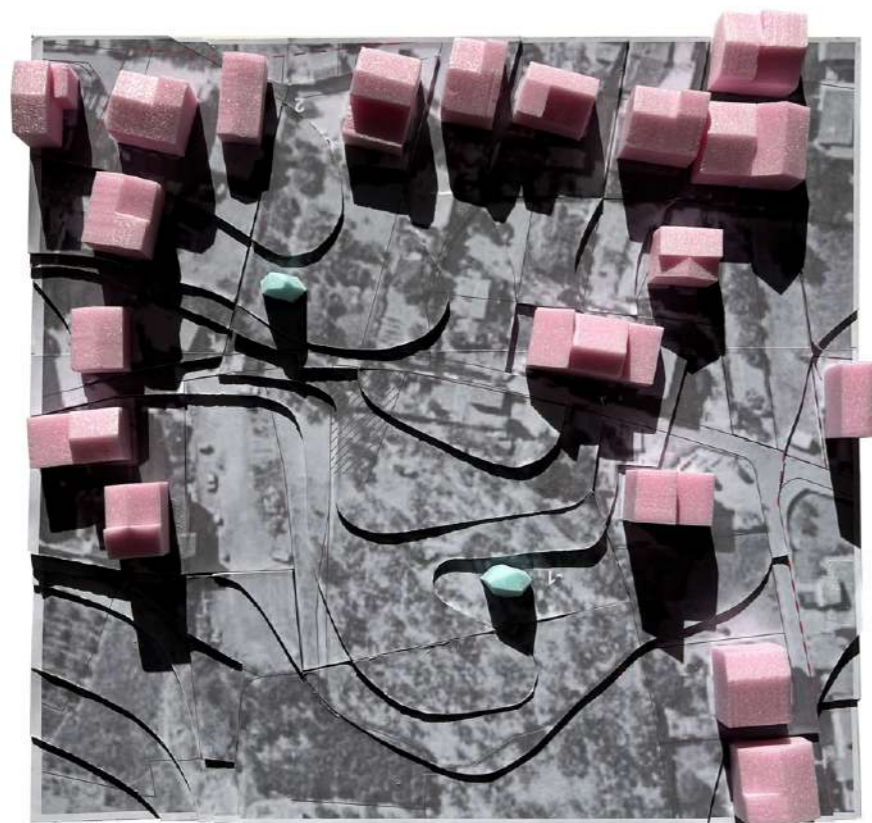
Jørn Utzon, Bagsværd Church

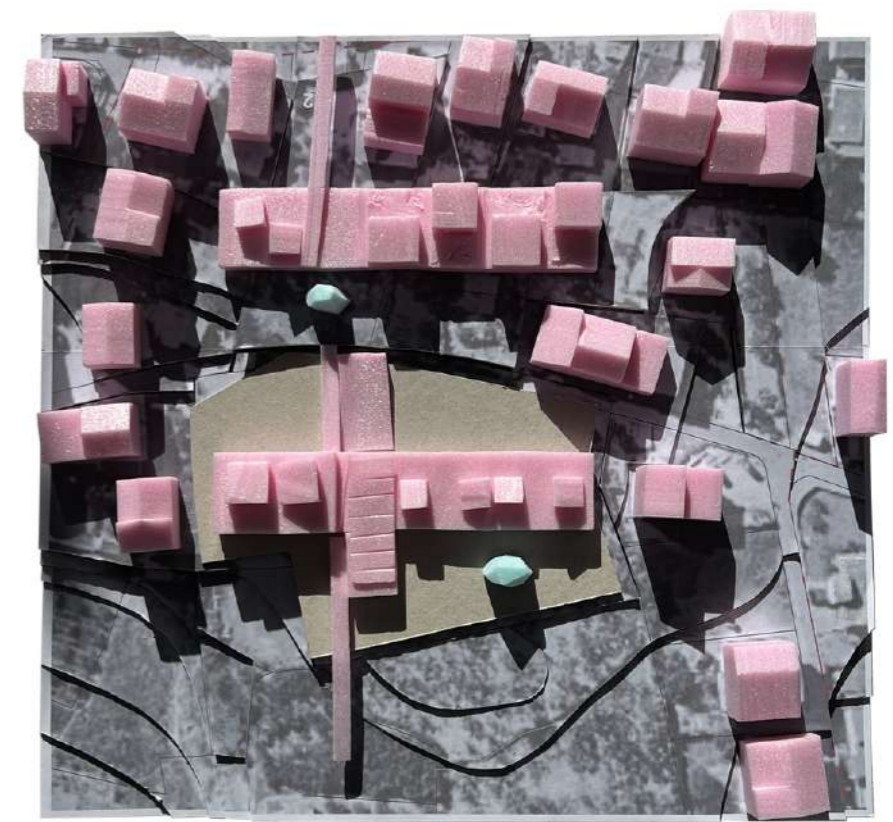
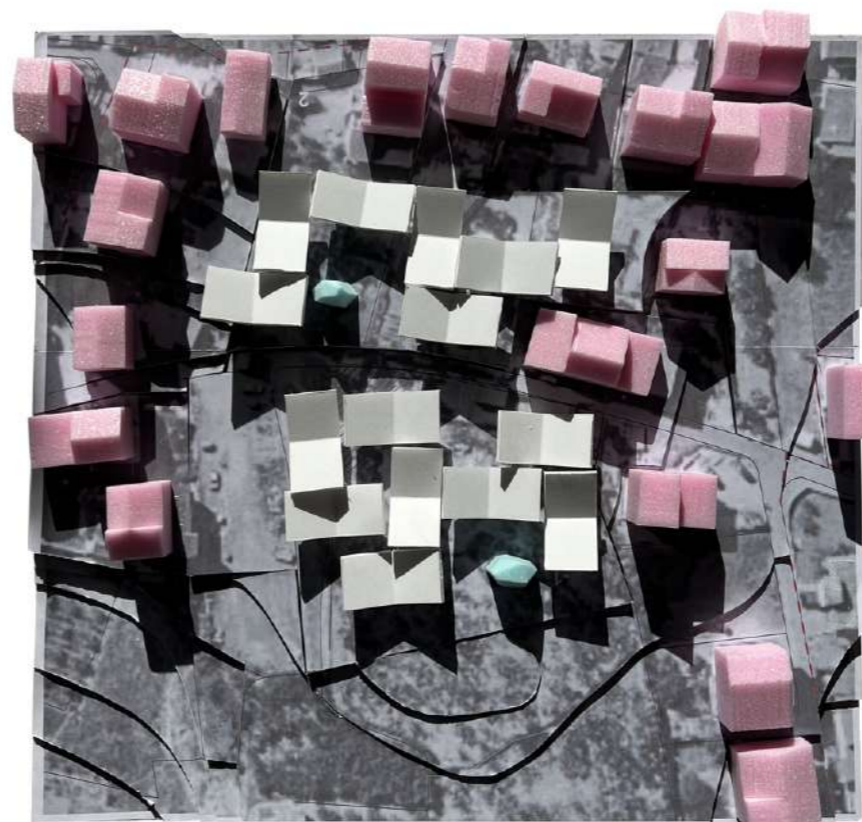
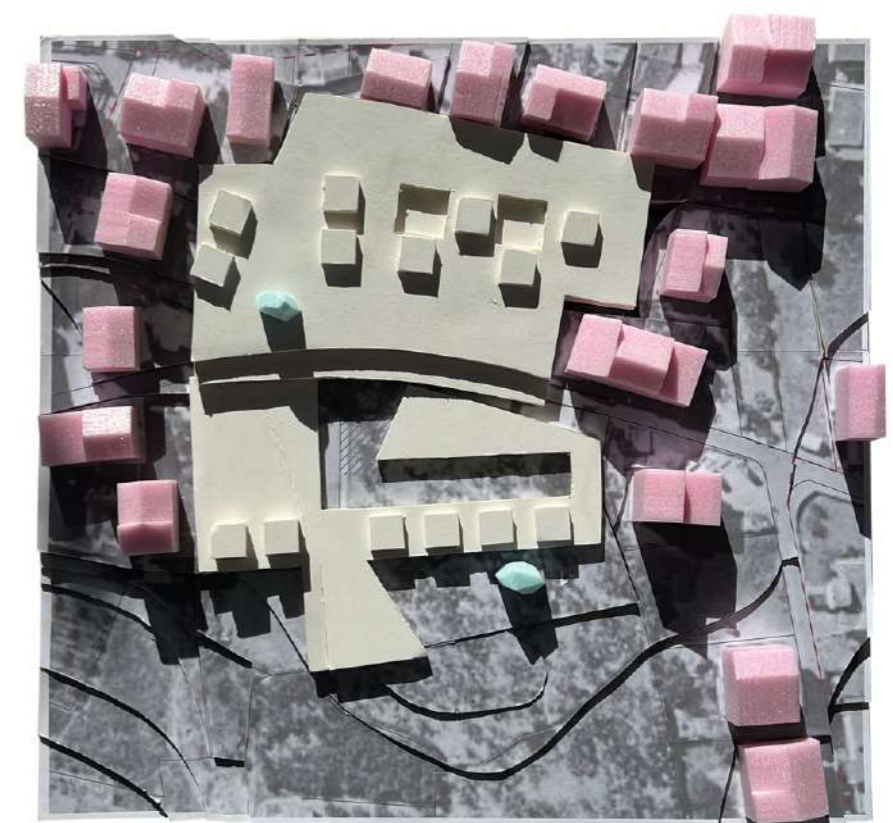
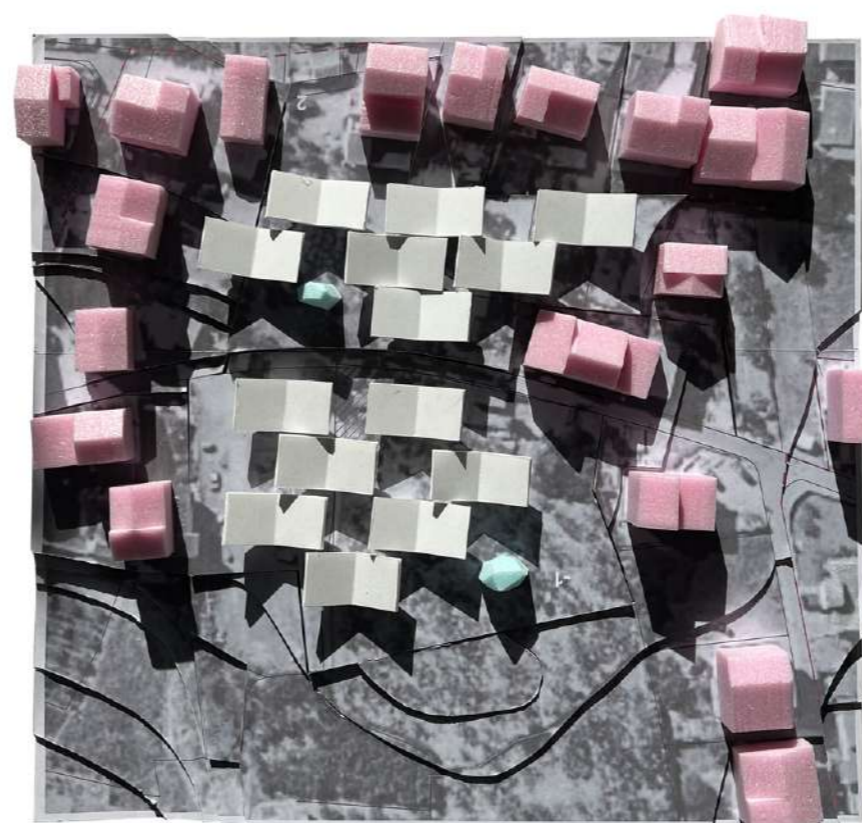
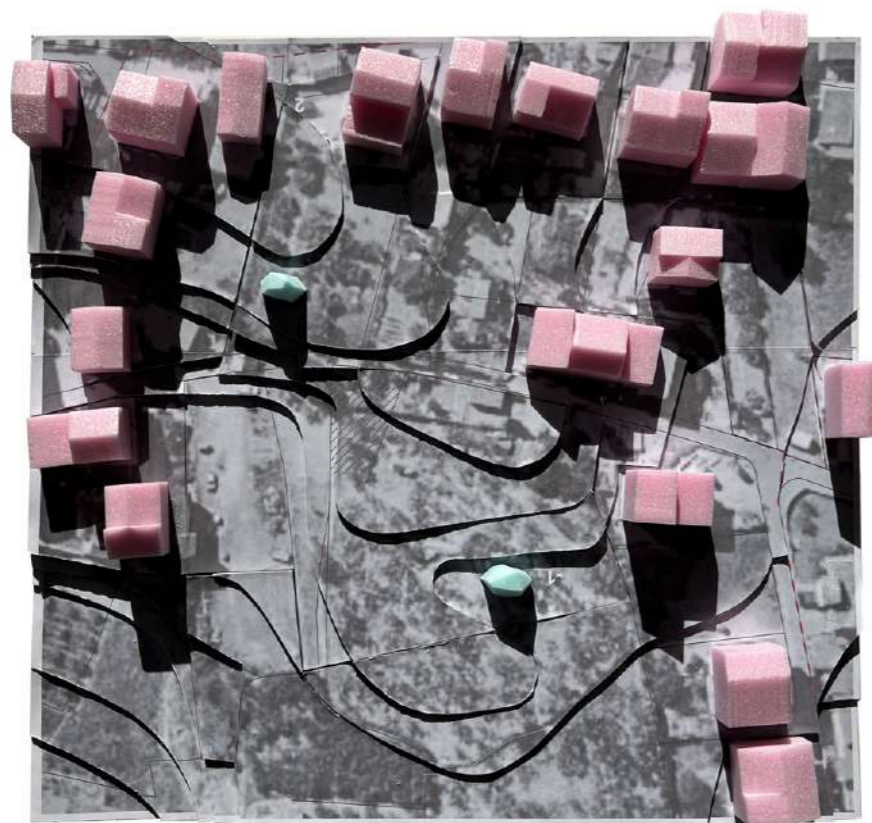

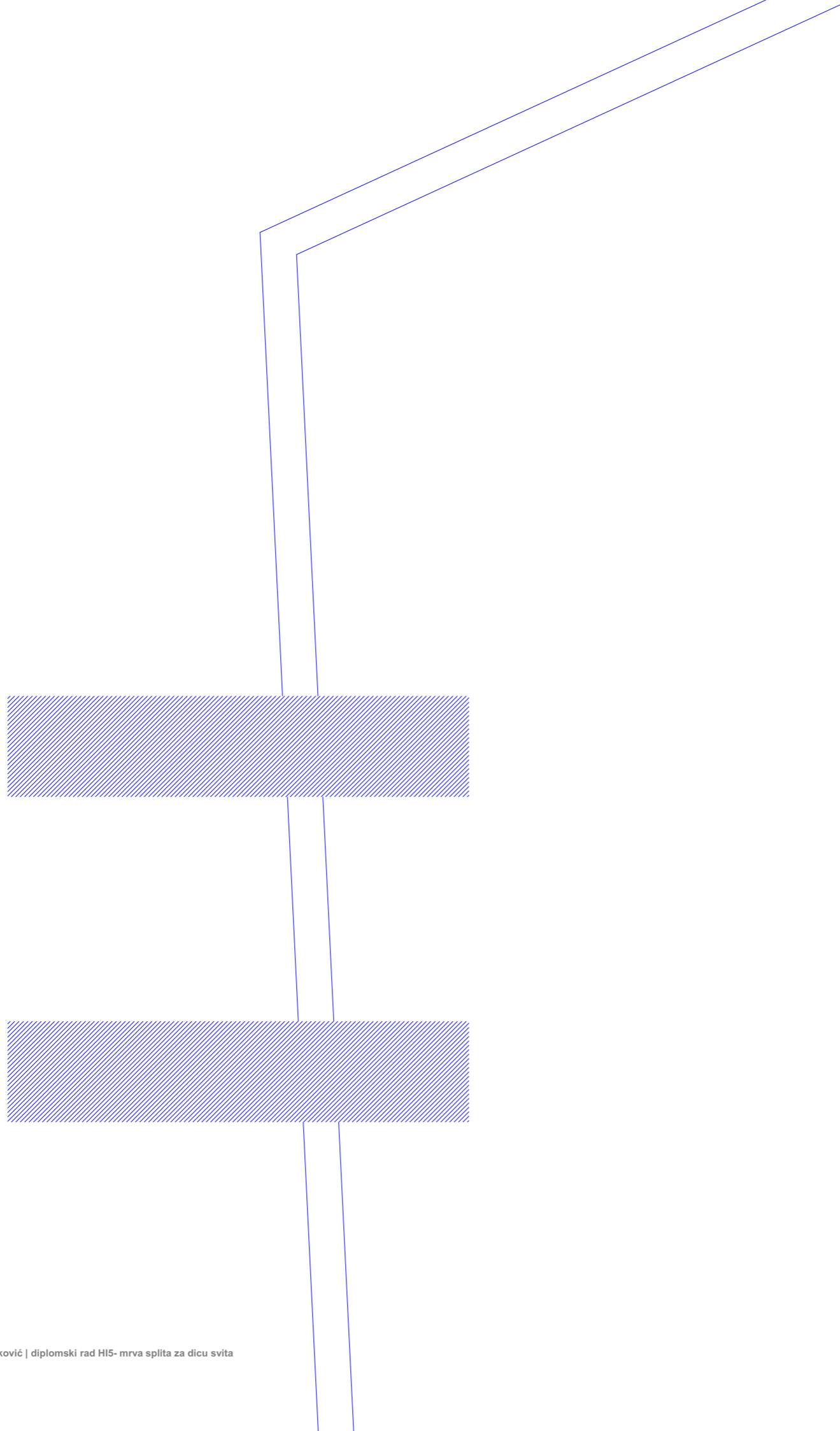
S.M.A.O., Chapel in Valleaceron

Aires Mateus, House in Leiria

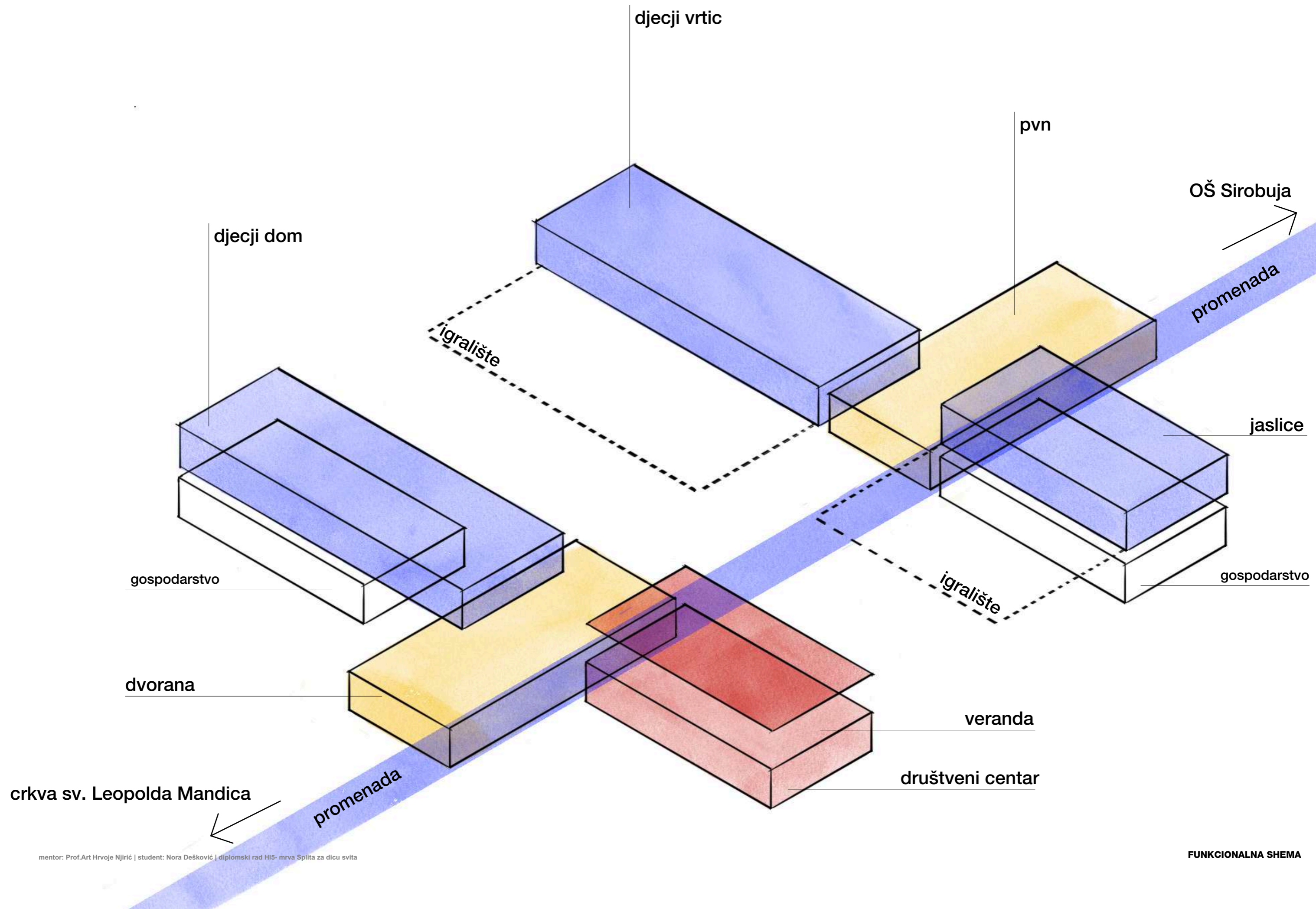
hi

5

MRVA SPLITA ZA DICU SVITA

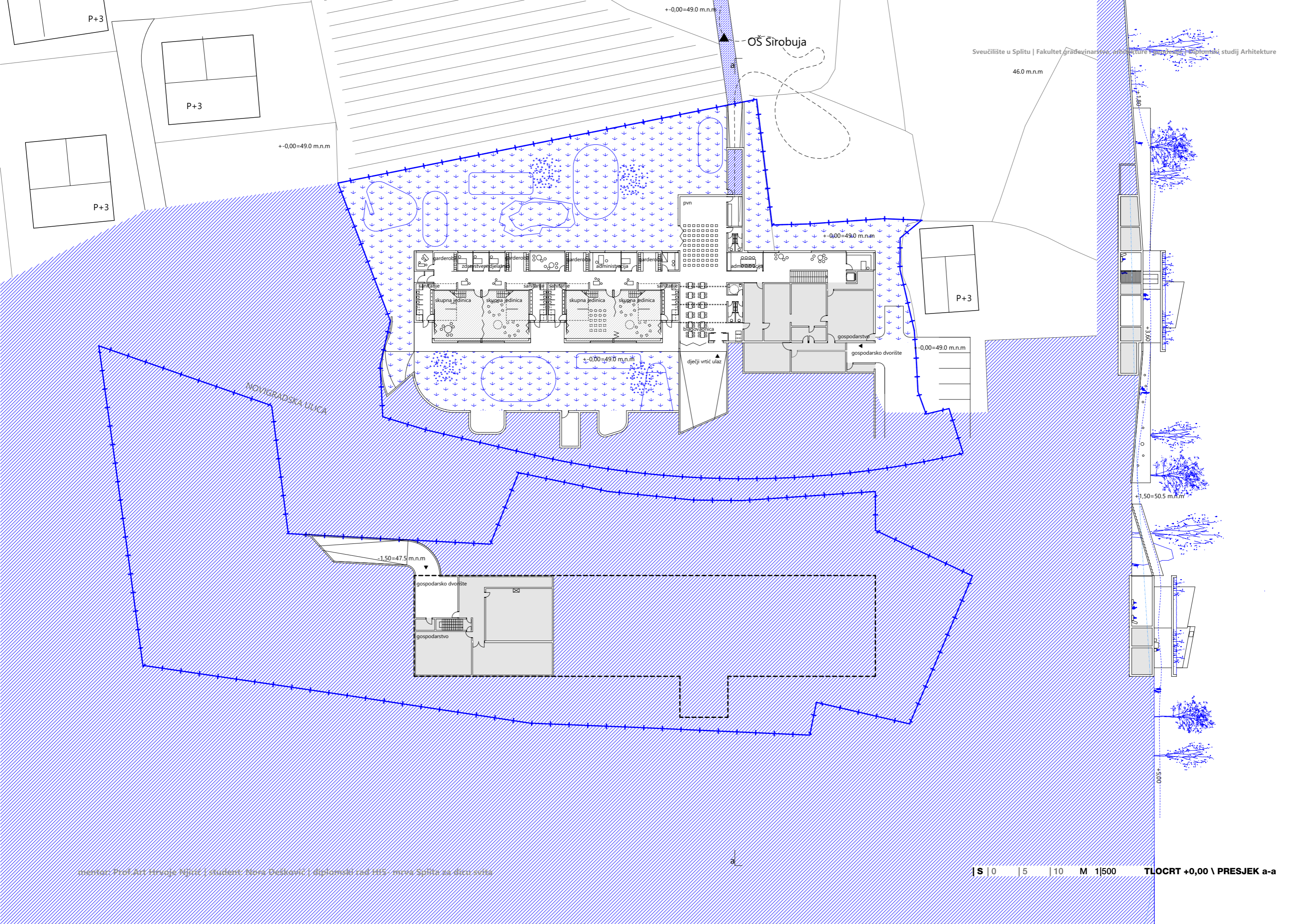
Arhitektonsko rješenje

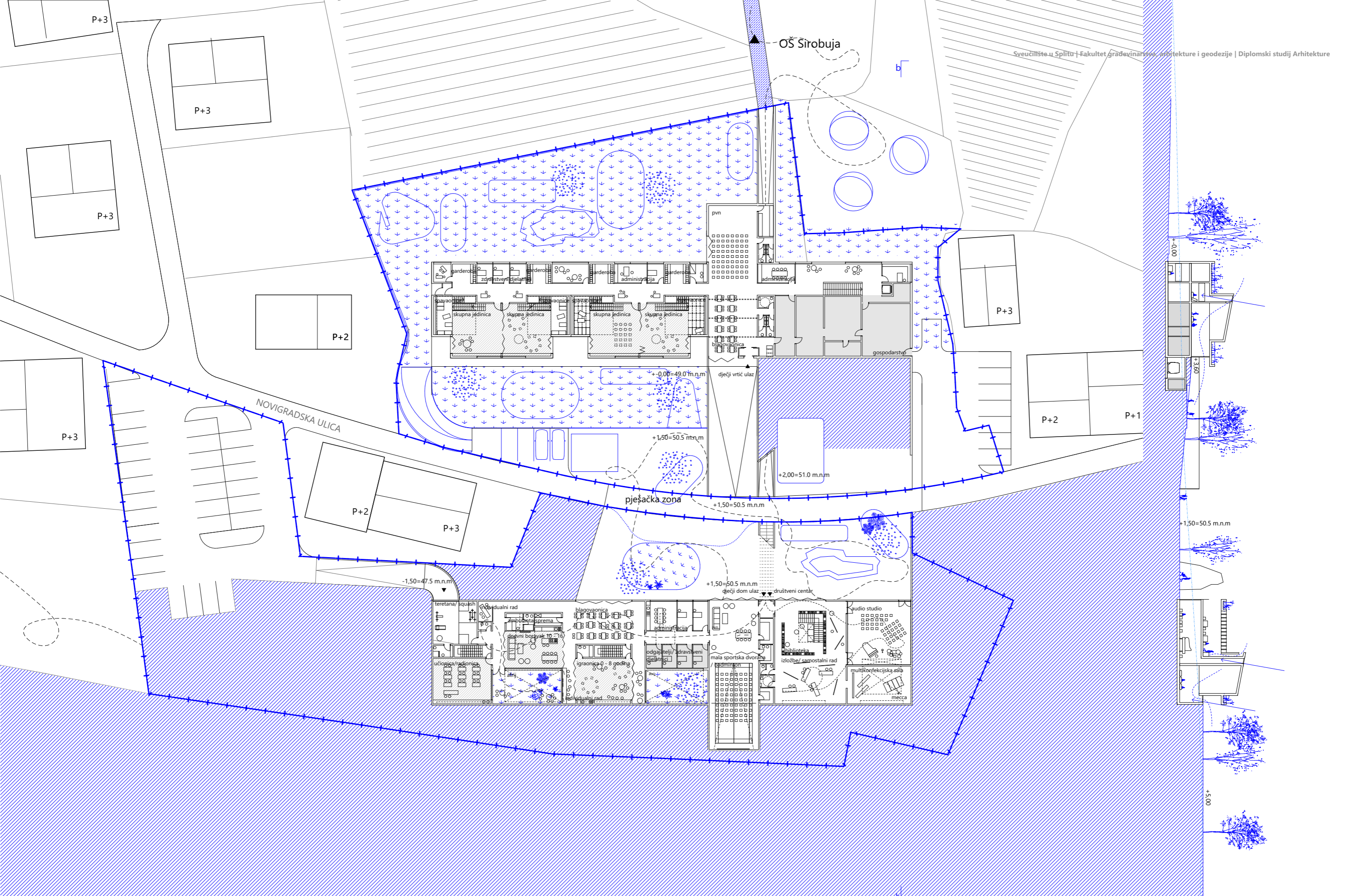

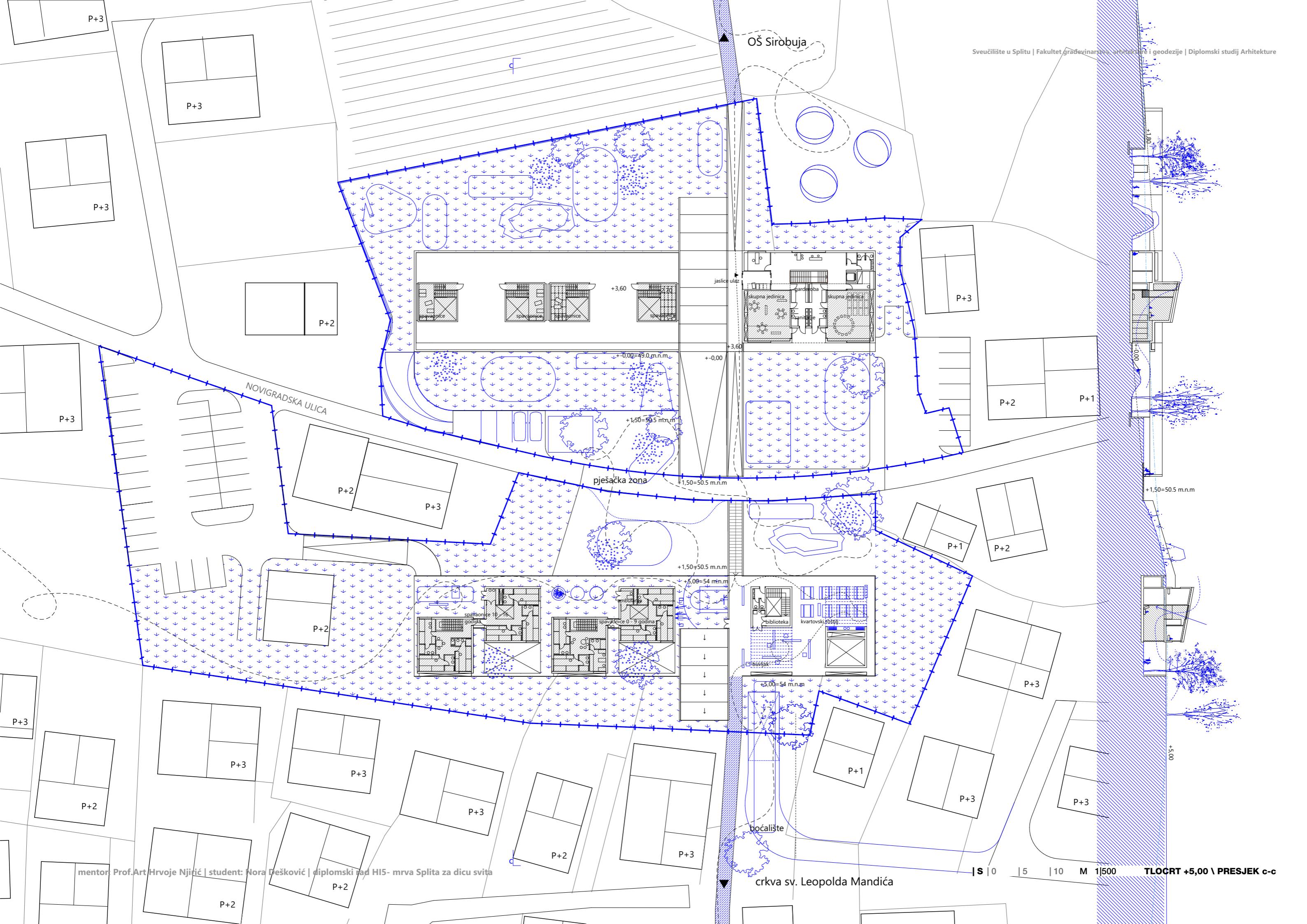

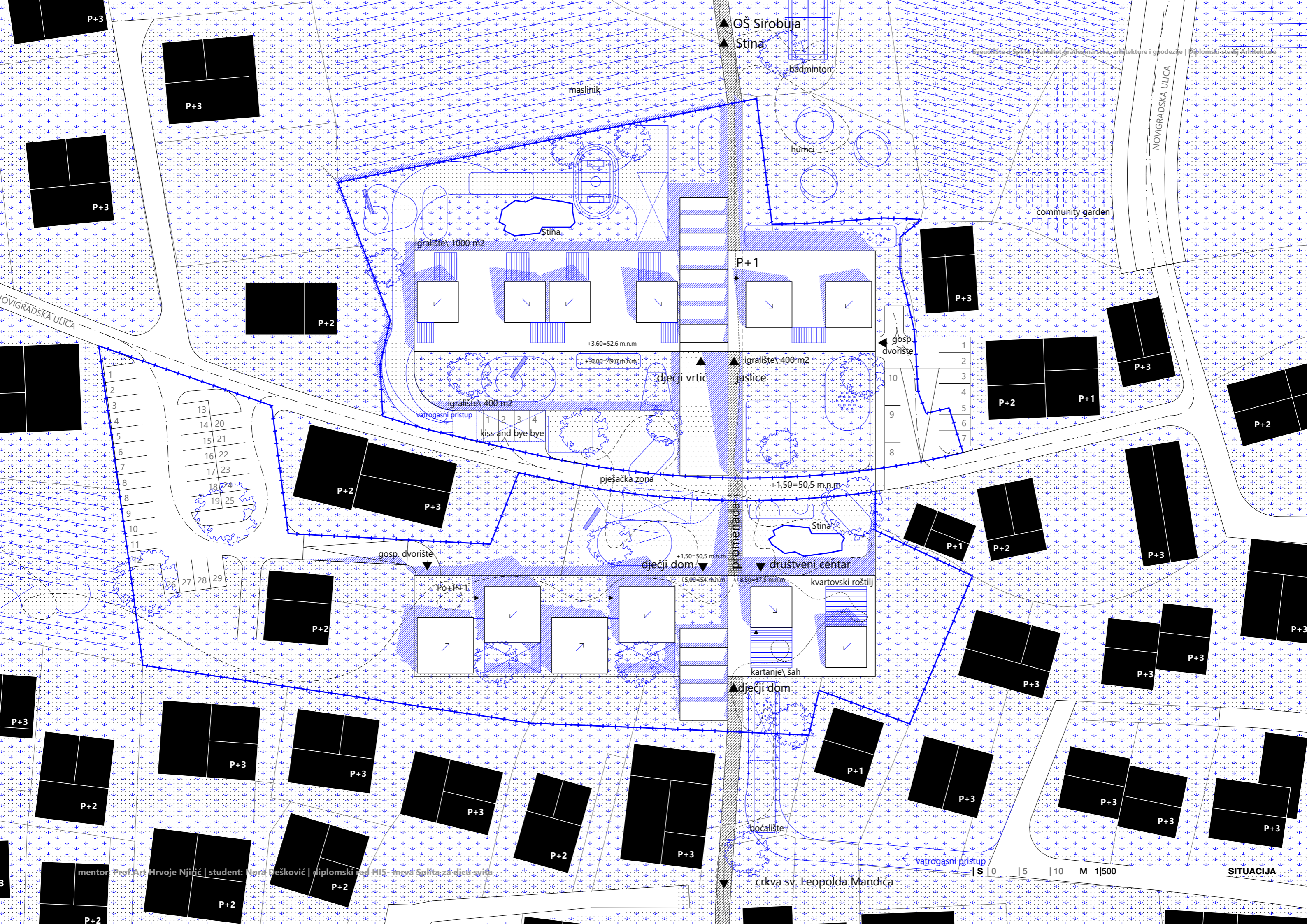

dentalna ordinacija
P+6
caffe bar Botano

NOVIGRAĐSKA ULICA

NOVIGRAĐSKA ULICA

▲ OŠ Sirobuja
▲ Stina

badminton

maslinik

humci

community garden

P+3

P+3

P+3

P+2

P+3

P+3

P+2

P+1

P+2

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 8
- 9
- 10
- 11

13	
14	20
15	21
16	22
17	23
18	24
19	25

26	27	28	29

igralište 1000 m²

Stina

P+1

+3,60=52,6 m.n.m

+0,00=49,0 m.n.m

dječji vrtić

igralište 400 m²

jaslice

gosp. dvorište

igralište 400 m²

vatrogasni pristup

1	2	3	4

kiss and bye bye

pješačka zona

+1,50=50,5 m.n.m

P+2

P+3

P+1

P+2

P+3

gosp. dvorište

dječji dom

društveni centar

Po+P+1

+5,00=54 m.n.m

+8,50=57,5 m.n.m

kvarтовski roštilj

kartanje\ sah

dječji dom

P+3

P+3

P+3

P+3

P+3

P+3

P+3

P+2

P+3

P+1

P+3

P+3

P+3

P+3

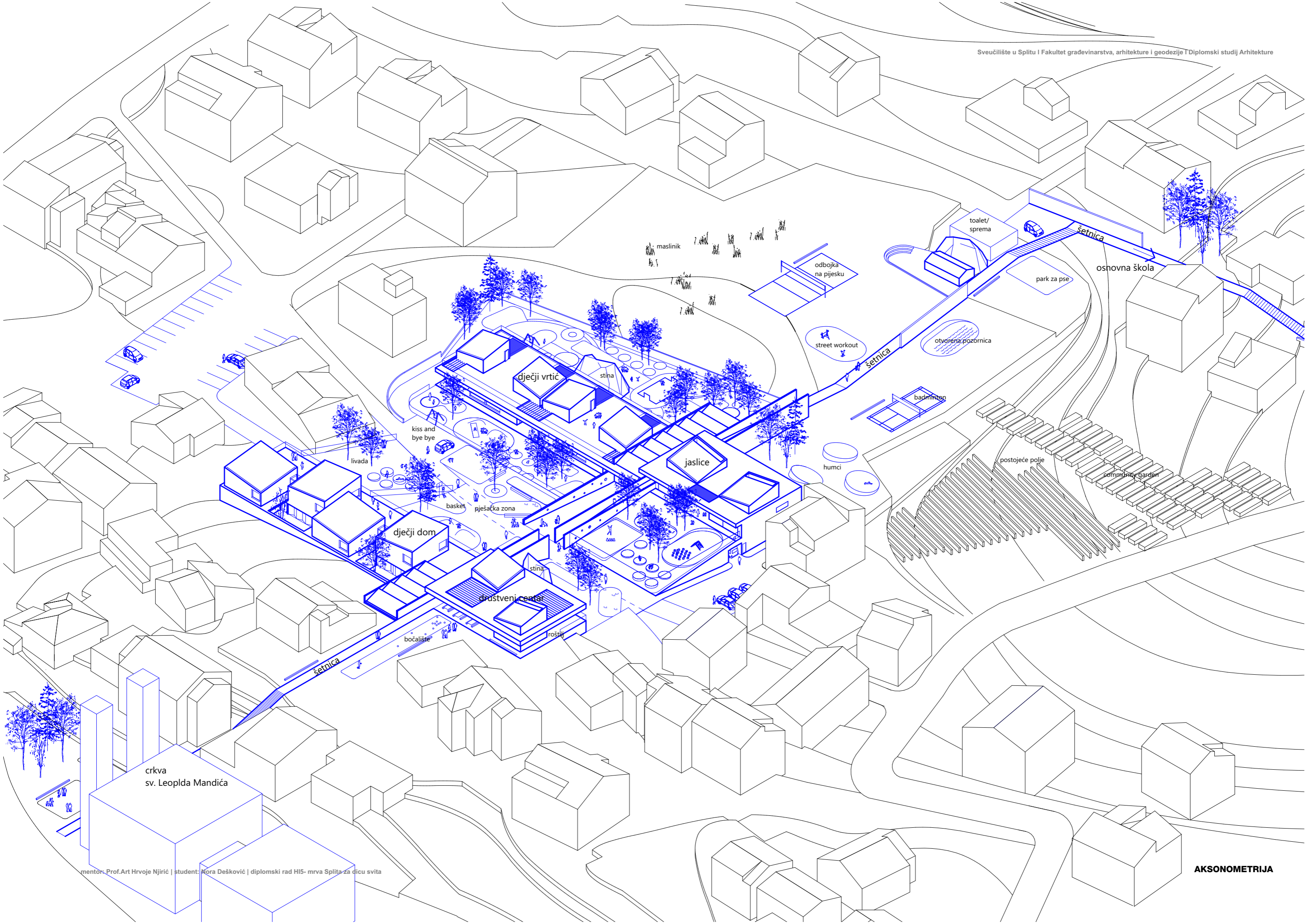
bocalište

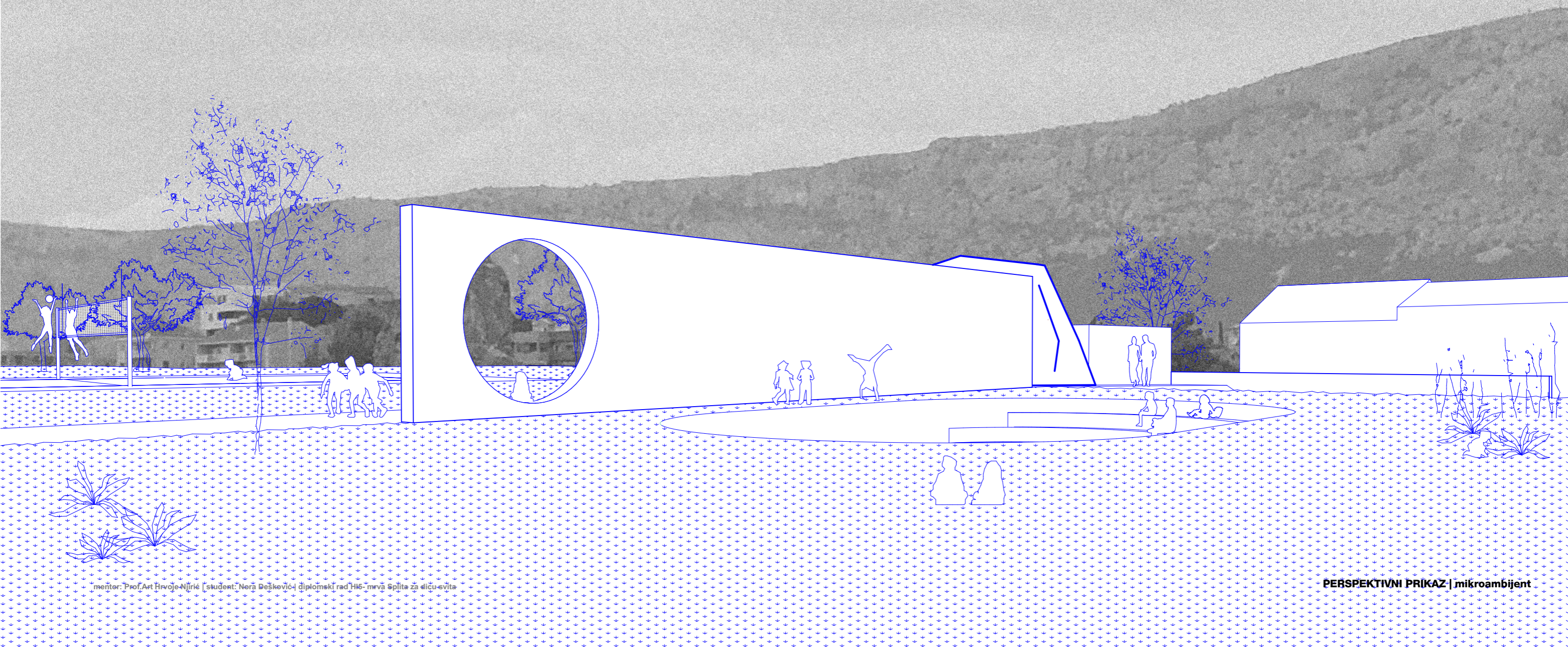
crkva sv. Leopolda Mandića

vatrogasni pristup

S 0 | 5 | 10 M 1|500

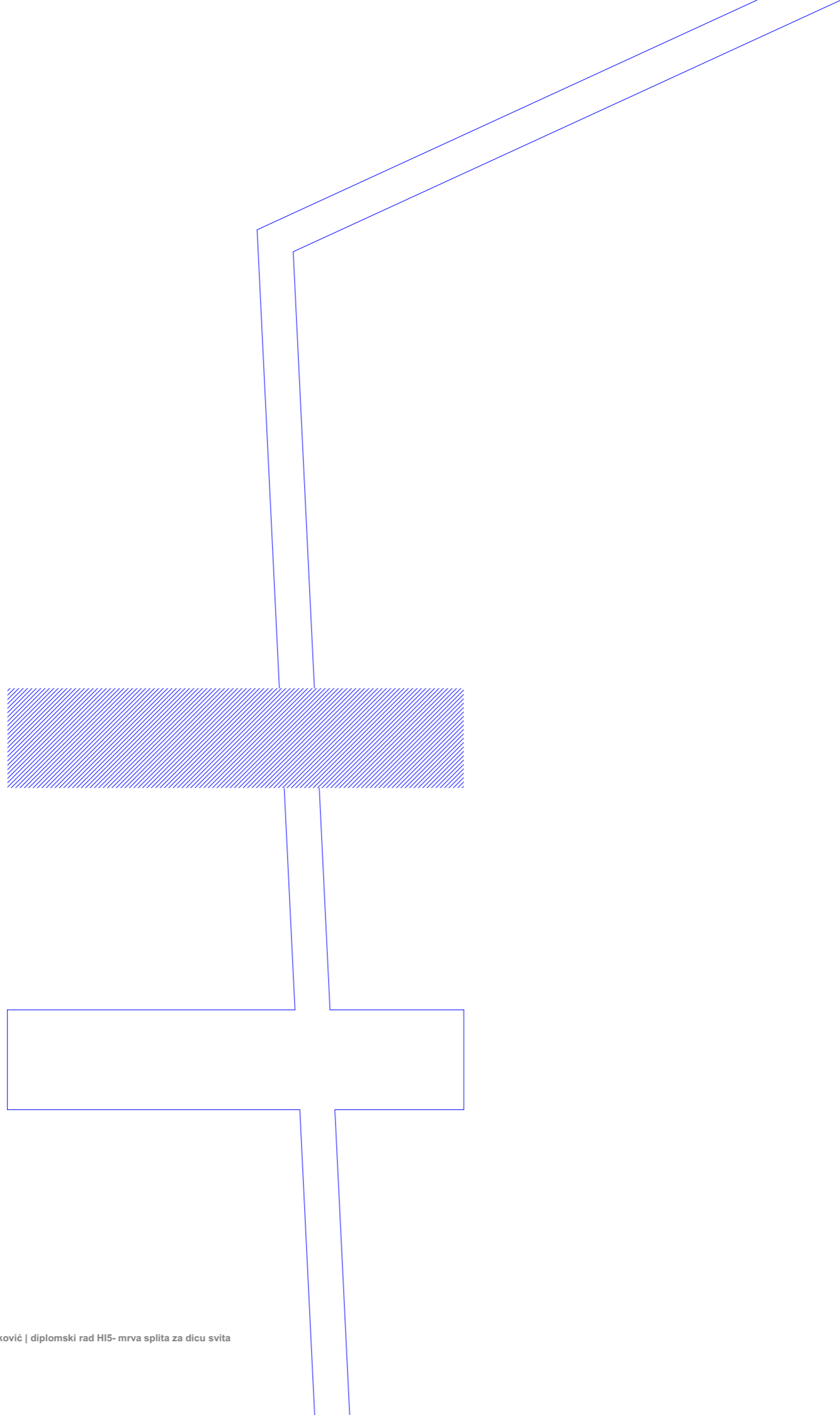
SITUACIJA

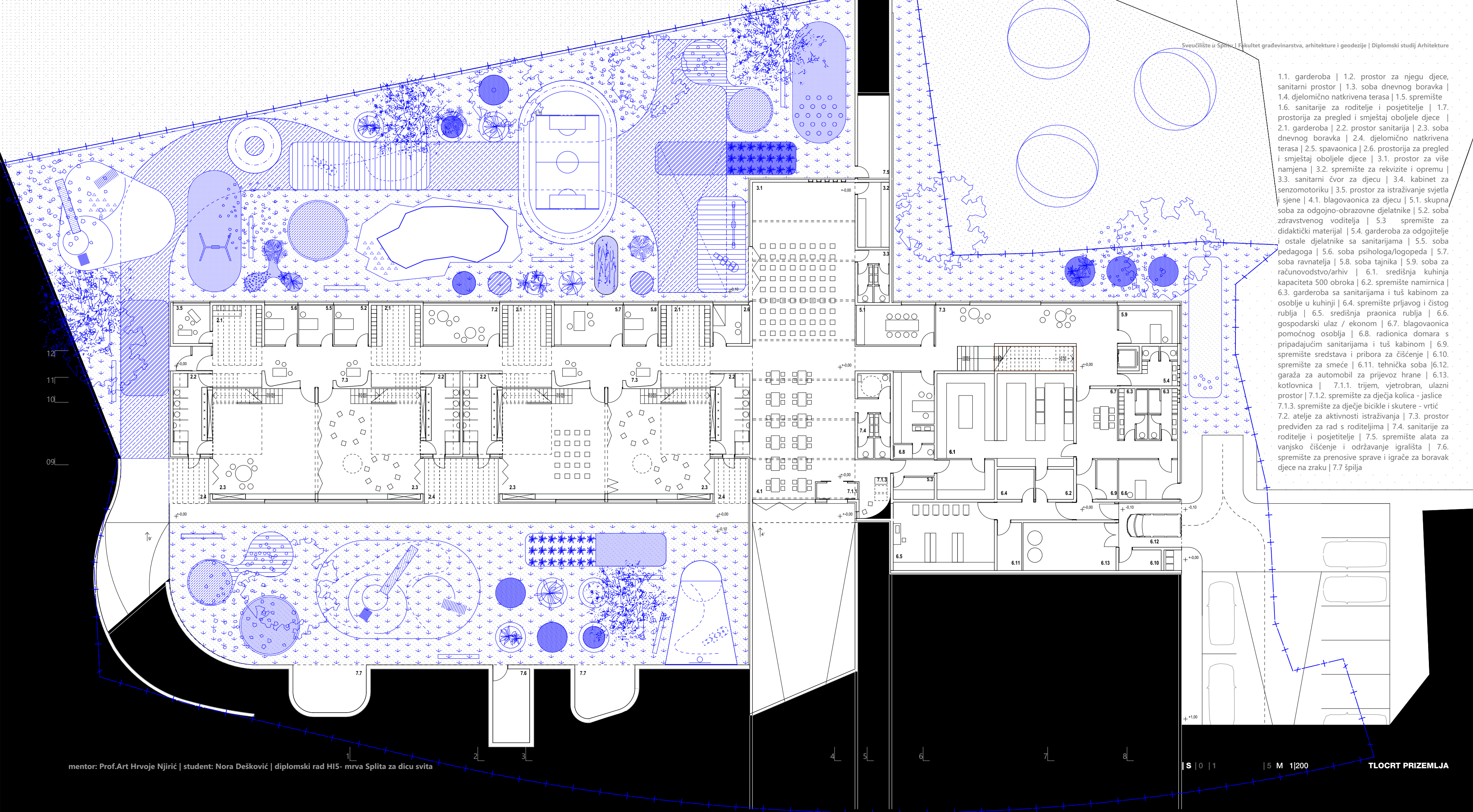

hi

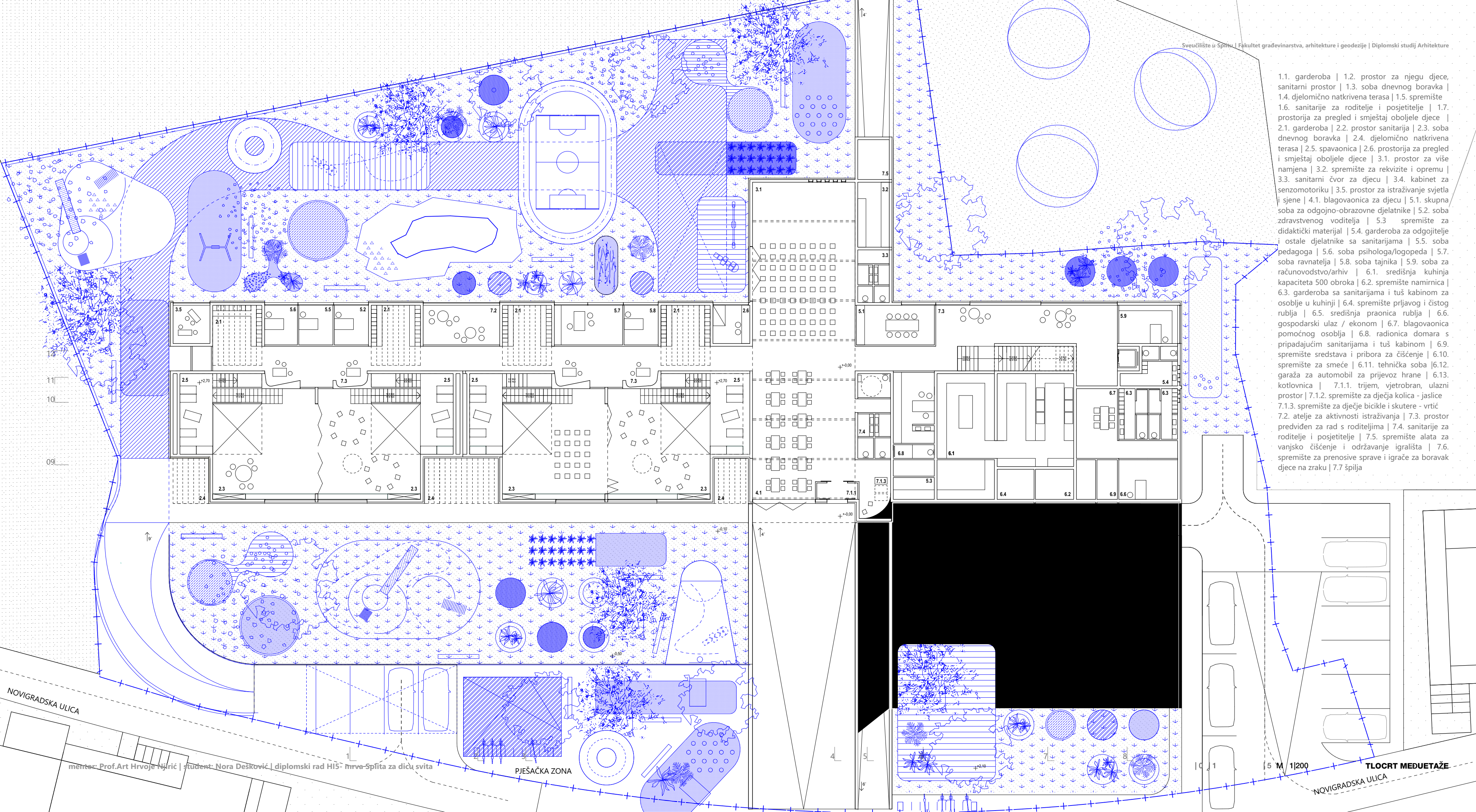
5

MRVA SPLITA ZA DICU SVITA

Arhitektonsko rješenje dječjeg vrtića HI5

- 1.1. garderoba | 1.2. prostor za njegu djece, sanitarni prostor | 1.3. soba dnevnog boravka | 1.4. djelomično natkrivena terasa | 1.5. spremište
- 1.6. sanitarije za roditelje i posjetitelje | 1.7. prostorija za pregled i smještaj oboljele djece | 2.1. garderoba | 2.2. prostor sanitarija | 2.3. soba dnevnog boravka | 2.4. djelomično natkrivena terasa | 2.5. spavaonica | 2.6. prostorija za pregled i smještaj oboljele djece | 3.1. prostor za više namjena | 3.2. spremište za rekvizite i opremu | 3.3. sanitarni čvor za djecu | 3.4. kabinet za senzomotoriku | 3.5. prostor za istraživanje svjetla i sjene | 4.1. blagovaonica za djecu | 5.1. skupna soba za odgojno-obrazovne djelatnike | 5.2. soba zdravstvenog voditelja | 5.3. spremište za didaktički materijal | 5.4. garderoba za odgojitelje i ostale djelatnike sa sanitarijama | 5.5. soba pedagoga | 5.6. soba psihologa/logopeda | 5.7. soba ravnatelja | 5.8. soba tajnika | 5.9. soba za računovodstvo/arhiv | 6.1. središnja kuhinja kapaciteta 500 obroka | 6.2. spremište namirnica | 6.3. garderoba sa sanitarijama i tuš kabinom za osoblje u kuhinji | 6.4. spremište prijavog i čistog rublja | 6.5. središnja praonica rublja | 6.6. gospodarski ulaz / ekonom | 6.7. blagovaonica pomoćnog osoblja | 6.8. radionica domara s pripadajućim sanitarijama i tuš kabinom | 6.9. spremište sredstava i pribora za čišćenje | 6.10. spremište za smeće | 6.11. tehnička soba | 6.12. garaža za automobil za prijevoz hrane | 6.13. kotlovnica | 7.1.1. trijem, vjetrobran, ulazni prostor | 7.1.2. spremište za dječja kolica - jaslice | 7.1.3. spremište za dječje bicikle i skutere - vrtić | 7.2. atelje za aktivnosti istraživanja | 7.3. prostor predviđen za rad s roditeljima | 7.4. sanitarije za roditelje i posjetitelje | 7.5. spremište alata za vanjsko čišćenje i održavanje igrališta | 7.6. spremište za prenosive sprave i igrače za boravak djece na zraku | 7.7. špilja

- 1.1. garderoba | 1.2. prostor za njegu djece, sanitarni prostor | 1.3. soba dnevnog boravka | 1.4. djelomično natkrivena terasa | 1.5. spremište
- 1.6. sanitarije za roditelje i posjetitelje | 1.7. prostorija za pregled i smještaj oboljele djece | 2.1. garderoba | 2.2. prostor sanitarija | 2.3. soba dnevnog boravka | 2.4. djelomično natkrivena terasa | 2.5. spavaonica | 2.6. prostorija za pregled i smještaj oboljele djece | 3.1. prostor za više namjena | 3.2. spremište za rekvizite i opremu | 3.3. sanitarni čvor za djecu | 3.4. kabinet za senzomotoriku | 3.5. prostor za istraživanje svjetla i sjene | 4.1. blagovaonica za djecu | 5.1. skupna soba za odgojno-obrazovne djelatnike | 5.2. soba zdravstvenog voditelja | 5.3. spremište za didaktički materijal | 5.4. garderoba za odgojitelje i ostale djelatnike sa sanitarijama | 5.5. soba pedagoga | 5.6. soba psihologa/logopeda | 5.7. soba ravnatelja | 5.8. soba tajnika | 5.9. soba za računovodstvo/arhiv | 6.1. središnja kuhinja kapaciteta 500 obroka | 6.2. spremište namirnica | 6.3. garderoba sa sanitarijama i tuš kabinom za osoblje u kuhinji | 6.4. spremište prijavog i čistog rublja | 6.5. središnja praonica rublja | 6.6. gospodarski ulaz / ekonom | 6.7. blagovaonica pomoćnog osoblja | 6.8. radionica domara s pripadajućim sanitarijama i tuš kabinom | 6.9. spremište sredstava i pribora za čišćenje | 6.10. spremište za smeće | 6.11. tehnička soba | 6.12. garaža za automobil za prijevoz hrane | 6.13. kotlovnica | 7.1.1. trijem, vjetrobran, ulazni prostor | 7.1.2. spremište za dječja kolica - jaslice | 7.1.3. spremište za dječje bicikle i skutere - vrtić | 7.2. atelje za aktivnosti istraživanja | 7.3. prostor predviđen za rad s roditeljima | 7.4. sanitarije za roditelje i posjetitelje | 7.5. spremište alata za vanjsko čišćenje i održavanje igrališta | 7.6. spremište za prenosive sprave i igrače za boravak djece na zraku | 7.7. špilja

NOVIGRADSKA ULICA

mentor: Prof. Art Hrvoje Njirić | student: Nora Desković | diplomski rad HI5 - mrva-Splita za djecu svijta

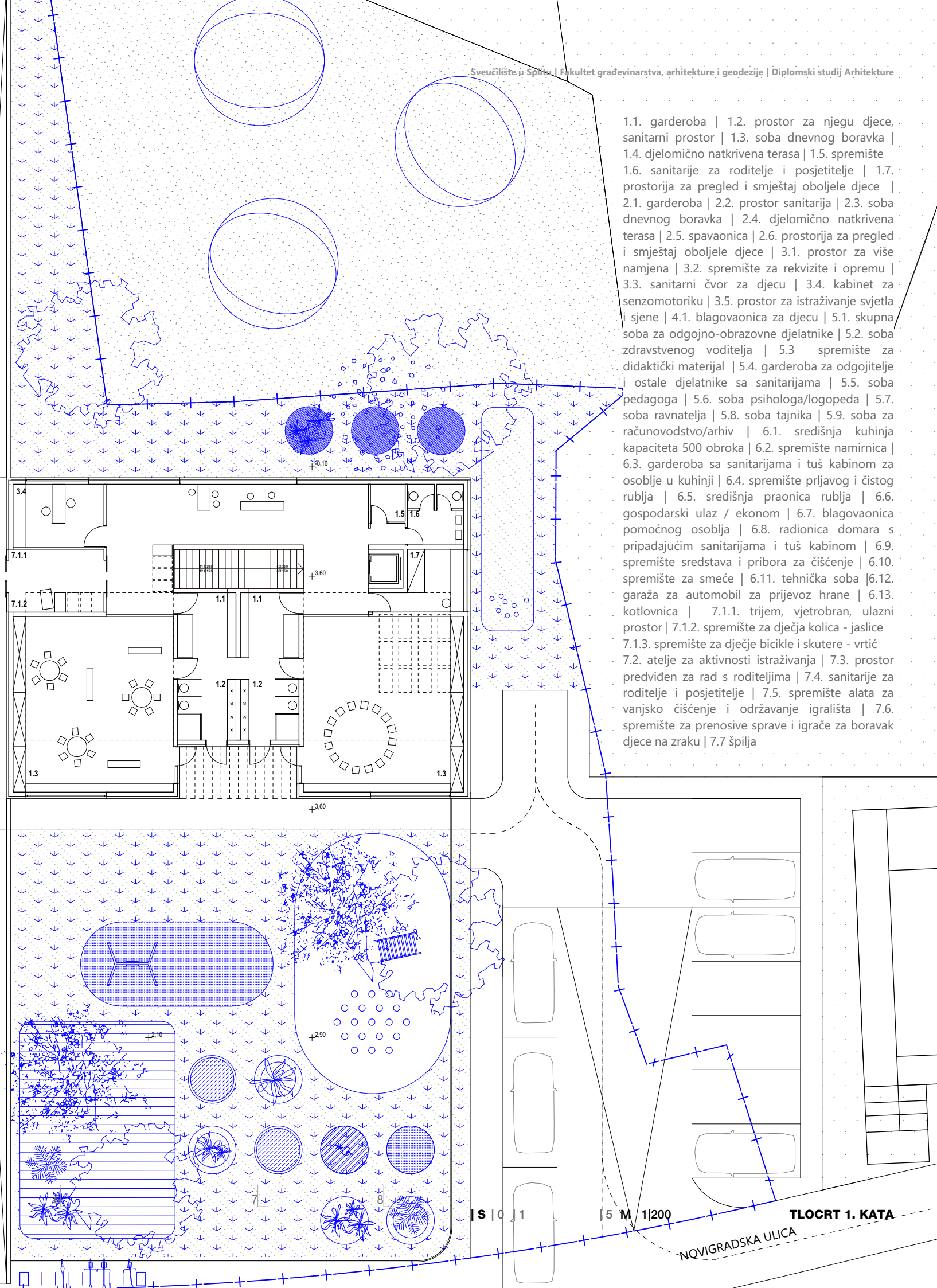
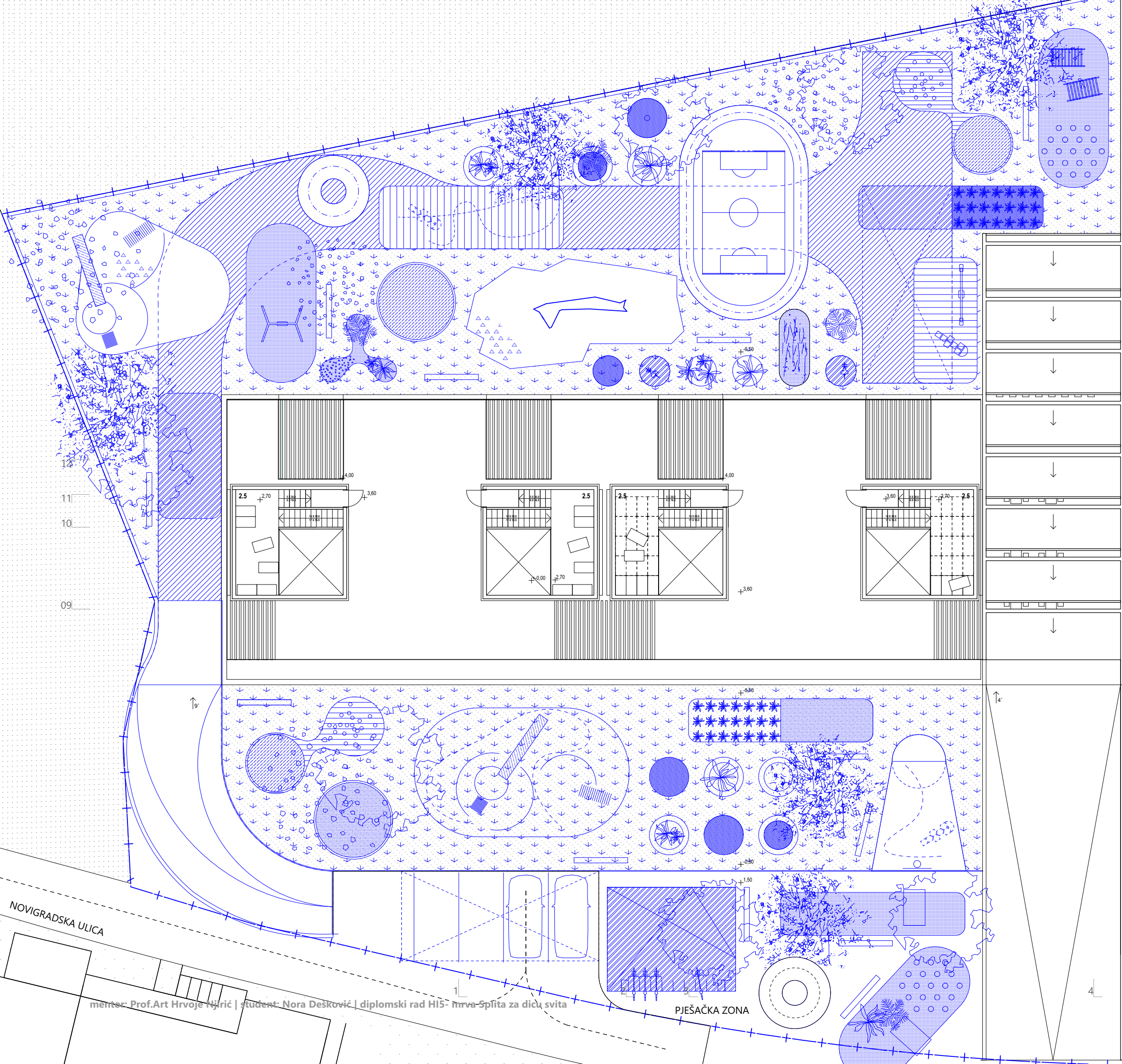
PJEŠAČKA ZONA

TLOCRT MEDUETAŽE

NOVIGRADSKA ULICA

1:500

1:200

- 1.1. garderoba | 1.2. prostor za njegu djece, sanitarni prostor | 1.3. soba dnevnog boravka | 1.4. djelomično natkrivena terasa | 1.5. spremište
- 1.6. sanitarije za roditelje i posjetitelje | 1.7. prostorija za pregled i smještaj oboljele djece | 2.1. garderoba | 2.2. prostor sanitarija | 2.3. soba dnevnog boravka | 2.4. djelomično natkrivena terasa | 2.5. spavaonica | 2.6. prostorija za pregled i smještaj oboljele djece | 3.1. prostor za više namjena | 3.2. spremište za rekvizite i opremu | 3.3. sanitarni čvor za djecu | 3.4. kabinet za senzomotoriku | 3.5. prostor za istraživanje svjetla i sjene | 4.1. blagovaonica za djecu | 5.1. skupna soba za odgojno-obrazovne djelatnike | 5.2. soba zdravstvenog voditelja | 5.3. spremište za didaktički materijal | 5.4. garderoba za odgojitelje i ostale djelatnike sa sanitarijama | 5.5. soba pedagoga | 5.6. soba psihologa/logopeda | 5.7. soba ravnatelja | 5.8. soba tajnika | 5.9. soba za računovodstvo/arhiv | 6.1. središnja kuhinja kapaciteta 500 obroka | 6.2. spremište namirnica | 6.3. garderoba sa sanitarijama i tuš kabinom za osoblje u kuhinji | 6.4. spremište prijavog i čistog rublja | 6.5. središnja praonica rublja | 6.6. gospodarski ulaz / ekonom | 6.7. blagovaonica pomoćnog osoblja | 6.8. radionica domara s pripadajućim sanitarijama i tuš kabinom | 6.9. spremište sredstava i pribora za čišćenje | 6.10. spremište za smeće | 6.11. tehnička soba | 6.12. garaža za automobil za prijevoz hrane | 6.13. kotlovnica | 7.1.1. trijem, vjetrobran, ulazni prostor | 7.1.2. spremište za dječja kolica - jaslice | 7.1.3. spremište za dječje bicikle i skutere - vrtić | 7.2. atelje za aktivnosti istraživanja | 7.3. prostor predviđen za rad s roditeljima | 7.4. sanitarije za roditelje i posjetitelje | 7.5. spremište alata za vanjsko čišćenje i održavanje igrališta | 7.6. spremište za prenosive sprave i igrače za boravak djece na zraku | 7.7. špilja

NOVIGRADSKA ULICA

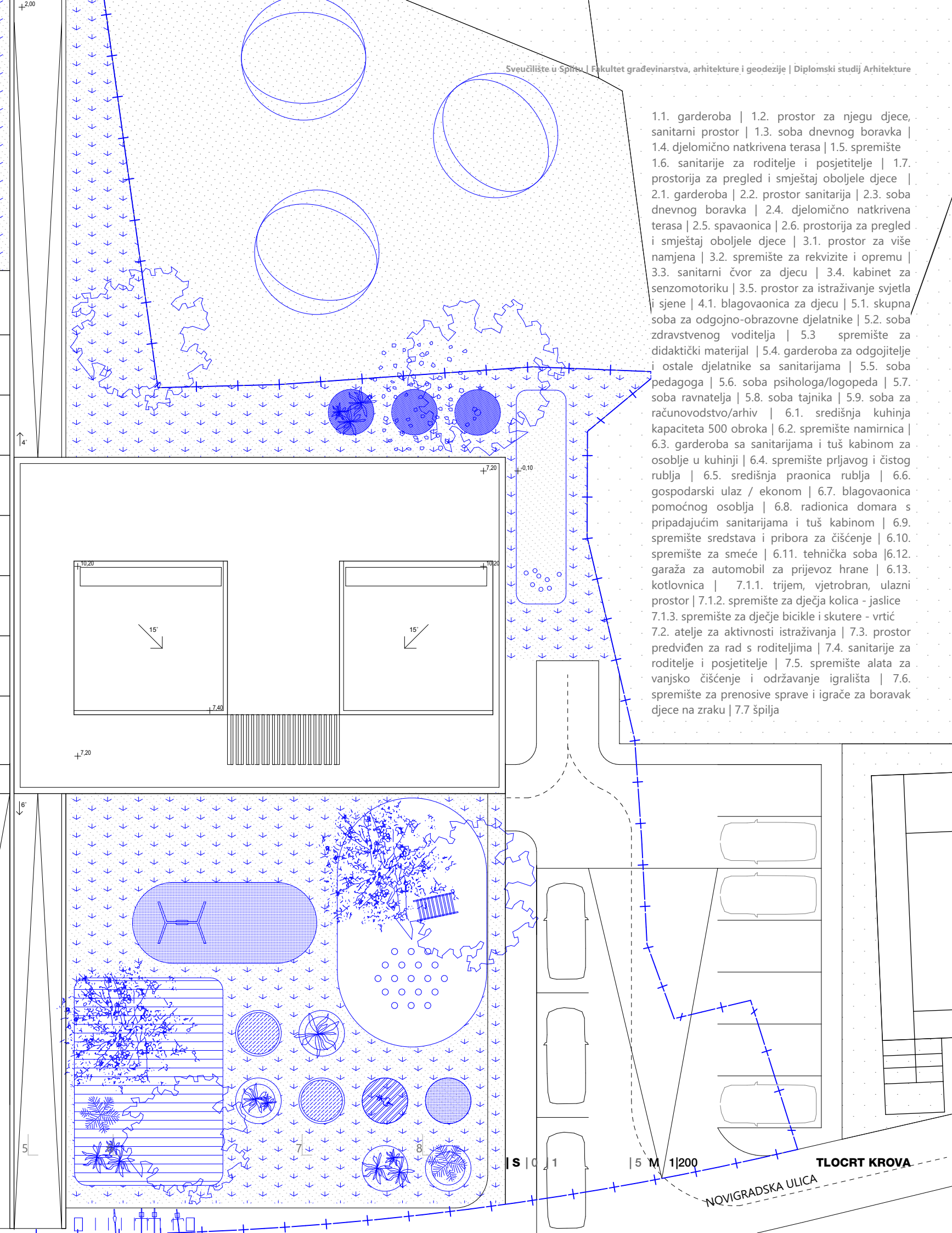
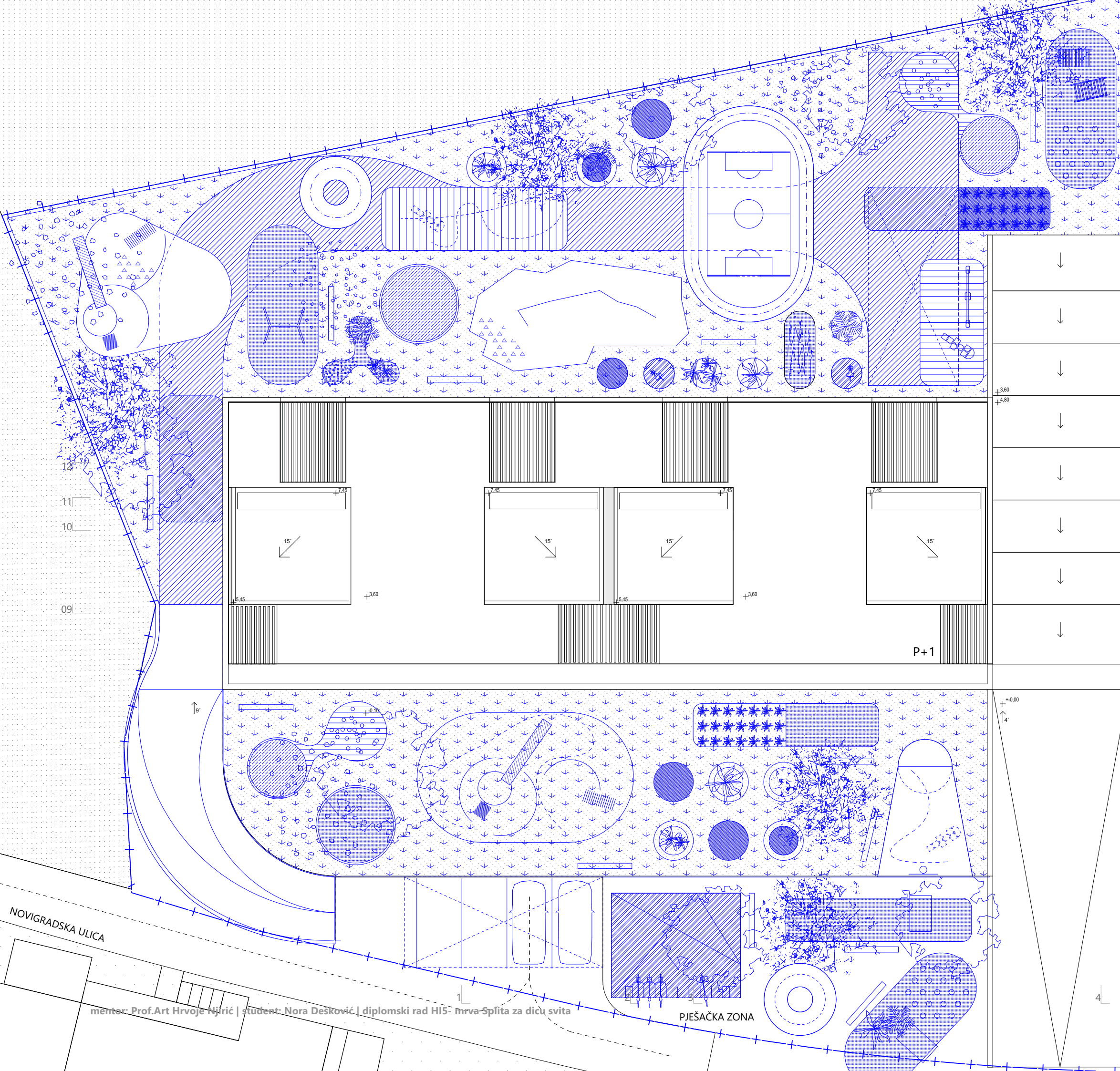
mentor: Prof. Art Hrvoje Vjirić | student: Nora Desković | diplomski rad HI5 - mrva-Splita za djecu svita

PJEŠAČKA ZONA

15 M 1/200

TLOCRT 1. KATA

NOVIGRADSKA ULICA

- 1.1. garderoba | 1.2. prostor za njegu djece, sanitarni prostor | 1.3. soba dnevnog boravka | 1.4. djelomično natkrivena terasa | 1.5. spremište
- 1.6. sanitarije za roditelje i posjetitelje | 1.7. prostorija za pregled i smještaj oboljele djece | 2.1. garderoba | 2.2. prostor sanitarija | 2.3. soba dnevnog boravka | 2.4. djelomično natkrivena terasa | 2.5. spavaonica | 2.6. prostorija za pregled i smještaj oboljele djece | 3.1. prostor za više namjena | 3.2. spremište za rekvizite i opremu | 3.3. sanitarni čvor za djecu | 3.4. kabinet za senzomotoriku | 3.5. prostor za istraživanje svjetla i sjene | 4.1. blagovaonica za djecu | 5.1. skupna soba za odgojno-obrazovne djelatnike | 5.2. soba zdravstvenog voditelja | 5.3. spremište za didaktički materijal | 5.4. garderoba za odgojitelje i ostale djelatnike sa sanitarijama | 5.5. soba pedagoga | 5.6. soba psihologa/logopeda | 5.7. soba ravnatelja | 5.8. soba tajnika | 5.9. soba za računovodstvo/arhiv | 6.1. središnja kuhinja kapaciteta 500 obroka | 6.2. spremište namirnica | 6.3. garderoba sa sanitarijama i tuš kabinom za osoblje u kuhinji | 6.4. spremište prljavog i čistog rublja | 6.5. središnja praonica rublja | 6.6. gospodarski ulaz / ekonom | 6.7. blagovaonica pomoćnog osoblja | 6.8. radionica domara s pripadajućim sanitarijama i tuš kabinom | 6.9. spremište sredstava i pribora za čišćenje | 6.10. spremište za smeće | 6.11. tehnička soba | 6.12. garaža za automobil za prijevoz hrane | 6.13. kotlovnica | 7.1.1. trijem, vjetrobran, ulazni prostor | 7.1.2. spremište za dječja kolica - jaslice | 7.1.3. spremište za dječje bicikle i skutere - vrtić | 7.2. atelje za aktivnosti istraživanja | 7.3. prostor predviđen za rad s roditeljima | 7.4. sanitarije za roditelje i posjetitelje | 7.5. spremište alata za vanjsko čišćenje i održavanje igrališta | 7.6. spremište za prenosive sprave i igrače za boravak djece na zraku | 7.7. špilja

NOVIGRADSKA ULICA

mentor: Prof. Art Hrvoje Njirić | student: Nora Desković | diplomski rad HI5 - mrva-Splita za djecu svita

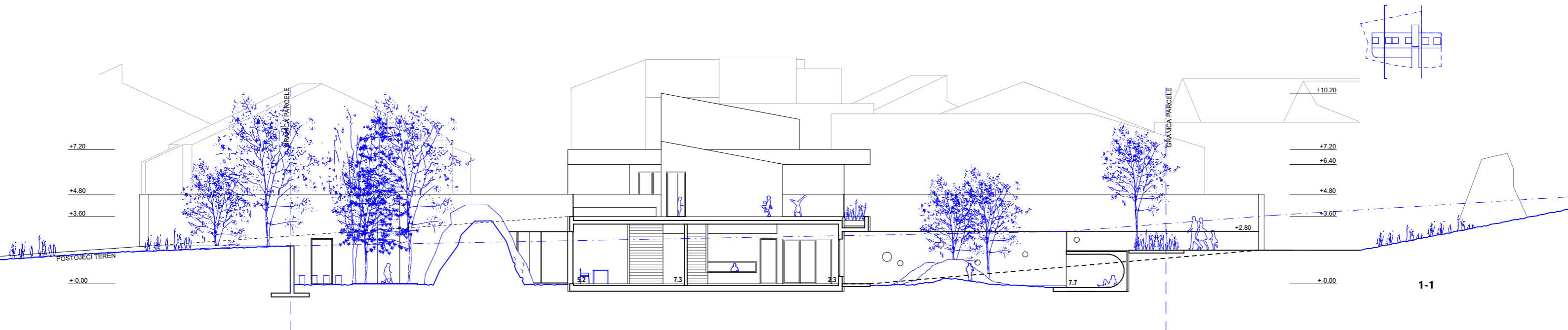
PJEŠAČKA ZONA

1

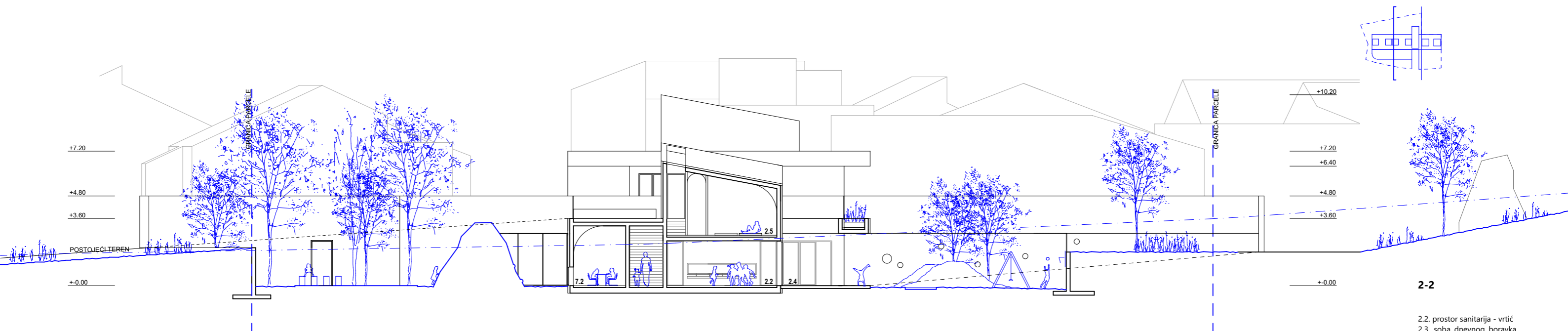
5 M 1/200

TLOCRT KROVA

NOVIGRADSKA ULICA

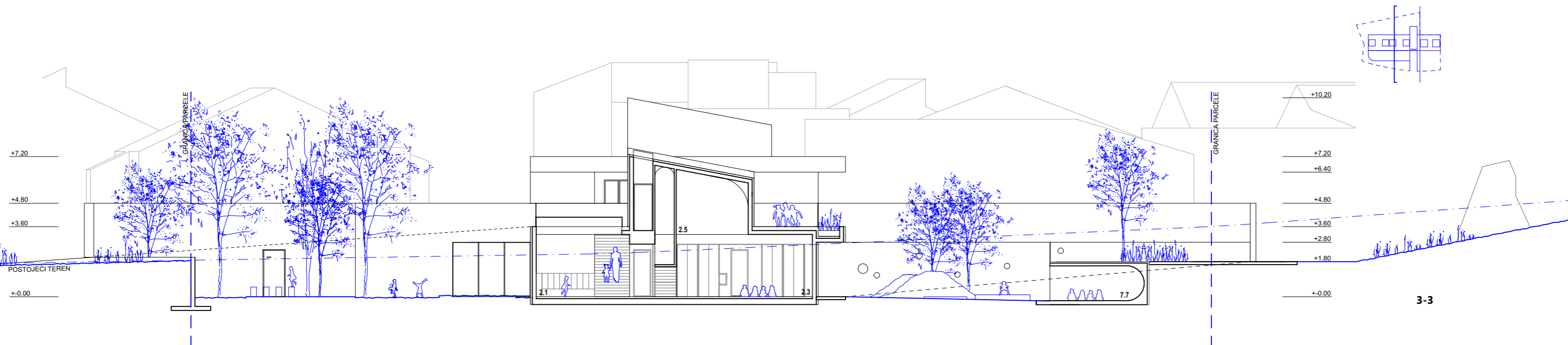

1-1

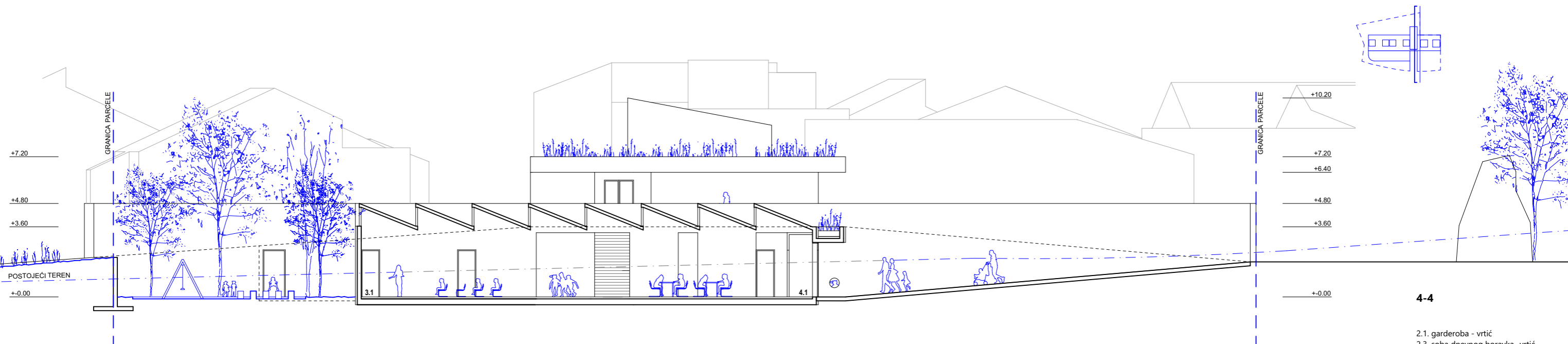

2-2

- 2.2. prostor sanitarija - vrtić
- 2.3. soba dnevnog boravka - vrtić
- 2.4. djelomično natkrivena terasa - vrtić
- 2.5. spavaonica - vrtić
- 5.2. soba zdravstvenog voditelja
- 7.2. atelje za aktivnosti istraživanja
- 7.3. prostor predviđen za rad s roditeljima
- 7.7 špilja

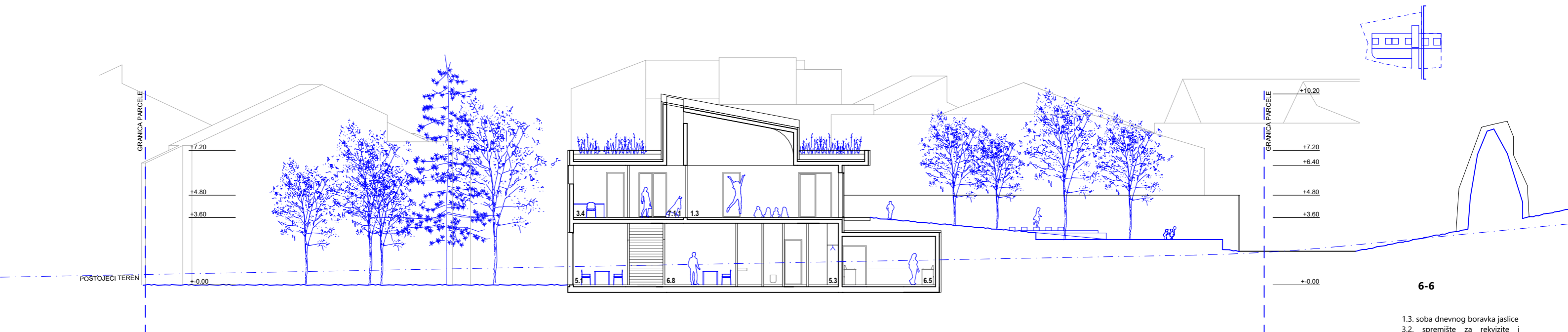
3-3

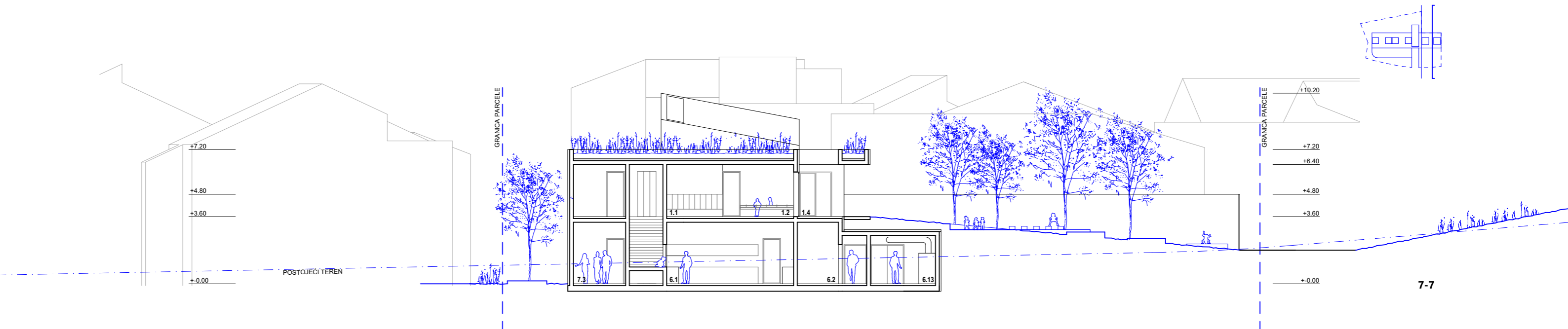
4-4

- 2.1. garderoba - vrtić
- 2.3. soba dnevnog boravka- vrtić
- 2.5. spavaonica- vrtić
- 3.1. prostor za više namjena
- 4.1. blagovaonica za djecu
- 7.7 špilja

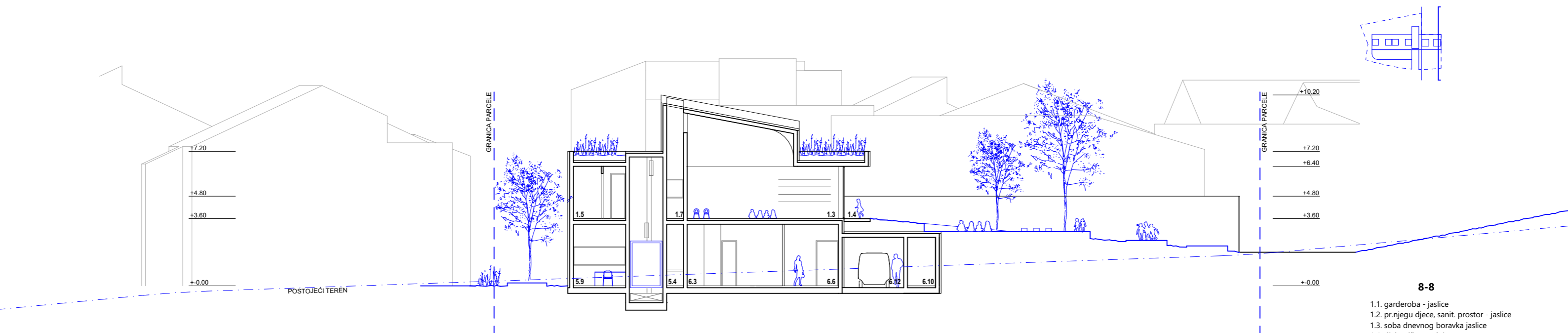

- 1.3. soba dnevnog boravka jaslice
- 3.2. spremište za rekvizite i opremu
- 3.3. sanitarni čvor za djecu
- 3.4. kabinet za senzomotoriku
- 5.1. skupna soba za djelatnike
- 6.5. središnja praonica rublja
- 6.8. radionica domara
- 7.1.1. trijem, vjetrobran, ulazni prostor
- 7.1.3. spremište za dječje bicikle - vrtić
- 7.4. sanitarije za roditelje i posjetitelje

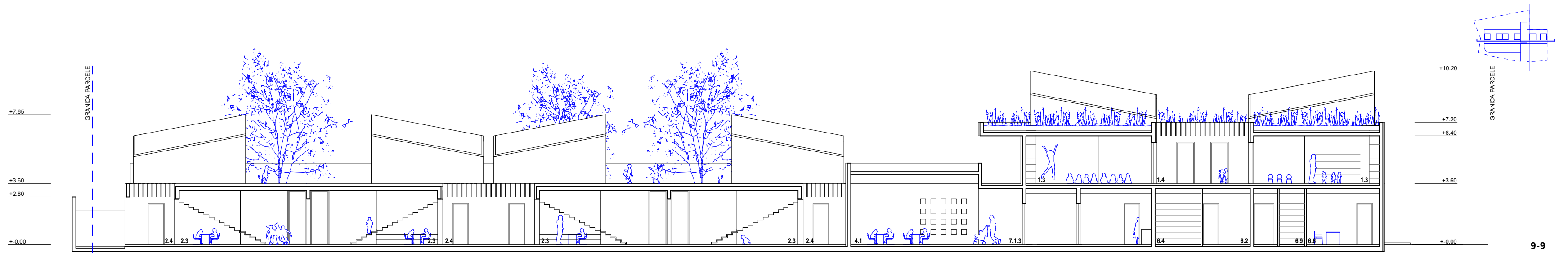

7-7

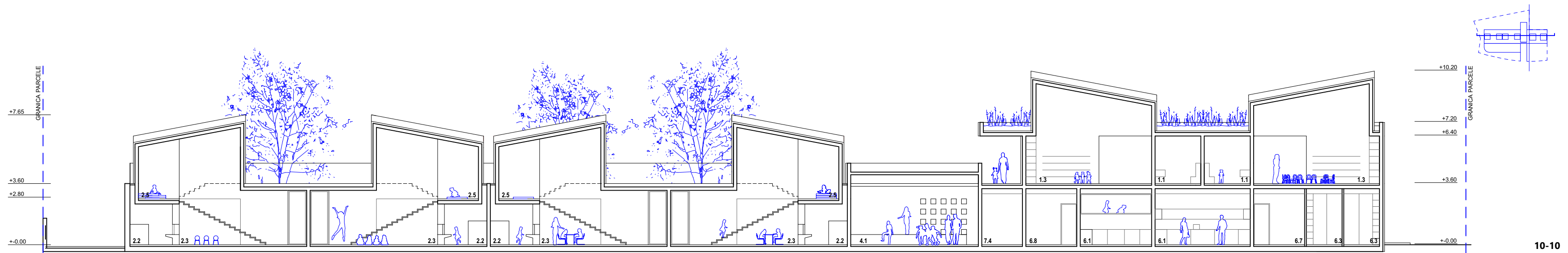

8-8

- 1.1. garderoba - jaslice
- 1.2. pr.njegu djece, sanit. prostor - jaslice
- 1.3. soba dnevnog boravka jaslice
- 1.4. djelomično natkrivena terasa
- 1.5. spremište
- 1.7. prostorija oboljele djece
- 5.4. garderoba za odgojitelje
- 5.9. soba za računovodstvo/arhiv
- 6.1. središnja kuhinja
- 6.2. spremište namirnica
- 6.3. gard.sa sanitarijama za osoblje kuhinje
- 6.6. gospodarski ulaz / ekonom
- 6.10. spremište za smeće
- 6.12. garaža za automobil
- 6.13. kotlovnica
- 7.3. prostor predviđen za rad s roditeljima

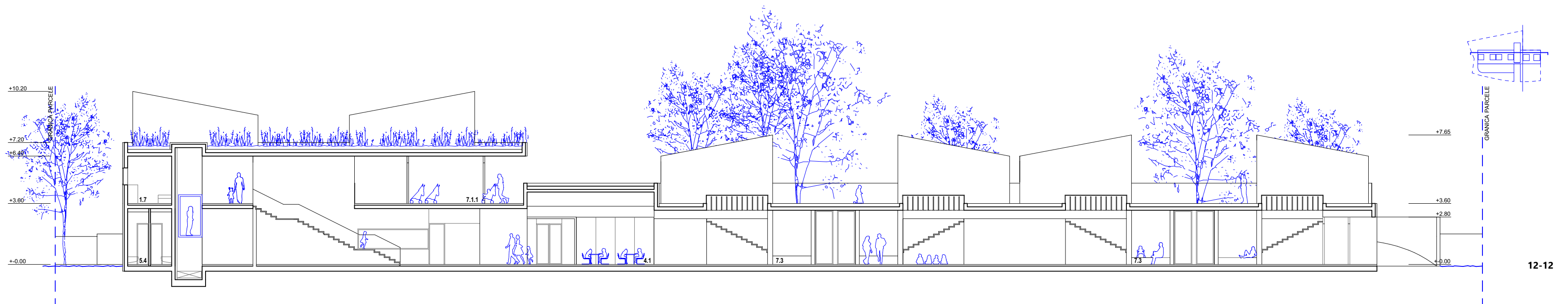
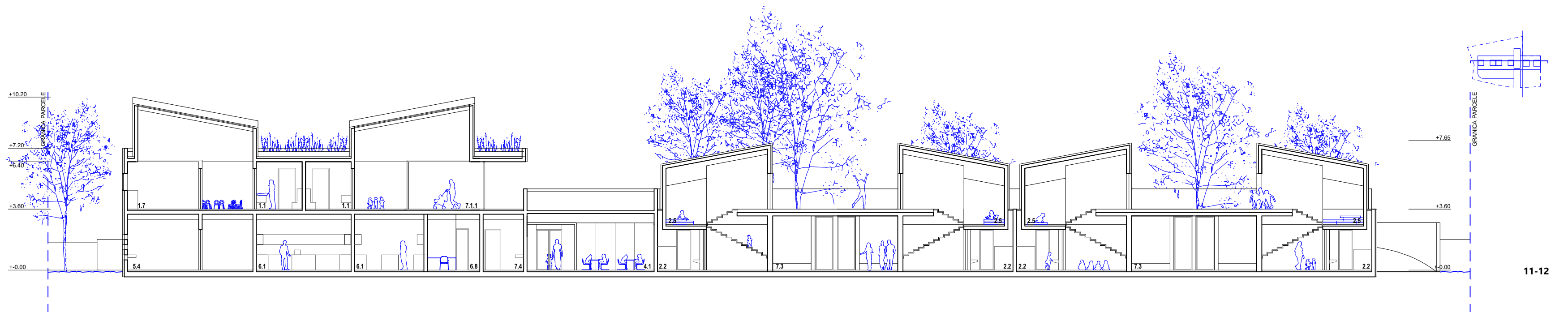

9-9

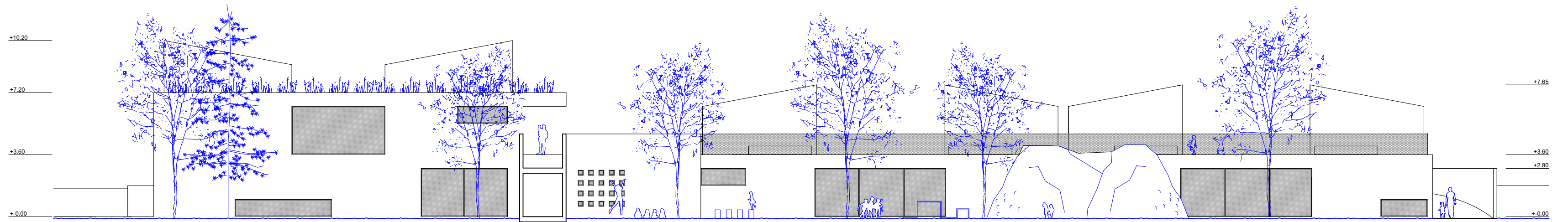

10-10

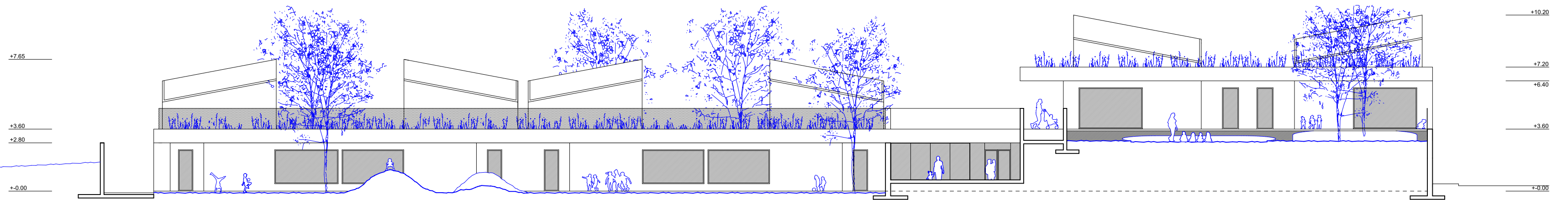
1.1. garderoba - jaslice	6.1. središnja kuhinja
1.3. soba dnevnog boravka - jaslice	6.2. spremište namirnica
1.4. djelomično natkrivena terasa	6.3. gard.sa sanitarijama za osoblje kuhinje
2.2. prostor sanitarija - vrtić	6.4. spremište priljavog i čistog rublja
2.3. soba dnevnog boravka - vrtić	6.6. gospodarski ulaz / ekonom
2.4. djelomično natkrivena terasa	6.7. blagovaonica pomoćnog osoblja
2.5. spavaonica - vrtić	6.8. radionica domara
4.1. blagovaonica za djecu	6.9. spremište
	7.1.3. spremište za dječje bicikle - vrtić
	7.4. sanitarije za roditelje i posjetitelje

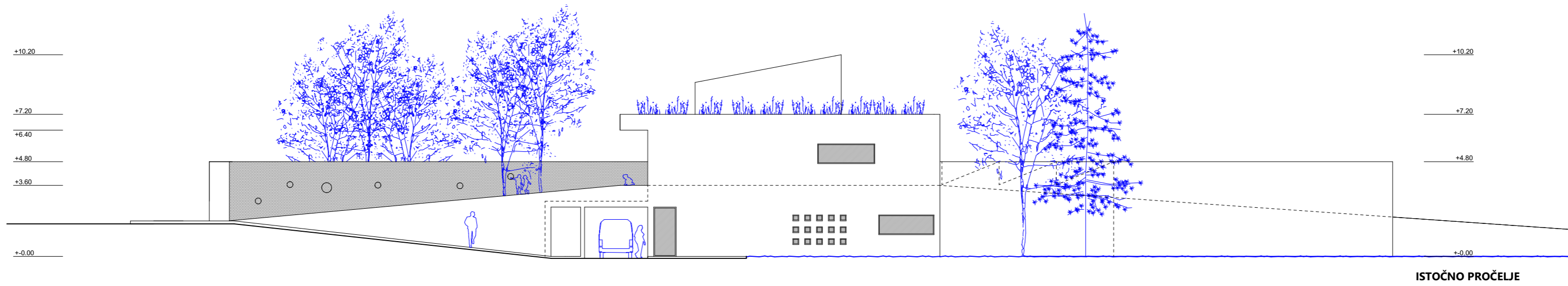
- 1.1. garderoba - jaslje
- 1.7. prostorija obojele djece
- 2.2. prostor sanitarija - vrtić
- 2.5. spavaonica - vrtić
- 4.1. blagovaonica za djecu
- 5.4. garderoba i san. za odgojitelje
- 6.1. središnja kuhinja
- 6.8. radionica domara
- 7.1.1. trijem, vjetrobran, ulazni prostor
- 7.4. sanitarije za roditelje i posjetitelje

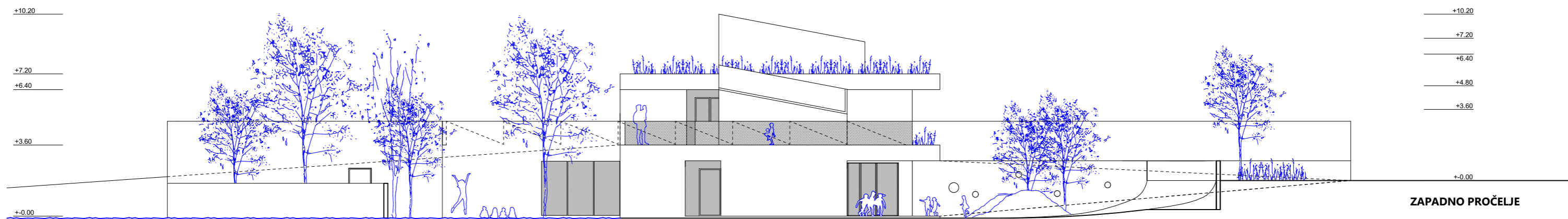
SJEVERNO PROČELJE

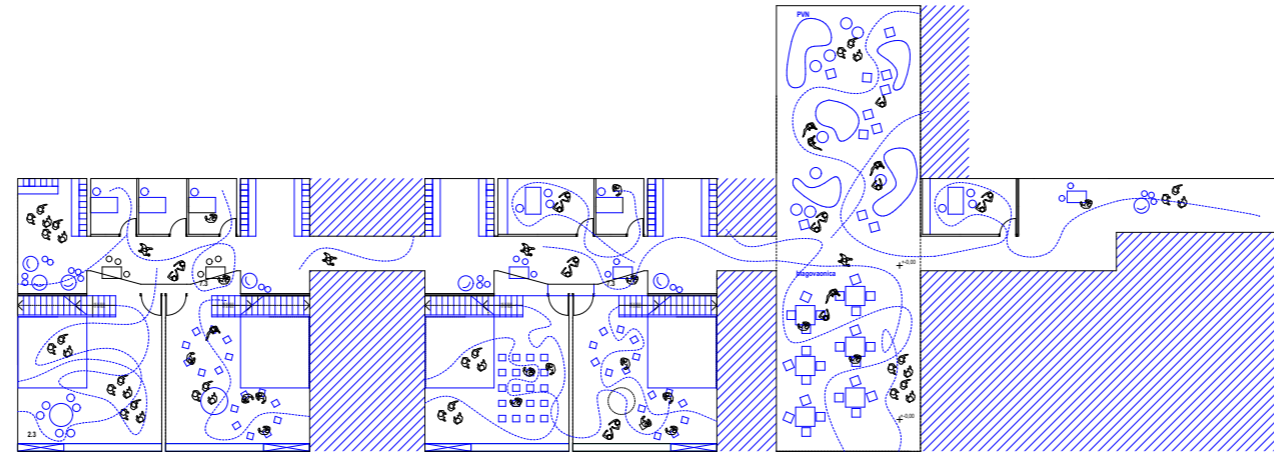
JUŽNO PROČELJE

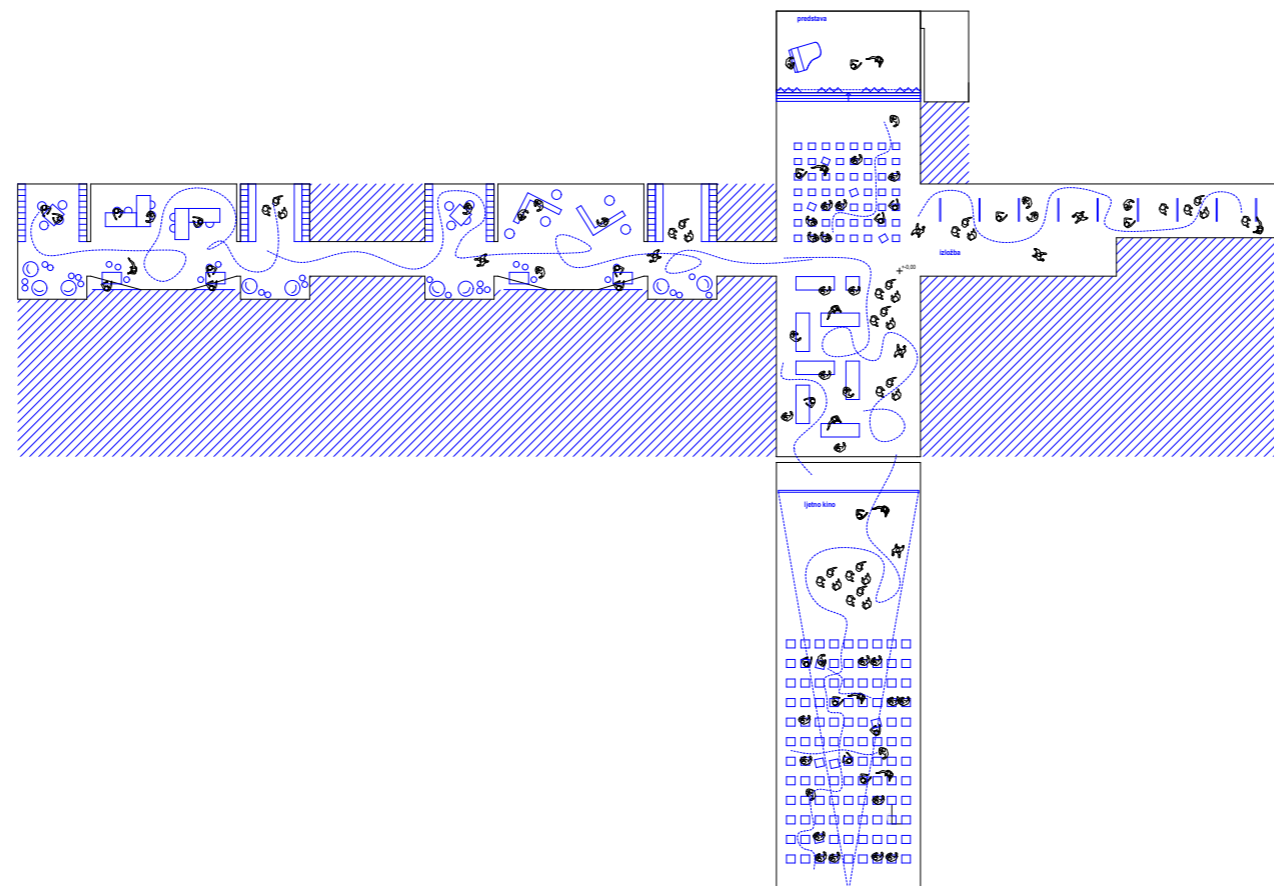
ISTOČNO PROČELJE

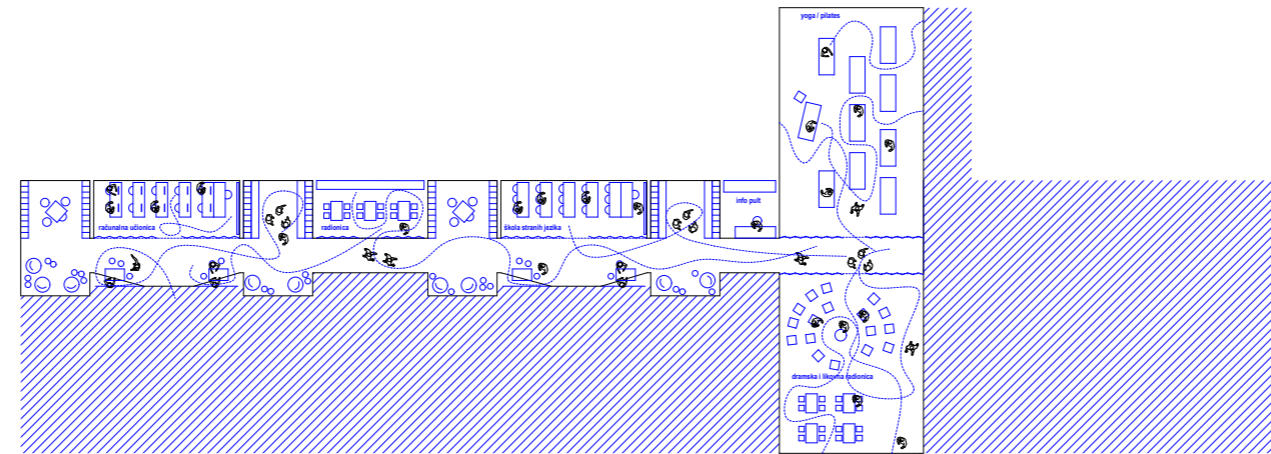
ZAPADNO PROČELJE

Uobičajan dan \ rutina rada vrtića HI5

pvn | PRIREDBE +
\ zadnji dan vrtića \ Sv. Nikola \ Djed Božićnjak \ dani kruha \ lutkarska /
mađioničarska predstava \ cirkuska \ klaunovska predstava \ maškare \ ljetno
kino
proširenje hodnika | RADIONICE +
\ likovne \ glazbene \ dramske \ ekološke (sadnja drveća u vanjskom prostoru) \
znanstvene (životinje /svemir / čovjek) \ pričanje priča \ paralonica \ iscrtavanja
lica za maškare \ buvljak

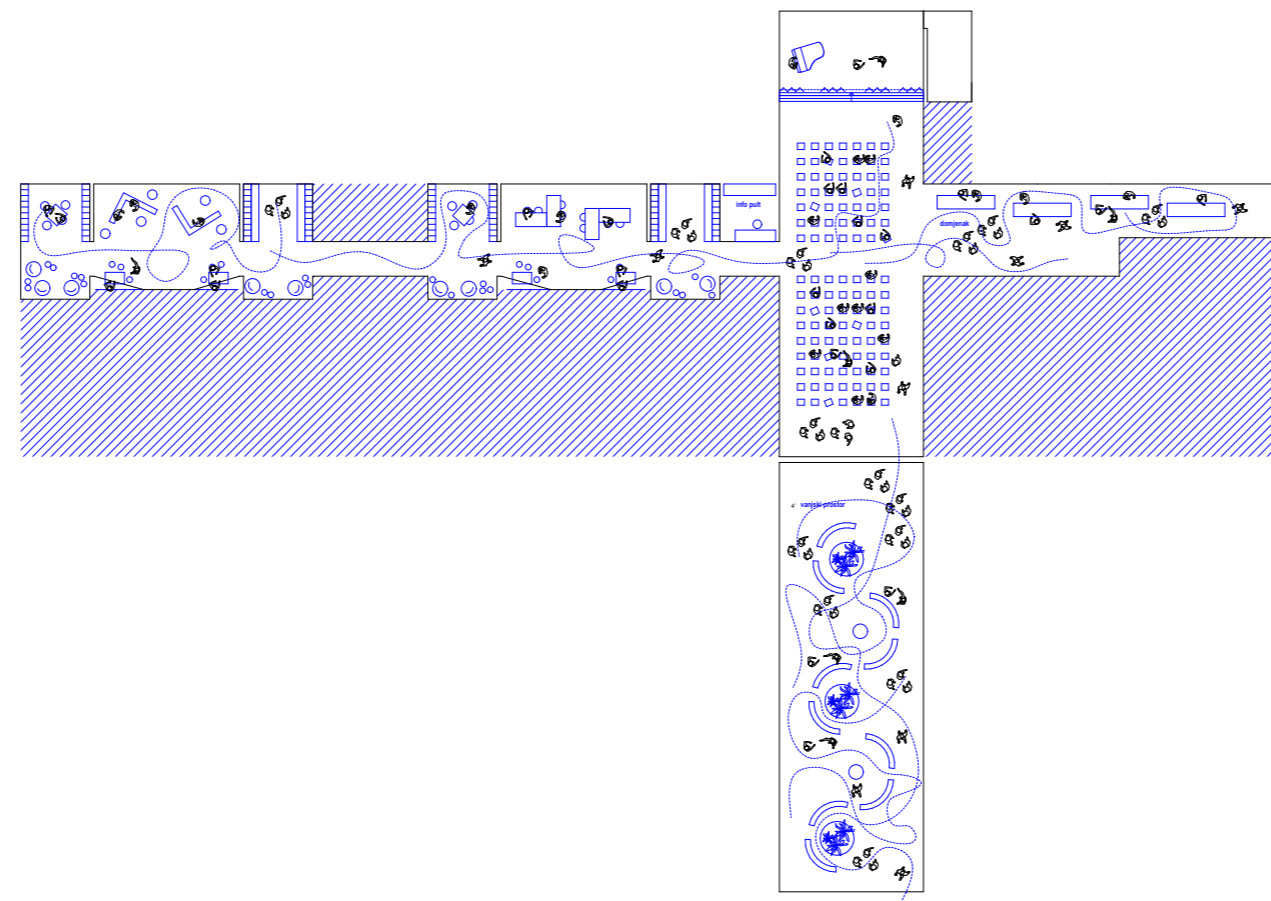

proširenje hodnika | RADIONICE

pletanje / origami / keramika / lončarstvo / žongljanje / bubnjanje / recikliranje / latino američki plesovi / radionice izrade sapuna / kućica za ptice / nakita / Božićnih ukrasa

pvn | ZA KVART

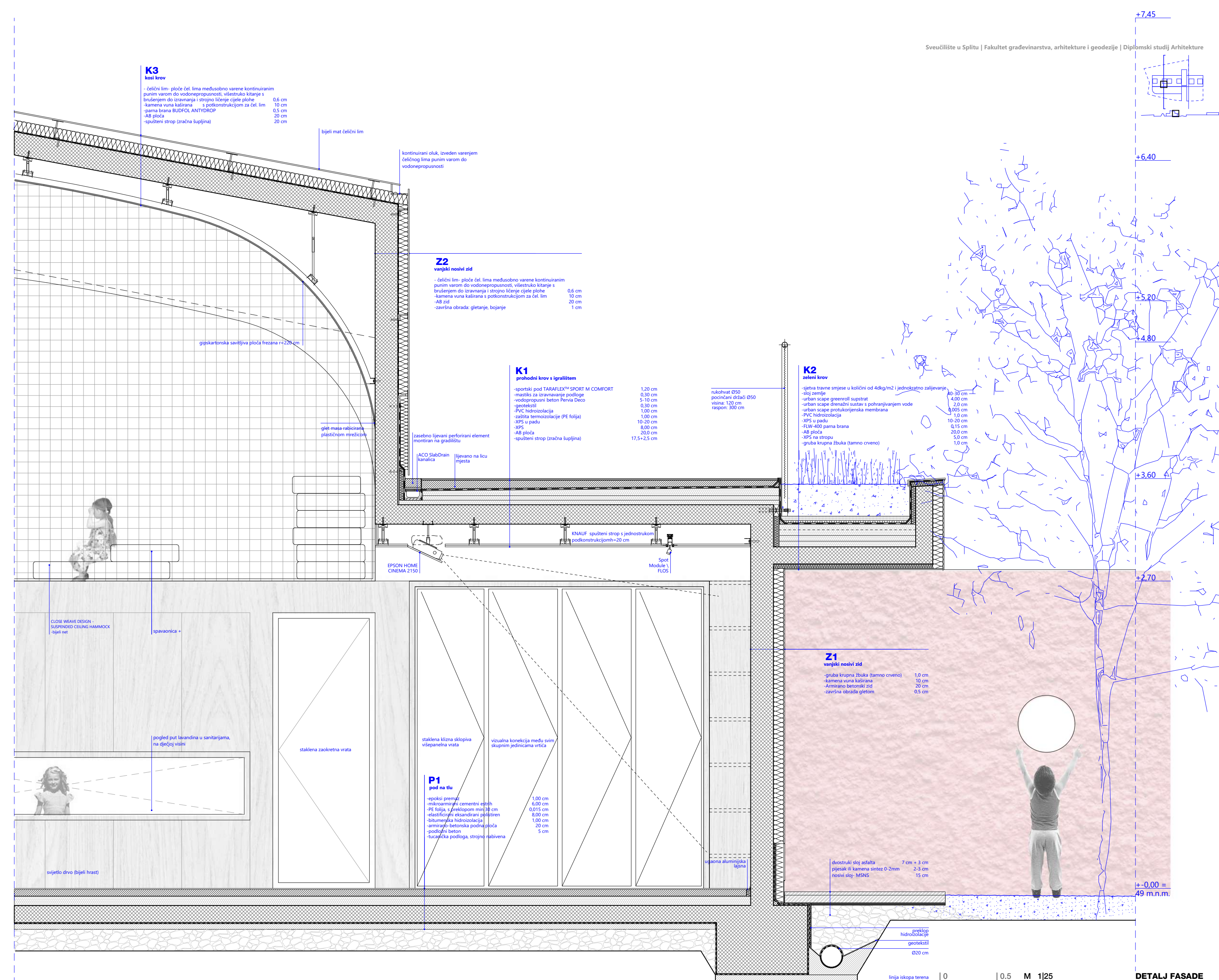
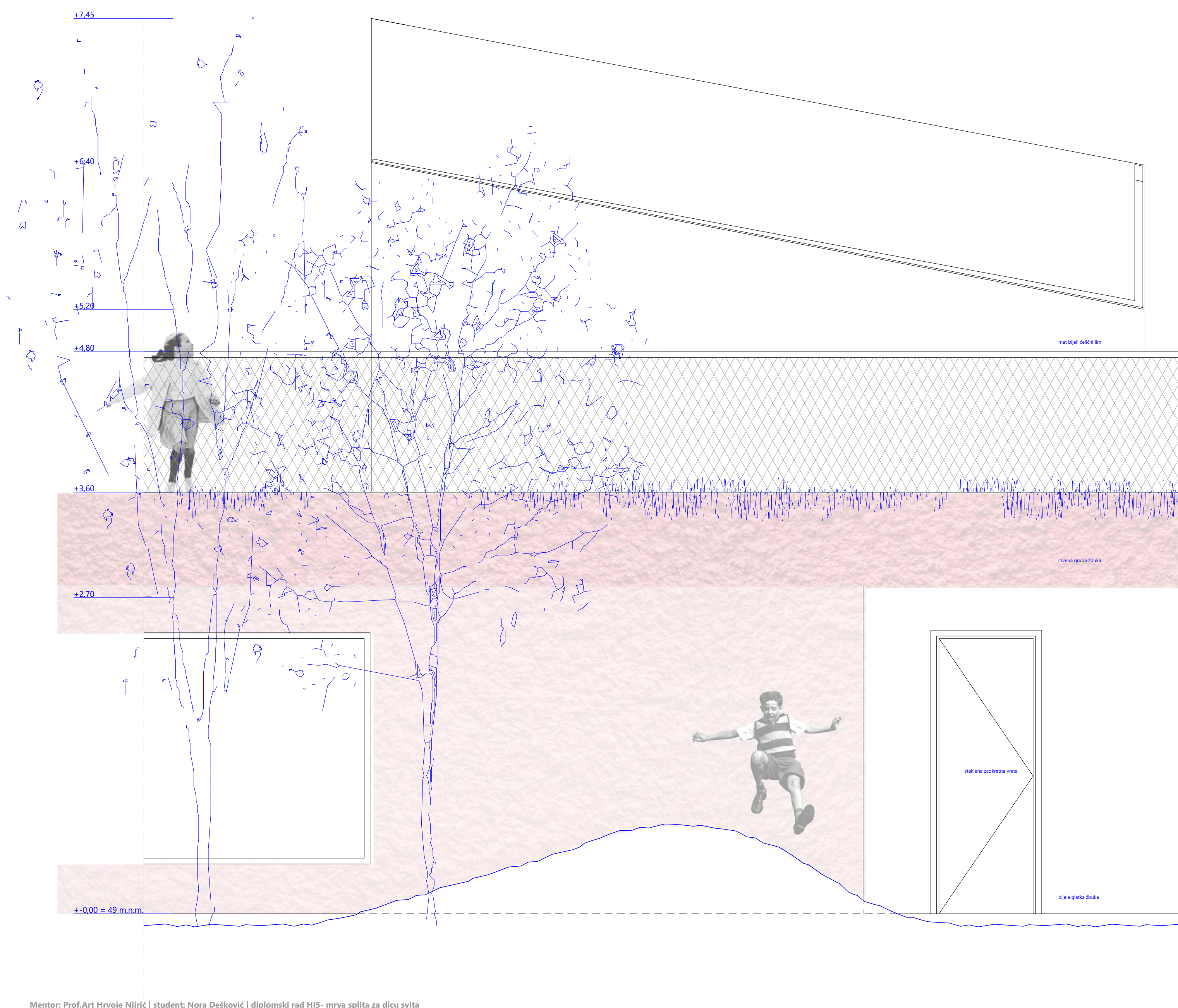
/ yoga / pilates / gimnastika i korektivne vježbe za umirovljenike / grupe podrške / psihoterapije / večer društvenih igara /_tombola za umirovljenike / buvljak / stručno osposobljavanje

maksimalna iskorisćenost |

/ dan kvarta / humanitarne manifestacije / stand up / dani otvorenih vrata za srednje škole i fakultete / Lidrano / izbori / sajam domaćih proizvoda- OPG (svaki vikend u jutranjim satima) / ljetno kino / izložba umjetničkih radova / natjecanje u računalnim igricama / škola stranih jezika / kulinarski tečaj

**gruba žbuka
za fasadu -
crvena**

Crvena boja pokazuje energiju, uzbuđenje, impuls. Ona je boja aktivnosti, strasti, živosti, prihvaćanja, a komplementarna je s zelenom koja potiče mir, spokoj i dobrobit. Grubost fasade ostavlja poseban taktilni dojam, u djetetu budi interes, znatiželju i igru.

Referentni primjer:
Medo Brundo vrtić / njiric+ arhitekti

**bijeli hrast -
interier**

Izabrano je drvo svijelog tona zbog svoje neupadljivosti. Ono nije distrakcija i atrakcija sama za sebe već se suptilno uklapa u svoju okolinu. Bijeli hrast stvara ugodaj toplie u prostoru, dodaje taktilnosti i poboljšava akustiku. Suptlno se uklapa u ostatak interijera koji čine zbuca nature bijele boje i epoksi pod nature bijeli bez sjaja.

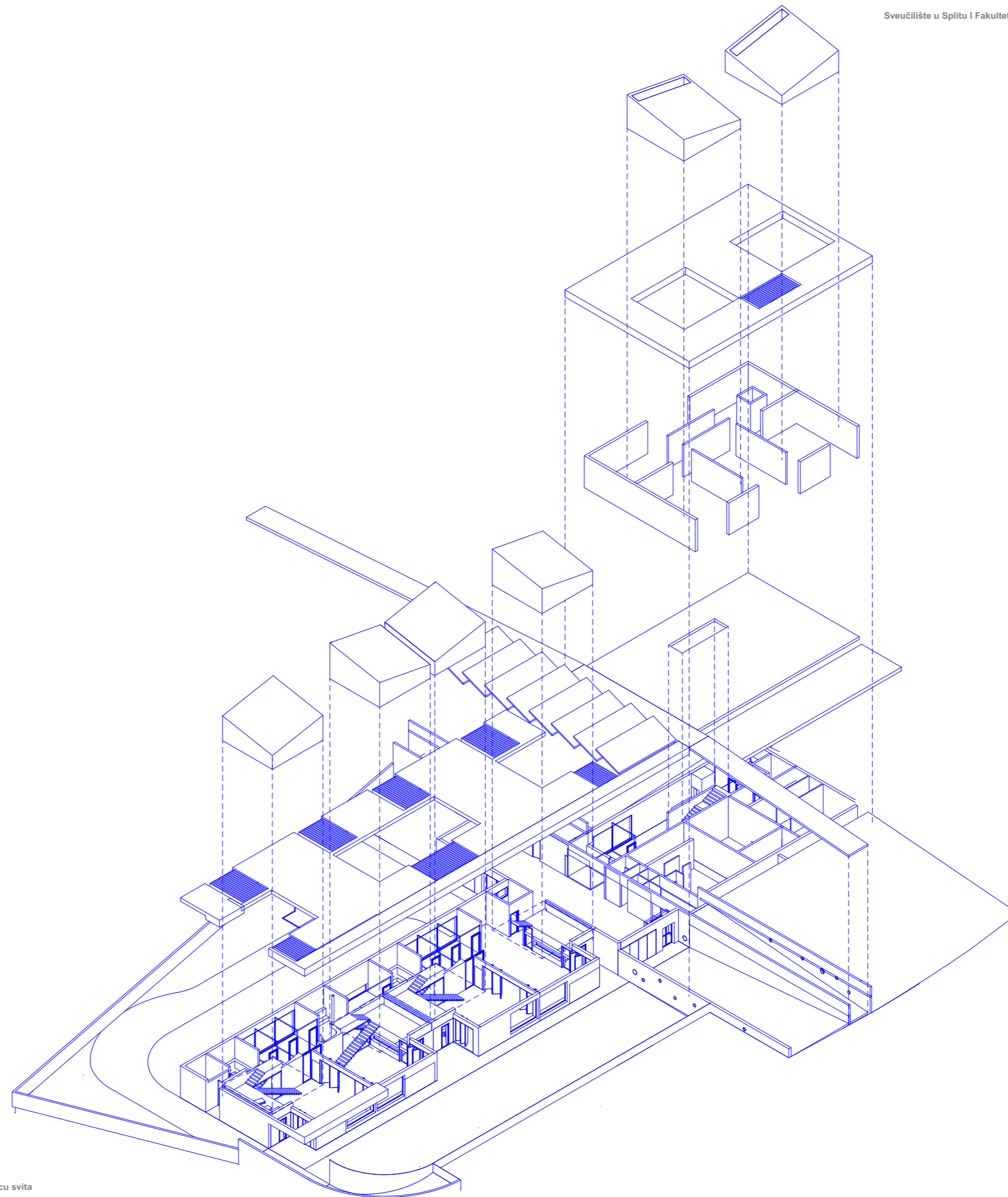

**mat bijeli
metal**

Mat bijeli metal odabran je kao završna obloga fasade. On se reflektira kao bijeli glatki kamen koji je tradicionalni građevni element dalmantinskog područja, ali uz tradiciju ima i suvremena odličja.

Referentni primjer:
Zagrebački plesni studio / 3lhd

1. JEDINICA ZA DJECU JASLIČKE DOBI

1.1. garderoba	9.0 m2 x2
1.2. prostor za njegu djece, sanitarni prostor	10.0 m2 x2
1.3. soba dnevnog boravka	60.0 m2 x2
1.4. djelomično natkrivena terasa	24.0 m2 x2
1.5. spremište	2.7 m2
1.6. sanitarije za roditelje i posjetitelje	7.0 m2
1.7. prostorija za pregled i smještaj oboljele djece	9.0 m2

2. JEDINICA ZA DJECU VRTIČNE DOBI

2.1. garderoba	11.0 m2 x 4
2.2. prostor sanitarija	15.0 m2 x 4
2.3. soba dnevnog boravka	61.0 m2 x 4
2.4. djelomično natkrivena terasa	24.0 m2 x 4
2.5. spavaonica	14.2 m2 x 4
2.6. prostorija za pregled i smještaj oboljele djece	7.6 m2

3. VIŠENAMJENSKI PROSTORI

3.1. prostor za više namjena	100.0 m2
3.2. spremište za rekvizite i opremu	11.0 m2
3.3. sanitarni čvor za djecu	8.6 m2
3.4. kabinet za senzomotoriku	12.2 m2
3.5. prostor za istraživanje svjetla i sjene	7.6 m2
	7.6 m2

4. BLAGOVAONICE ZA DJECU

4.1. blagovaonica za djecu	66.0 m2
----------------------------	---------

5. PROSTORI ZA ODGOJNO-OBRAZOVNE, I ZDRASTVENE I OSTALE DJELATNIKE

5.1. skupna soba za odgojno-obrazovne djelatnike	17.0 m2
5.2. soba zdravstvenog voditelja	8.0 m2
5.3. spremište za didaktički materijal	5.2 m2
5.4. garderoba za odgojitelje i ostale djelatnike sa sanitarijama	9.0 m2
5.5. soba pedagoga	8.0 m2
5.6. soba psihologa/logopeda	8.0 m2
5.7. soba ravnatelja	16.0 m2
5.8. soba tajnika	8.0 m2
5.9. soba za računovodstvo/arhiv	12.0 m2

6. GOSPODARSKI PROSTORI

6.1. središnja kuhinja kapaciteta 500 obroka	76.0 m2
6.2. spremište namirnica	6.2 m2
6.3. garderoba sa sanitarijama i tuš kabinom za osoblje u kuhinji	15.0 m2
6.4. spremište prljavog i čistog rublja	6.2 m2
6.5. središnja praonica rublja	36.2 m2
6.6. gospodarski ulaz / ekonom	12.5 m2
6.7. blagovaonica pomoćnog osoblja	7.6 m2
6.8. radionica domara s pripadajućim sanitarijama i tuš kabinom	18.6 m2
6.9. spremište sredstava i pribora za čišćenje	4.4 m2
6.10. spremište za smeće	4.6 m2
6.11. tehnička soba	6.5 m2
6.12. garaža za automobil za prijevoz hrane	15.0 m2
6.13. kotlovnica	24.0 m2

7. OSTALI PROSTORI

7.1.1. trijem, vjetrobran, ulazni prostor	28.0 m2
7.1.2. spremište za dječja kolica - jasllice	6.0 m2
7.1.3. spremište za dječje bicikle i skutere - vrtić	7.0 m2
7.2. atelje za aktivnosti istraživanja	16.2 m2
7.3. prostor predviđen za rad s roditeljima	8 m2
7.4. sanitarije za roditelje i posjetitelje	12.0 m2
7.5. spremište alata za vanjsko čišćenje i održavanje igrališta	10.0 m2
7.6. spremište za prenosive sprave i igrače za boravak djece na zraku	15.0 m2
7.7. špilja	38.0 m2

8. KOMUNIKACIJA

218.0 m2

NETO POVRŠINA:**UKUPNO NETO POVRŠINA: 1.582,30 m2****BRUTO POVRŠINA:****1. PRIZEMLJE**

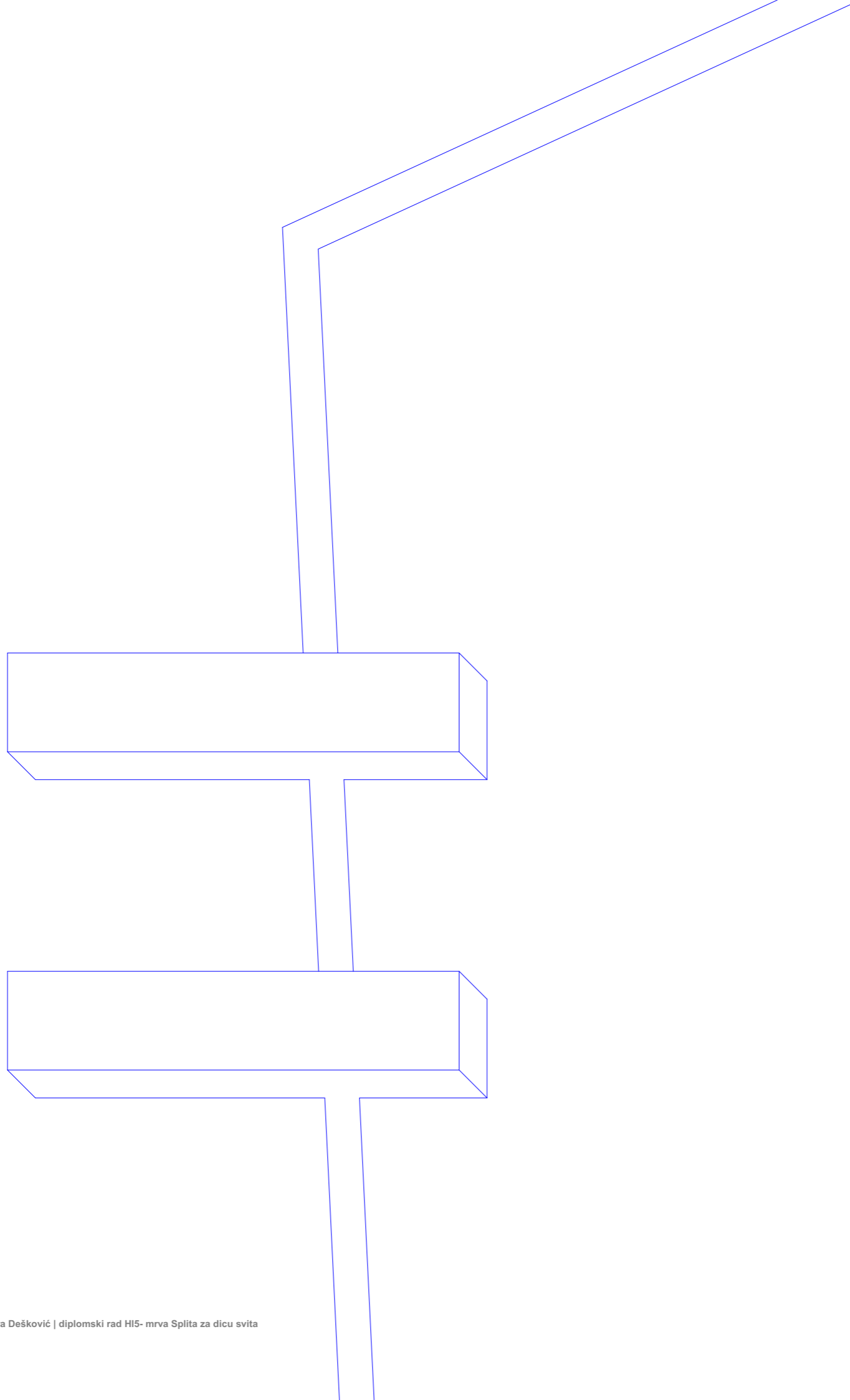
- zatvoreni prostori	1302.0 m2
- otvoreni, natkriveni prostori	48.0 m2

2. 1. KAT

- zatvoreni prostori	475.5 m2
- otvoreni, natkriveni prostori	24.0 m2

UKUPNO BRUTO POVRŠINA: 1.845,50 m2

kig = 1279,15 m2 / 4000 m2 = **0.32**
kisN = 1845,50 m2 / 4000 m2 = **0.46**

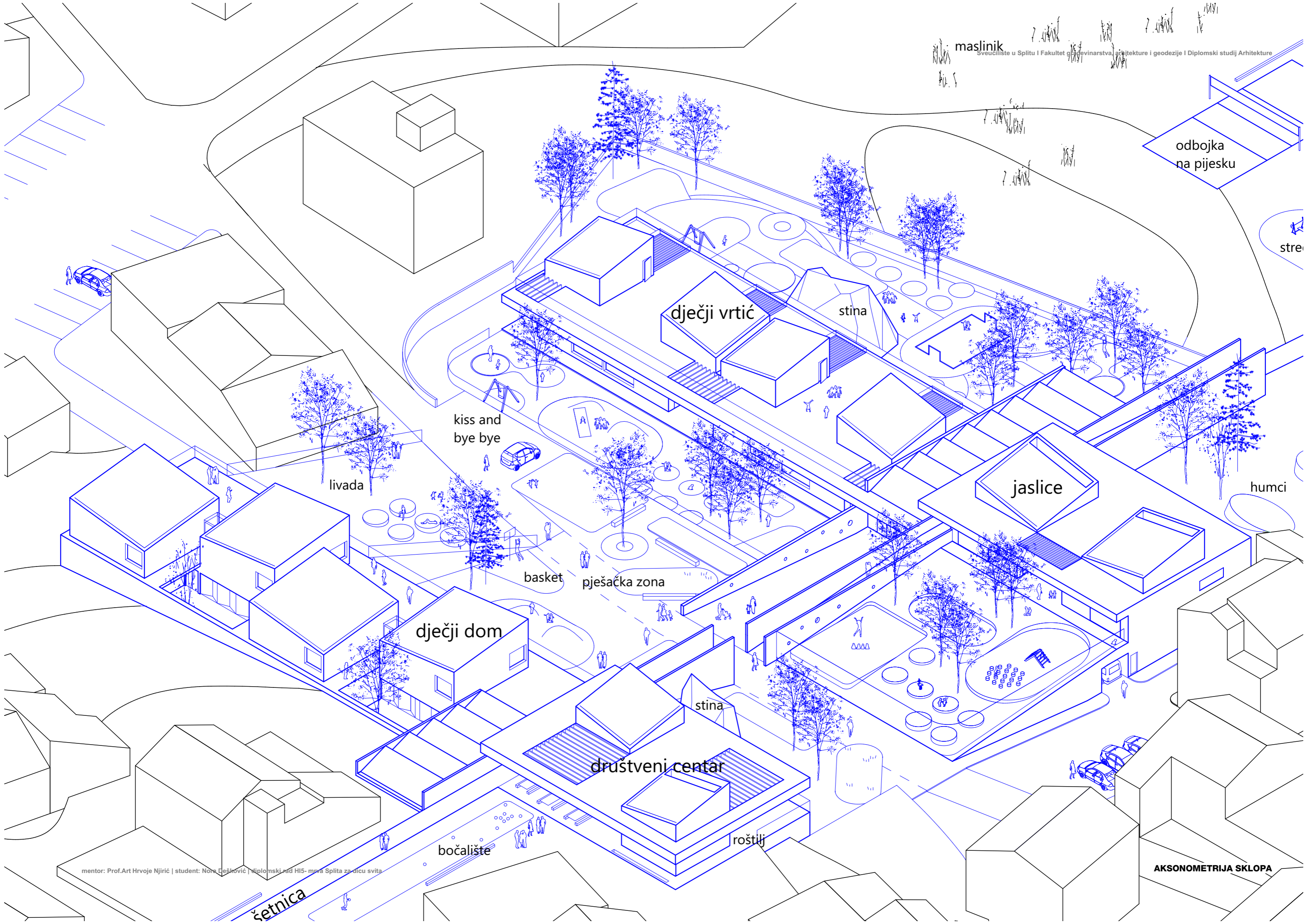

hi

5

MRVA SPLITA ZA DICU SVITA

Perspektivni prikazi

dječji vrtić

stina

kiss and
bye bye

livada

jaslice

humci

basket

pješačka zona

dječji dom

stina

društveni centar

roštilj

bočalište

odbojka
na pijesku

šetnica

IZVORI

- Aires Mateus, House in Leiria <https://www.archdaily.com/118906/house-in-leiria-aires-mateus>(10.12.2021.)
- Ajdković, Dean. „Psihosocijalne okolnosti prognanstva i izbjeglištva“. U zborniku *Psihološke dimenzije prognanstva* (ur. Dean Ajduković). NIP Alinea, Zagreb 1993., str. 11- 24
- Babić, Gordana. "Djeca bez pratnje u svjetlu migrantske krize u Centru za pružanje usluga u zajednici Zagreb - Dugave." *Kriminologija & socijalna integracija* 28, br. 1 (2020): 115-132. <https://doi.org/10.31299/ksi.28.1.6>
- Basgvrđ church, Jorn Utzon <https://arquitecturaviva.com/works/iglesia-de-basgvrđ-8>(15.1.2022.)
- Christo Jeanne Claude, Running fence [https://christojeanneclaude.net/artworks/running-fence/\(10.1.2022.\)](https://christojeanneclaude.net/artworks/running-fence/(10.1.2022.)) (5.1.2022.)
- Edificio del archivo historico,Mendaro Corsini Arquitectos <https://archello.com/project/edificio-del-archivo-historico> (22.1.2022.)
- Forum za slobodu odgoja „Oboji Svijet“ <https://fso.hr/oboji-svijet/> (20.1.2022)
- Hdh arquitectos, Playground landscapes <https://www.archdaily.com/964577/playground-landscapes-at-santa-maria-mazzarello-square-hdh-arquitectos>(5.1.2022.)
- Horvat, Stefanie „Svi smo jedinstveni“ <https://psiholoskikutak.weebly.com/tolerancija.html> (22.1.2022.)
- Jadgal elementary school , Daaz office <https://www.archdaily.com/974618/jadgal-elementary-school-daaz-office> (10.1.2022.)
- Jaja architects, Park 'n' play <https://jaja.archi/archdaily-park-n-play/> (10.1.2022.)
- Jonjić, Pavao. "Djeca u egzilu." *Migracijske i etničke teme* 7, br. 2 (1991): 167-172. <https://hrcak.srce.hr/127430>
- Kocijan-Hercigonja, Dubravka. „Psihopatologija prognane djece i adolescenata“. U zborniku *Psihološke dimenzije prognanstva* (ur. Dean Ajduković). NIP Alinea, Zagreb 1993., str. 58- 65
- Kovačić Klemen, Koraljka; Kuprešak, Martina. "PROSTORNO-MATERIJALNO OKRUŽENJE KAO SASTAVNICA POTICANJA SENZORNE INTEGRACIJE." *Život i škola LXII*, br. 3 (2016): 207-216. <https://hrcak.srce.hr/177049>
- Körbler, Jurica „Kako smo 90-ih zbrinuli milijun izbjeglica“. <https://www.jutarnji.hr/globus/mate-granic-kako-smo-90-ih-zbrinuli-milijun-izbjeglica-297028> (20.1.2022.)
- Malašić, Anita. "DIJETE, ODGOJITELJ, ARHITEKT – PARTNERSKO SUKONSTRUIRANJE PROSTORNO-MATERIJALNOGA OKRUŽENJA DJEČJEGA VRTIĆA." *Život i škola LXI*, br. 1 (2015): 123-132. <https://hrcak.srce.hr/152316>
- Medo Brundo vrtić, njirić+ arhitekti <https://www.archdaily.com/42040/medo-brundo-kindergarten-njirić-arhitekti> (3.1.2022.)
- Miljević-Riđički, Renata; Pavin Ivanec, Tea. "Važnost socijalnog konteksta za kognitivni razvoj predškolske djece – usporedba kognitivne uspješnosti djece koja odrastaju u različitom obiteljskom i institucionalnom okruženju." *Suvremena psihologija* 12, br. 2 (2009): 309-322. <https://hrcak.srce.hr/82956>
- Montessori, Maria. *Tajne djetinjstva*. Longmans, Green and co., London 1936.
- Ob kindergarten and nursery, Hibinosekki Youji No Shiro, <https://www.archdaily.com/635225/ob-kindergarten-and-nursery-hibinosekkei-youji-no-shiro>(5.1.2022.)
- Pintarić Mlinar, Ljiljana. *Priručnik za razvoj inkluzivnih ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Dječji vrtić Radost Jastrebarsko, Zagreb 2014.
- Plavšin, Marijana „Senzibilizacija djece za razlike“ <https://vrtic-cvrcak.zagreb.hr/default.aspx?id=123> (22.1.2022.)
- Profaca, Bruna. „Prognana djeca u dječjem vrtiću“. U zborniku *Psihološke dimenzije prognanstva* (ur. Dean Ajduković). NIP Alinea, Zagreb 1993., str. 180- 187
- Radoš, Helena. "Poticajno prostorno materijalno okruženje vrtića." *Završni rad, Sveučilište u Zagrebu*, Učiteljski fakultet, 2019. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:121103>
- Richard Serra Tilted Arc <https://metropolismag.com/viewpoints/conversations-about-sculpture-excerpt-foster-serra/>(5.1.2022.)
- Slunjski, Edita i sur. *Izvan okvira*. ELEMENT d.o.o. naklada, Zagreb 2015.
- Slunjski, Edita. *Tragovima dječjih stopa*. Profil International, Zagreb 2012.
- Stevanović, Marko. *Obiteljska pedagogija*. Znanstvena biblioteka, Varaždinske Toplice 2000.
- Stipanec, Sabina; Bartolac, Andreja. "ERGONOMSKA PRILAGODBA ŽIVOTNOG PROSTORA ZA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI." *Život i škola LXI*, br. 2 (2015): 81-92. <https://hrcak.srce.hr/162154>
- Tatalović Vorkapić, Sanja *Razvojna psihologija, Rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Učiteljski fakultet u Rijeci, Rijeka 2013.
- The Visual Journalism Team, „Afghanistan: How many refugees are there and where will they go?“ <https://www.bbc.com/news/world-asia-58283177> (20.1.2022.)
- Tanya Preminger, Throw the Earth off balance <http://www.tanyapreminger.com/>(25.1.2022.)
- Uloga boje u arhitekturi, <https://hrv.architecturaldesignschool.com/role-color-architecture-70644>(20.12.2021.)
- Veble, Ana. "Djeca bez pratnje." *Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet*, 2019. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:930527>
- Vergaš, Mirjana (ur.) *Vodič za skrbnike djece bez pratnje, stranih državljana u Republici Hrvatskoj*. Hrvatski crveni križ, Zagreb 2016.
- Vujičić, Lidija. „Novi pristup istraživanju kulture vrtića“. U zborniku *Nove paradigme ranog odgoja* (ur. Dubravka Maleš). Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2011., str. 209- 236
- Wikipedia „Child“. <https://en.wikipedia.org/wiki/Child> (posjet 5.1.2022.)
- Wikipedia „Friedrich Fröbel“. https://en.wikipedia.org/wiki/Friedrich_Fr%C3%B6bel (posjet 5.1.2022.)
- Zagrebački plesni centar, 3lhd <https://www.3lhd.com/hr/projekt/zagrebacki-plesni-centar> (posjet 15.1.2022.)
- Žagar, Larisa. "Usporedba Waldorfskih vrtića, Šumskih vrtića i vrtića po NTC sustavu." *Završni rad, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli*, 2018. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:042258>
- Živčić, Ivanka. „Reakcije djece-prognanika na ratni stres“. U zborniku *Psihološke dimenzije prognanstva* (ur. Dean Ajduković). NIP Alinea, Zagreb 1993., str. 66- 75

Invitation
to
Swimming

